

TUHUN VAHA JA NI NTEE SAN JUAN

Yāa nání Tūhun Yāa Dios nī nduu yā tē

¹ Jondē jā xíhna ñúhún tá nī jēcōo ndihi jā íyó, de ja íyó Yāa jā nání Tūhun Yāa Dios, chi stéhēn yā ndihi tūhun nāsa Yāa cúu Yāa Dios. De Yāa jā nání Tūhun ndéē yā jíín Yāa Dios, de Yāa Dios cúu yā.

² Maá yā ndéē yā jondē jā xíhna ñúhún jíín Yāa Dios.

³ De nī nsáhá Yāa Dios jā jíín maá yā nī jēcōo ndihi ndácá jā íyó. De mā jécōo nī iin jā íyó de tú nduú ní nsáhá maá yā.

⁴ Maá yā sáhá jā tēcū ndihi-ni, de maá yā cúu luz jā stúu inī ánō nchivī, cúu jā sáhá yā jā jíícūhun inī ji síquī Yāa Dios.

⁵ De Yāa cúu luz ñúcuán stúu inī ánō nchivī jāá nduú jíca ndaā, de modo jā íyó ji nūū neē. De nchivī jā íyó nūū neē nduú cúu sndáhvā ji luz yā.

⁶ De nī íyo iin tēe jā ní ntají Yāa Dios, nání dē Juan.

⁷ Tēe ñúcuán nī nquiji dē nī nacani cájí dē tūhun maá Yāa cúu luz, tácuca candíja ndácá nchivī jíín tūhun cáhān dē.

⁸ Nsūú maá Juan cúu luz ñúcuán, chi cúu dē iin jā ní nacani cájí tūhun maá Yāa cúu luz.

⁹ De Yāa cúu luz ndaā jā stúu inī ánō ndácá nchivī, nī nquiji yā inī ñayíví.

¹⁰ De Yāa ñúcuán jā cúu Tūhun Yāa Dios nī ndeē yā inī ñayíví, de vísō jíín maá yā nī nsáhá Yāa Dios

ñayīví, sochi nchivī ñayīví nduú ní ncúnī ji cuetáhvī ji jā maá yā cúu.

¹¹ Nī nquiji yā nū nchivī maá yā nación hebreo, de nchivī ñúcuán nduú ní jétáhvī ji yā.

¹² De vísō súcuán de sava nchivī chi nī jetáhvī ji yā, de nī ncandíja ji jā sáhá yā jēhē ji. De nū maá ji nī jēhe yā tūhun jā nduu ji sēhe Yāā Dios.

¹³ De jā ndúu ji sēhe Yāā Dios, nsūú jíin modo jā cácu nchivī inī ñayīví, nī nsūú síquī jā cúnī ndá tēe, chi maá Yāā Dios sáhá yā jā ndúu ji sēhe yā.

¹⁴ Maá Yāā jā cúu Tūhun Yāā Dios nī nduu yā tēe, de nī ndeē yā jíin ó. De nī jinī ō jā vii ndasí cúñáhnú yā, chi mátúhún-ni yā cúu Sēhe Yāā cúu Tatá, Yāā cúñáhnú súcuán. De maá-ni jā váha sáhá yā yóhó, de maá-ni tūhun ndāā cáhān yā.

¹⁵ De Juan nī nacani dē tūhun yā, de nī ncāhān dē: Yāā yáhá cúu jā ní ncāhān ni tá nī ncachī ni jā Yāā quiji chi cúñáhnú cā yā nsūú cā nduhū, chi ja íyó yā jondē ncháha ca cacu nī, ncachī dē.

¹⁶ De ndihi ó nī nīhīn ō cuāhā ndasí jā váha jā íyó nū yā, chi maá-ni jā váha sáhá sáhá yā yóhó.

¹⁷ Moisés nī stéhēn dē ley Yāā Dios nū nchivī janahán, de Jesucristo chi sa sáhá yā jā váha yóhó de stéhēn yā ndācá tūhun ndāā Yāā Dios nū ō.

¹⁸ Nduú ní jínī cuitī ni iin nchivī nū Yāā Dios. De mátúhún-ni Sēhe yā jā ndéē yā jíin Tatá yā, suu yā nī stéhēn nū ō nāsa Yāā cúu Yāā Dios.

*Tūhun Jesús jā ní ncāhān Juan tēe scuéndutē
(Mt. 3.11-12; Mr. 1.7-8; Lc. 3.15-17)*

¹⁹ De nchivī hebreo ciudad Jerusalén, nī ntajī ji jacū sūtū jíin ndá tēe grupo levita jā ndíso tíñú inī templo cáhnú. De nī nquenda ndá dē nū Juan

tácua cātūhún dē ní iin cúu Juan de nā tiñu ndíso dē.

20 De Juan cájí nī ncachī dē: Nsūú nduhū cúu Cristo, ncachī dē.

21 De nī jīcā tūhún tucu ndá dē: ¿Túsaá de ní iin cúu nú? ¿A cúu nú Elías, tēe nī nacani tūhun Yāā Dios jondē janahán, á naá cúu? ncachī dē. Nsūú dē cúu nī, ncachī Juan. De nī jīcā tūhún tucu ndá dē: ¿Túsaá de á cúu nú tēe nácani tūhun Yāā Dios jā cáhī tutū ī jā quiji? Nduú, ncachī tucu Juan.

22 De nī ncāhān tucu ndá dē: ¿De ní iin cúu nú túsaá? Cachī nūū ndá nī, chí jínī ñūhún jā cachī tūhun nī nūū ndá tēe jā ní ntají nduhū vāji nī. Cachī nā tiñu ndíso nú viī.

23 De nī ncāhān Juan: Maá nī cúu tēe jā ní ncāhān Isaías, tēe nī nacani tūhun Yāā Dios jondē janahán, jā quiji nī cana jee nī jondē nūū ñuhun tíhá. De cáhān nī jín nchivī jā ná sáhá tūha ji maá ji, chí quiji maá Jētohō ō, ncachī Juan.

24 De ndá tēe grupo fariseo cúu jā ní ntají dē ndá tēe jā ní nquiiji nūū Juan.

25 De nī jīcā tūhún ndá dē Juan: ¿Túsaá de nūcu scuénduté nú de tú nsūú Cristo ni Elías ni maá tēe jā quiji jā nacani tūhun Yāā Dios cúu nú?

26 De nī ncāhān Juan: Nduhū chí jín ndute scuénduté nī. Sochi mähñú ndá nú íyó iin Yāā jāá nduú jínī ndá nú.

27 De Yāā ñúcuán cúu jā ní ncāhān ni jā quiji yā de cúñáhnú cā yā nsūú cā nduhū. Chí nduú cúñáhnú cuitī ni nūū yā, ni jā cuetíñú yā nduhū vísō iin tiñu lúli cā jā nandají nī correa nījān yā, ncachī dē.

28 Súcuán nī ncuu jā ní natúhún ndá dē jíín Juan jondē Betábara jā íyó ichi nūū quénda ncandiī yūte Jordán, nūū scuénduté Juan.

Sīquī jā cúu yā Tīcāchí lúli Yāā Dios

29 De quīvī téēn de nī jinī Juan nūū Jesús jā vāji yā nūū dē. De nī ncāhān dē jíín nchivī: Cūndēhé ndá nú, chí yáhá vāji maá Yāā jā cúu Tīcāchí lúli jā ní ntají Yāā Dios, de cuū yā jā sáhá ndoo yā cuāchi nchivī ñayīví.

30 Yāā yáhá cúu jā ní ncachī ni jā quiji iin Yāā cúñáhnú ndasí, chí ja íyó yā jondē ncháha ca cacu nī.

31 De jondē saá de ncháha ca cunī ni ní iin cúu yā, sochí nī nquiji nī jā scuénduté nī nchivī nación maá ó jíín ndute, tácuā stéhēn ni yā nūū jí.

32 De suni nī ncāhān cā dē tūhun yā: Nī jinī ni Espíritu Santo, nī ncuun yā ichi andiví, cáá yā tá cáá paloma, de nī jēcōsō yā xīnī Jesús.

33 De jondē saá de ncháha ca cunī ni jā suu yā cúu. De maá Yāā Dios jā ní ntetiñú yā nduhū jā scuénduté nī jíín ndute, nī ncāhān yā jíín nī: Tá cunī nū jā cuun Espíritu Santo de jēcōsō xīnī iin tēe, suu tēe ñúcuán cúu Yāā jā cuāha Espíritu Santo jā cundeē inī ánō nchivī, ncachī Yāā Dios.

34 De ja nī jinī ni, de nácani cájí nī tūhun jā maá yā cúu Sēhe Yāā Dios, ncachī Juan.

Tūhun ūū tēe jā ní ncana Jesús xihna cā

35 De incā quīvī téēn de Juan íyó tucu dē ñúcuán jíín ūū tēe jíca jíín dē.

36 De nī jinī dē nūū Jesús jā jíca yā ñúcuán. De nī ncāhān dē: Cūndēhé ndá nú, chí ñúcuán cúu maá Yāā jā cúu Tīcāchí lúli jā ní ntají Yāā Dios.

37 De ndúū tēe jíca jíin Juan nī jini dē tūhun yáhá, de nī jēcuniquīn dē Jesús.

38 De nī ndicó cóto Jesús, de nī jinī yā jā níquīn ndúū dē yātā yā. De nī ncāhān yā jíin dē: ¿Nā cuá ndúcú ndúū nū? De nī ncāhān dē: Maestro, ¿ní cúu nūū ndéē ní?

39 De nī ncāhān yā: Ná cóhōn de cunī nū, ncachī yā. De nī jēhēn ndúū dē, de nī jinī dē nūū ndéē yā. De nī nguendōo dē jíin yā quīvī űūcuán, chí ja íyó tá cacūmī jañíni.

40 De Andrés, ñanī Simón Pedro, cúu iin dē jā ní jini dē tūhun nī ncāhān Juan de nī jēcuniquīn dē Jesús.

41 De Andrés, ñamā nī jēnanducú dē ñanī dē Simón, de nī ncāhān dē jíin: Nī nquetáhán ndá nī jíin Mesías, ncachī dē. De tūhun yáhá cáhān: Cristo, Yāa nī ntají Yāa Dios.

42 űūcuán de cuānohōn dē nūū Jesús jíin ñanī dē Simón. De tá nī jinī Jesús nūū Simón, de nī ncāhān yā: Maá nú cúu Simón sēhe Jonás. De jondē mitan de cunaní nú Cefas, ncachī yā. De tūhun yáhá cáhān: Pedro, de suu cúu yūū.

Jā ní ncana yā Felipe jíin Natanael

43 De incā quīvī téēn de cúnī Jesús quīhīn yā región Galilea. De nī jēcutáhán yā jíin Felipe, de nī ncāhān yā jíin dē: Cuniquīn nduhū ná cóhōn.

44 De Felipe cúu tēe űūū Betsaida, jā cúu űūū Andrés jíin Pedro.

45 De nī jēnanducú dē Natanael, de nī ncāhān dē jíin: Nī nquetáhán ndá nī jíin Yāa jā yósō tūhun yā nūū tutū ley jā ní ntee Moisés, jíin nūū tutū jā ní

ntee ndá tēe nī nacani tūhun Yāā Dios janahán. De Jesús sēhe José ñuū Nazaret cúu yā, ncachī dē.

⁴⁶ De nī ncāhān Natanael jíin dē: ¿De nāsa cúu cúñáhnú iin tēe jā ní ncacu ñuū ndāhví Nazaret? De nī ncāhān Felipe: Ná cóhōn de cunī nū, ncachī dē.

⁴⁷ De nī jinī Jesús jā vāji Natanael, de ncāhān yā: Yáhá vāji iin tēe ndāā jā cúu ndija tatā Israel, chi nduú stáhví cuitī dē, ncachī yā.

⁴⁸ De nī ncāhān Natanael jíin yā: ¿Nāsa jíin ní sāán? De nī ncāhān Jesús: Ja nī jinī ni ndóhó jondē ncháha ca cana Felipe ndóhó, tá nī īyo nú jēhē ñutun higo, ncachī yā.

⁴⁹ Ñúcuán de nī ncāhān Natanael jíin yā: Maestro, maá ní cúu Sēhe Yāā Dios, maá ní cúu Rey nación maá ó Israel, ncachī dē.

⁵⁰ De nī ncāhān Jesús: ¿A jā ní ncāhān ni jā ní jinī ni ndóhó tá nī īyo nú jēhē ñutun higo, á suu cúu jā ní ncandíja nú nduhū, á naá cúu? Sochi coo tiñu ñáhnú cā cunī nū nsūú cā yáhá, ncachī yā jíin dē.

⁵¹ De nī ncāhān cā yā: Jāndāā cáhān ni jíin ndá nú jā jondē mitan de cunī nū jā nune nūū ndéē Yāā Dios andiví, de ndá ángel yā ndaa yā nuu yā nūū nduhū, Yāā nī nduu tēe, ncachī yā.

2

Jā ní jēhēn yā iin vico tándāhá ñuū Caná

¹ De nī ncháha ūnī quivī, de nī īyo iin vico tándāhá ñuū Caná ndáñūū Galilea. De ñúcuán íyó naná Jesús.

² De suni nī ncana nchivī Jesús jíin ndá tēe scuáha jíin yā, nī jēhēn yā vico jíin ndá dē.

³ De nī ndoco vino. De naná Jesús nī ncāhān ña jíin yā: Nī ndoco vino ndá ji, ncachī ña.

⁴ De nī ncāhān Jesús jíin ña: ¿De nūcu cáhān ní súcuán jíin sá, naná? Chi ncháha ca quenda quivī jā sāhá sá tiñu ñáhnú, ncachī yā.

⁵ De naná yā chi nī ncāhān ña jíin ndá nchivī jíco ndíso cōhō: Sāhá ndá nú ndācá jā cáchī yā nūū nū, ncachī ña.

⁶ De ñúcuán iyó iñū tinaja yūū jā ñúhun ndute nándahá ndá nchivī hebreo jā ndúndoo ji nūū Yāa Dios. De iin iin tinaja quenda cuhun cūmī xico á ciento litro ndute.

⁷ De nī ncāhān Jesús jíin nchivī jíco ndíso cōhō: Chuhun chitú ndá nú ndute tinaja yáhá. De nī nchuhun chitú ndá ji.

⁸ De nī ncāhān yā: Mitan de tavā ndá nú jacū de quisiáha nú coto túnī tēe cúu encargado vico, ncachī yā. De nī jesiáha ji nūū dē.

⁹ De nī jito túnī dē ndute jā ní nduu vino, de nduú jíinī dē ní cúu nūū ní nīhīn ndá ji. Chi maá-ni ndá mozo cúu jā jíinī, chi maá ji nī ntavā ndute. Ñúcuán de tēe encargado nī ncana dē tēe tándāhá.

¹⁰ De nī ncāhān dē: Ndācá nchivī chi xihna cā vino vāha jéhe ji, de tá nī jihī vāha nchivī iyó vico, de sá de jéhe ji vino jā iyó núu cā. Sochi maá nú tucu nī nsāhá nú, chí jā sándihí de jéhe nú vino jā vāha ndasí cā, ncachī dē.

¹¹ Tiñu yáhá jā ní nsāhá Jesús inī ñuū Caná ndáñuū Galilea cúu tiñu ñáhnú jā xihna ñúhún jā ní nsāhá yā jā stéhēn yā poder yā. De súcuán nī stéhēn yā jā cúñáhnú ndasí yā. De ndá tēe scuáha jíin yā nī ncandíja dē yā.

12 De sá de cuāhān yā ñuū Capernaum jíin naná yā jíin ndá ñanī yā jíin ndá tēe scuáha jíin yā. De nī ndeē yā ñúcuán jacū quivī.

Jā ní ntavā yā nchivī inī templo

(Mt. 21.12-13; Mr. 11.15-18; Lc. 19.45-46)

13 De jā cuácuñatin vico pascua jā sáhá ndá táhán yā hebreo, de cuāhān yā Jerusalén.

14 De inī patio templo cāhnú nī jinī yā ndá nchivī jā xícó stīquī jíin tīcāchí jíin paloma, jíin ndá nchivī sáma xūhún, ndeē ndá jíi nū mesa jíi.

15 De jā súcuán nī jinī yā, de nī nsáhá yā iin cuarta ñii. De nī ntají yā ndācá jíi inī templo, jondē jíin tīcāchí jíin stīquī jíi. De nī jitē yā xūhún nchivī sáma. De nī scócáva yā ndá mesa jíi.

16 De nī ncāhān yā jíin nchivī xícó paloma: Tavā ndá quiti yáhá. De mā sáhá nú yāhvi inī vehe Tatá nī, ncachī yā.

17 Ñúcuán de ndá tēe scuáha jíin yā, nī nūcūhun inī dē tūhun yósō nūū tutū īi: Ja ñatin cuū sá jā ndíhvi ndasí inī sá síquī vehe ní, cáchī yā jíin Tatá yā, cáchī tutū.

18 De ndá táhán yā hebreo nī jīcā tūhún dē yā: ¿De nā tiñu ñáhnú sáhá nú jā stéhēn nū poder nū, de cucáhnú inī ni jā ndíso tíñú nú jā sáhá nú súcuán? ncachī dē jíin yā.

19 De nī ncāhān yātá yā: Scócáva ndá nú templo yáhá, de nūū únī quivī de nacani nī, ncachī yā.

20 Ñúcuán de nī ncāhān ndá tēe hebreo: Uū xico iñū cuīyā de nī jīnu templo yáhá. De ndóhó, ¿á nūū únī-ni quivī de nacani nú, á naá cúu? ncachī dē.

21 Sochi templo jā ní ncāhān Jesús cúu maá yiqui cúñu yā, chi cahni nchivī yā de natecū yā nūū únī quīvī.

22 Jā nūcuán cúu jā tá nī natecū yā jā ní jīhī yā, de ndá tēe nī scuáha jíin yā nī nūcūhun inī dē jā ní ncāhān yā tūhun yáhá. De nī ncandíja ndá dē tūhun jā yósō nūū tutū īī, jíin tūhun yáhá jā ní ncāhān Jesús.

Jā jíinī Jesús nāsa cáá inī ánō nchivī

23 De tá íyó Jesús Jerusalén maá vico pascua, de cuāhā nchivī nī ncandíja jī jā cúu yā Cristo, chi nī jinī jī ndācá tiñu ñáhnú jā sáhá yā jā stéhēn yā poder yā.

24 Sochi maá Jesús nduú ní jétáhvī yā jī, chi ja jíinī yā nāsa cáá inī ánō ndá jī.

25 De nduú jíinī nūhún jā cachī ni iin nchivī nūū yā nāsa íyó ndá nchivī, chi maá yā ja jíinī yā nāsa cáá inī ánō jī.

3

Jā ní natúhún Jesús jíin Nicodemo

1 De íyó iin tēe grupo fariseo, nání dē Nicodemo, de cúñáhnú dē nūū nchivī nación dē hebreo.

2 Tēe yáhá nī nquiji dē nūū Jesús iin jacuáā, de nī ncāhān dē jíin yā: Maestro, ja jíinī ndá sá jā maá Yāā Dios nī ntají yā níhín jā stéhēn ní tūhun yā nūū ndá sá. Chi tú nduú íyó Yāā Dios jíin ní, de mā cūú sáhá ní ni iin tiñu ñáhnú tá cúu nūū sáhá ní jā stéhēn ní poder ní, ncachī dē.

3 De nī ncāhān Jesús: Jāndáā cáhān ni jíin nú jā tú mā nácacu jeé iin nchivī, de mā cūú quīvi jī ndahá Yāā Dios jā tatúnī yā nūū jī, ncachī yā jíin dē.

⁴ De nī ncāhān Nicodemo jíin yā: ¿De nāsa cuu nacacu iin tēe de tú ja nī jahnu dē? ¿A cuu nūcūhun tucu dē chíjin naná dē de nacacu tucu dē? ncachī dē.

⁵ De nī ncāhān Jesús: Jāndāā cáhān ni jíin nú jā tú mā nácacu iin nchivī, de mā cūú quívi ji ndahá Yāā Dios jā tatúnī yā nūū ji. De jā nácacu ji cúu jā ndúndoo cuāchi ji tá cúu nūū sáhá ndute, de cundee Espíritu Santo inī ánō ji.

⁶ Jā cácu sáhá nchivī, chi sēhe nchivī cúu. Sochi jā cácu sáhá Espíritu yā, chi sēhe yā cúu.

⁷ Mā sáhvi inī nū cani inī nū nāsa cúu tūhun nī ncāhān ni jíin nú jā cánuú nacacu jeé ndá nú.

⁸ De tāchī chi quéne ní-ni cúu nūū cúnī maá, de jíini nú jā cáyu, sochi nduú jíinī nū ní jondē vāji ní jondē quihīn. De suni súcuán cúu ndácá nchivī jā nácacu sáhá Espíritu, chi nduú jíinī nū nāsa sáhá yā tiñu ñúcuán, ncachī yā.

⁹ De nī jīcā tūhún tucu Nicodemo: ¿De nāsa cúu túsaá?

¹⁰ De nī ncāhān Jesús: Maá nú cúu iin maestro jā cúñáhnú nūū ndá táhán ó Israel, ¿de á nduú jíicūhun inī nū tūhun yáhá, á naá cúu?

¹¹ Jāndāā cáhān ni jíin nú jā tūhun jā jíicūhun inī ni cúu jā cáhān ni jíin nú. De nácani cájí nī síquī tiñu jā ní jíinī ni. Sochi nduú cándíja ndá nú tūhun jā cáhān ni.

¹² Chi nī ncāhān ni tūhun nāsa sáhá Yāā Dios inī ñayiví, de nduú cándíja ndá nú. ¿Túsaá de nāsa cuu candíja nú de tú cáhān ni tūhun nāsa sáhá yā jondē andiví?

¹³ Chi ni iin nduú ní ncáa andiví jā cunī nāsa íyó ñúcuán, chi mátúhún-ni nduhū, Yāā nī nduu tēe. Chi andiví ndéē ni, de nī ncuun nī vāji nī.

14 De tá cúu nūū ní jata caa Moisés iin cōō cāa, tá nī jica ndá nchivī nūū ñuhun tíhá, suni súcuán maá nī, Yāā nī nduu tēe, cánuú jā cundita caa nī yīcā cruz.

15 De súcuán cánuú tácu ndācá nchivī jā candíja ji jā scácu nī ji, mā tánū tāhvī ji, chi sa cutecū ji níí cání andiví.

Ndasí nī ncundáhvī inī yā nchivī ñayīví

16 Chi Yāā Dios nī ncundáhvī ndasí inī yā nchivī ñayīví. De jā ñúcuán nī ntají yā Sēhe yā nī nquiji, vísō mātúhún-ni yā íyó, tácu ndācá nchivī jā cándíja ji jā scácu yā ji, mā tánū tāhvī ji chi sa cutecū ji níí cání andiví.

17 Chi nduú ní ntájí Yāā Dios Sēhe yā inī ñayīví jā stánū tāhvī yā nchivī, chi sa jā scácu yā ji.

18 Nchivī jā cándíja ji jā scácu yā ji, mā tánū tāhvī ji. Sochi nchivī nduú cándíja, ja nī ntānū tāhvī ji, chi nduú ní ncándíja ji maá Sēhe Yāā Dios, jā mātúhún-ni yā íyó.

19 Maá Yāā jā stúu inī ánō nchivī, ja nī nguenda yā inī ñayīví. Sochi nchivī nī jétahān cā inī ji caca ji modo nūū neē nsūú cā jā stúu yā inī ánō ji, chi tiñu sáhá ji cúu tiñu néhén. Jā ñúcuán cúu jā tānū tāhvī nchivī jāá nduú cándíja.

20 Chi ndācá nchivī jā sáhá tiñu néhén, nduú jétahān cuitī inī ji luz yā. De nduú jéhe ji tūhun jā stúu yā inī ánō ji, chi nduú cúnī ji jā natūu tiñu néhén jā sáhá ji.

21 Sochi nchivī jā sáhá tiñu ndāā, jéhe ji tūhun jā stúu yā inī ánō ji, tácu natūu jā ndācá tiñu sáhá ji cúu tiñu jétahān inī Yāā Dios, ncachī yā.

Jā ní ncāhān tucu Juan tūhun Jesús

22 Ñúcuán de Jesús jíin ndá tēe scuáha jíin yā, cuāhān yā región Judea. De nī ndeē yā ñúcuán jacū tiempo jíin ndá dē, de scuénduté ndá dē nchivī.

23 De suni scuénduté Juan, ndéē dē lugar jā nání Enón ñatin ñuū Salim, chi ñúcuán íyó cuāhā ndute. De nī nquiji ndá nchivī nūū dē, de nī scuénduté dē ji.

24 Súcuán nī nsāhá dē jondē ncháha ca quīvi dē vecāa.

25 Ñúcuán de sava tēe scuáha jíin Juan ndasí nī ncāhān ndá dē jíin sava táhān dē hebreo síquī ní iin cúu modo vāha cā jā cuenduté nchivī jā ndundoo ji nūū Yāā Dios.

26 De nī nquiji ndá dē nūū Juan, de nī ncāhān dē: Maestro, tēe jā ní íyo jíin ní yūte Jordán ichi nūū quénda ncandiī, jā ní nacani ní tūhun dē nūū sá, mitan de scuénduté maá dē, de ndiviī nchivī jéhēn ji nūū dē.

27 De nī ncāhān Juan: Ni iin tēe mā cúu sāhá dē tiñu Yāā Dios de tú mā tétíñú yā dē.

28 Ndá máá nú chi nī jini nú jā ní ncāhān cājí nī jāá nsūú maá nī cúu Cristo, chi cúu nī iin jā ní ntají Yāā Dios jā cosō nūú nacani tūhun jā quiji yā.

29 De tá sáhá nchivī vico tándāhá, de maá tēe tándāhá cúu jā ndéca ñasíhí. De amigo tēe tándāhá chi íyó jíin dē, de níni tūhun cáhān dē. De cúsiī ndasí inī dē jā níni dē tūhun cáhān tēe tándāhá. De saá-ni nduhū, chi cúu nī tá cúu amigo tēe tándāhá. Chi nī nquenda maá Cristo, de cúsiī ndasí inī ni jā níni nī tūhun cáhān yā.

30 De cánuú jā nduñáhnú cā maá yā de nuu cā maá nī, ncachī Juan.

Jā ní nquiji yā jondē nū sūcún

³¹ De Yāā jā vāji jondē andiví, cúñáhnú yā nū ndihi. Chi ndācá jā ní ncacu inī ñayíví yáhá, sēhe ñayíví cúu, de maá-ni tūhun ñayíví cáhān. Sochi Yāā jā vāji ichi andiví, chi cúñáhnú yā nū ndihi nchiví.

³² De nácani yā tūhun jā ní jinī yā jíín jā ní jini yā. De nchiví chi nduú cándíja ji tūhun cáhān yā.

³³ Sochi tú iin nchiví cándíja ji tūhun cáhān yā, suu cúu jā jétúhún ji jā Yāā ndāā cúu Yāā Dios.

³⁴ Chi Yāā jā ní ntají Yāā Dios vāji, chi maá-ni tūhun Yāā Dios cáhān yā. Chi Yāā Dios nduú jéhe yícuāhá yā Espíritu yā nū Yāā jā ní ntají yā.

³⁵ Maá yā jā cúu yā Tatá, ndasí mānī yā jíín Sēhe yā, de ndivíi nī nchihi yā ndahá Sēhe yā jā tatúnī yā nū.

³⁶ Nchiví jā cándíja maá Sēhe yā jā scácu yā ji, cutecū ji níí cání andiví. De nchiví jāá nduú cúnī cándíja sēhe yā, mā cútecū ji, chi sa cuāha Yāā Dios castigo jā ndoho ji níí cání.

4

Jā ní ncāhān Jesús jíín ñahan Samaria

¹ De ndá tēe grupo fariseo, nī nīhīn dē tūhun jā íyó cuāhā cā nchiví scuáha jíín Jesús nsūú cā jíín Juan, jíín jā cuāhā cā nchiví scuénduté yā nsūú cā Juan.

² Sochi nsūú maá yā cúu jā scuénduté, chi ndá tēe scuáha jíín yā cúu jā scuénduté.

³ De tá nī jinī Jesús jā súcuán nī nīhīn ndá dē tūhun, de nī nquee yā región Judea, de cuānohōn yā región Galilea.

⁴ De ichi jā nóhōn yā chi yáha región Samaria.

⁵ De nī nquenda yā iin ñuū región Samaria jā nání Sicar, ñatin ñuhun jā ní jēhe Jacob nūū sēhe dē José jondē janahán.

⁶ De ñúcuán íyó pozo jā nání pozo Jacob. De nī jēcundeē Jesús xiín pozo ñúcuán, chi nī ncuítá yā jā cuáhān yā ichi. De cúu tá cahūxī ūū.

⁷ De nī nquenda iin ñahan Samaria, vāji ña jā quehen ña ndute. De nī ncāhān Jesús jíín ña: Cunī mánī ní ndute coho sá, ncachī yā.

⁸ De ndá tēe scuáha jíín yā, ja cuáhān ndá dē ñuū cuācuēen dē jā cajī dē jíín yā.

⁹ De ñahan Samaria nī ncāhān ña jíín yā: ¿Nūcu jíicān ní ndute nūū sá coho ní? Chi tēe hebreo cúu ní, de ñahan Samaria cúu sá, ncachī ña. Súcuán nī ncāhān ña, chi nchivī hebreo nduú cáhān ndá ji jíín nchivī Samaria.

¹⁰ De nī ncāhān Jesús: Tú jā jíín ní nāsa cúnī Yāā Dios sāhá yā jā váha níhín, jíín ní iin cúu sāán jā jíicān sá ndute nūū ní, ñúcuán de maá ní cācān ní nūū sá, de cuāha sá ndute jā cutecū ní níí cání sāhá, ncachī yā.

¹¹ De nī ncāhān ña jíín yā: Señor, cúnú ndasí pozo yáhá, de nduú ná nēe ní jā tavā ní ndute. ¿Túsaá de ní nīhīn ní ndute jā cutecū sá sāhá?

¹² ¿De á cúñáhnú cā maá ní nsūú cā tatá ó Jacob, á naá cúu? Chi maá dē nī sndóo dē pozo yáhá nūū ō. De yáhá nī jīhi maá dē ndute, jíín ndá sēhe dē, jíín ndá quitī ndéca dē, ncachī ña.

¹³ De nī ncāhān Jesús: Ndācá nchivī jā jíhi ndute yáhá, chi yīchī tucu ji.

¹⁴ Sochi nchivī jā coho ndute jā cuāha sá nūū ji, chi mā yīchī cuitī cā ji. Chi ndute jā cuāha sá quene

inī ji tá cúu ndute jā quéne nūū ñūhún, de sāhá jā cutecū ji ní cání, ncachī yā jíín ña.

15 De maá ña nduú ní jícūhun inī ña, de nī ncāhān ña jíín yā: Señor, cuāha ní ndute ñúcuán coho sá, tácuā mā yíchī cuitī cā sá, de ni nduú cā jíini ñūhún quiquehen sá ndute pozo yáhá, ncachī ña.

16 De nī ncāhān Jesús jíín ña: Cuácāna ní yíí ní de quiji ní jíín dē, ncachī yā.

17 Nduú nā yíí sá íyó, ncachī ña. De nī ncāhān Jesús: Ndāā cáhān ní jāá nduú nā yíí ní íyó.

18 Chi ja nī iyo ūhūn yíí ní, de tēe ndéca ní mitan chi nsūú yíí ní cúu dē. Yáhá cúu jā ní ncāhān ndāā ní, ncachī yā.

19 De jā súcuán nī ncāhān yā, de nī ncāhān ña: Señor, iin tēe nácani tūhun Yāā Dios cúu ní, jáni inī sá.

20 Ndá ndīyi tatā sá nchivī Samaria, yucu yáhá nī nchiñúhún ji Yāā Dios. Sochi ndá máá ní nchivī hebreo, cáhān ní jā Jerusalén cúu nūū cánuú chiñúhún ó yā, ncachī ña.

21 De nī ncāhān Jesús jíín ña: Nánā, candíja ní tūhun cáhān sá, chi quiji quiví jāá nsūú yucu yáhá ni nsūú Jerusalén cúu nūū chiñúhún ní maá Yāā cúu Tatá, chi ndihi-ni lugar de cuu chiñúhún ní yā.

22 Ndá máá ní nchivī Samaria chi nduú jíinī ní ní iin cúu jā chíñúhún ní. Sochi ndá máá sá chi jíinī sá ní iin cúu jā chíñúhún sá. Chi jondē nūū ndá máá sá nchivī hebreo cúu nūū váji Yāā jā scácu nchivī.

23 De ja nī nquenda quiví jā ndá nchivī jā chíñúhún Yāā cúu Tatá, mitan de víhí cā chíñúhún ndija ji yā, chi jondē jíín inī jíín ánō ji. Chi maá Tatá súcuán cúnī yā jā chíñúhún nchivī yā.

24 Yāa Dios cúu EspírITU, de nchivī jā cúnī jī chiñúhún jī yā, cánuú jā chiñúhún ndija jī yā jondē jíín inī jíín ánō jī, ncachī yā.

25 De nī ncāhān tucu ña: Jínī sá jā quiji Mesías jā cúu Cristo, Yāa jā tají Yāa Dios. De tá quenda maá yā, de stéhēn cājí yā ndācá tūhun nūū ō.

26 De nī ncāhān Jesús: Maá sá jā cāhān sá jíín ní, suu sá cúu Yāa ñúcuán.

27 De juni cāhān cā yā súcuán, de nī nenda ndá tēe scuáha jíín yā. De sáhvi inī ndá dē ndéhé dē jā nátúhún yā jíín ñahan ñúcuán. De ni iin dē nduú ní jíicā tūhún dē yā naá cúu jā jíicā tūhún yā ña á naá cúu jā nátúhún yā jíín ña.

28 Ñúcuán de nī sndóo ña quīyi ña, de cuāhān ña jondē ñuū. De nī ncāhān ña jíín ndá nchivī ñúcuán:

29 Nehēn ndá nú ná cóhōn de cunī nū iin tēe jā ní ncachī ndihi ndācá jā ní nsáhá nī. Sanaā de maá yā cúu Cristo jā ndétu ó jā quiji, ncachī ña.

30 Ñúcuán de nī nquee ndá jī ñuū, de cuāhān jī nūū íyó Jesús.

31 De juni cuāhān ndá jī nūū yā, de ndá tēe scuáha jíín yā nī ncāhān ndāhvī dē jíín yā: Maestro, cajī ní stāā viī, ncachī dē.

32 De nī ncāhān yā jíín ndá dē: Iyó stāā cajī ni jāá nduú jíínī ndá nú nāsa cúu, ncachī yā.

33 Ñúcuán de ndá tēe scuáha jíín yā nī jíicā tūhún táhān ndá de: ¿A ja nī nquisiáha iin nchivī jā ní nchajī yā, á naá cúu? ncachī dē.

34 De nī ncāhān Jesús: Jā ní ncachī ni jā íyó jā cajī ni cúu jā cúsiī inī ni sáhá nī tiñu cúnī Yāa nī ntají nduhū vājí nī, jíín jā sínu nī tiñu jā ní jēhe yā nūū ni.

35 De cáhān ndá nú jā cúmanī cūmī cā yōō de tēhndē trigo. Sochi nduhū chi cáhān ni jíin nú: Cūndēhé ndá nú, chi nchivī cuāhā cúu ji tá cúu trigo jā ní ncuān jā tēhndē, chi ja iyó tūha ji candíja ji nduhū.

36 De ndá tēe scándíja nchivī, cúu dē tá cúu tēe jéhndē trigo, de nīhīn dē yāhvi dē. De jā nástútú ndá dē nchivī cúu jā cutecū ji níí cání andiví. De ndá tēe jā scútē nuu tūhun nī xihna cā, cúu dē modo tēe jítē trigo, de inuú-ni cusii inī dē jíin ndá cā tēe jā stéhēn cā sīquī ñúcuán.

37 Chi ndāā cáhān iin tūhun: Iin tēe jítē, de incā tēe nástútú, cáchī.

38 De jā suu cúu jā ní ntají nī ndá ndóhó jā scándíja nú nchivī ja nī jini tūhun nī nī nacani incā tēe. Chi ndá cā tēe chi ja nī nacani dē tūhun nūū nchivī, de ndá máá nú chi modo jā nástútú nú ji cúu jā scándíja nú ji, ncachī yā.

39 De cuāhā nchivī Samaria jā ndéē ñuū ñúcuán, nī ncandíja ji Jesús jā ní jini ji tūhun jā ní ncāhān ñahan ñúcuán. Chi nī ncāhān ña jā ní ncachī yā ndihi ndācá jā ní nsāhá ña.

40 Jā suu cúu jā ndá nchivī Samaria ñúcuán nī nquenda ji nūū yā, de nī ncāhān ndāhví ji jíin yā jā ná quéndōo yā ñuū ji. De nī ndōo yā ñúcuán ūū quivī.

41 De cuāhā cā ji nī ncandíja ji yā jíin tūhun cáhān maá yā.

42 De nī ncāhān ndá ji jíin ñahan ñúcuán: Nduú cā jíini ñúhún jā cáhān maá nú de candíja nī yā, chi ja nī jini ndá nī tūhun jā cáhān maá yā. De jíinī ndācá ó jā maá yā cúu ndija Cristo, Yāā jā scácu nchivī ñayiví, ncachī ndá ji.

Jā ní nasāhá vāha yā sēhe tēe ndíso tíñú nūū rey

⁴³ De tá nī nchāha ūū quivī, de Jesús nī nquee yā Samaria, de nī naquehen yā ichi cuānohōn yā región Galilea.

⁴⁴ Chi ja nī ncāhān maá yā jā ndá tēe nácani tūhun Yāa Dios, nduú íyó yíñúhún nchivī ñuū dē jíín dē, de saá-ni jíín maá yā.

⁴⁵ De tá nī nenda yā Galilea, de nchivī ñúcuán nī jetáhví ji yā, chi suni maá ji nī jēhēn ji vico pascua Jerusalén, de nī jinī ndá ji ndácá tíñu nī nsāhá yā quivī jā ní íyo vico ñúcuán.

⁴⁶ Ñúcuán de nī jēhēn tucu yā ñuū Caná ndáñúū Galilea, nūū ní nsāhá yā jā ndute nī nduu vino. De inī ñuū Capernaum nī íyo iin tēe cúñáhnú jā ndíso tíñú nūū rey. De cúhū sēhe dē.

⁴⁷ Tēe ñúcuán nī nīhīn dē tūhun jā ní nquenda tucu Jesús región Galilea jā ní jēhēn yā región Judea. De nī jēndēhé dē yā, de nī ncāhān ndāhvī dē jā ná quihīn yā jíín dē vehe dē, de nasāhá vāha yā sēhe dē, chi ja ñatin cuū ji.

⁴⁸ De nī ncāhān yā jíín dē: Tú mā cūní nú ndá tíñu ñáhnú jā sāvhi inī nū sāhá, de mā cándíja cuitī ndá nú, ncachī yā.

⁴⁹ De tēe ndíso tíñú nūū rey, nī ncāhān dē: Señor, sāhá ní favor ná cóhōn, chi tú ná cúcuéé ní de cuū sēhe sá, ncachī dē.

⁵⁰ Ñúcuán de nī ncāhān Jesús: Cuānohōn vehe nú, chi cutecū sēhe nú. De nī ncandíja dē tūhun nī ncāhān Jesús, de cuānohōn dē-ni.

⁵¹ De juni jíca dē cuānohōn dē vehe dē, de nī nquenda ndá mozo dē nī nquitahān ji dē, de nī ncāhān ji: Ja nī nduvāha sēhe ní, ncachī ji.

⁵² De nī jīcā tūhún dē nā hora cúu jā ní nquijéhé nī nduvāha ji. De nī ncāhān ndá ji jíín dē: Cahiin icu nī nquee cahni ji.

⁵³ Ñúcuán de maá tatá ji nī nsāhá dē cuenta jā hora ñúcuán cúu jā ní ncāhān Jesús jíín dē jā cutecū sēhe dē. De nī ncandíja dē jíín níí vehe dē jā cúu yā Yāā jā ní ntají Yāā Dios.

⁵⁴ Yáhá cúu vuelta ūū jā ní nsāhá Jesús tiñu ñáhnú jā ní stéhēn yā poder yā región Galilea, tá nī nenda yā jā ní jēhēn yā región Judea.

5

Jā ní nasāhá vāha yā iin tēe jā cáá nūū pila Betesda

¹ Ñúcuán de cuāhān tucu Jesús Jerusalén, chi íyó tucu vico jā sáhá ndá táhán yā hebreo.

² De Jerusalén íyó iin pila ndute ñatin maá viéhé jā nání viéhé ticāchí. De yuhú hebreo nání Betesda. De nūū íyó pila ñúcuán íyó ūhūn corredor.

³ De ndá corredor ñúcuán cáá cuāhā nchivī cúhū, jā cuāá, jā cojo, jā vehlé. De ndétu ndá ji jā candā ndute ñúcuán.

⁴ Chi íyó quívi jā cúun iin ángel yā nūū pila, de scándā yā ndute. De nchivī jā quívi xihna cā inī pila tá scándā yā ndute, de ndúvāha ji nā-ni cuēhē ndóho ji.

⁵ De ñúcuán cáá iin tēe jā ní ncuu ōcō xāhōn ūnī cuīyā cúhū dē.

⁶ De nī jinī Jesús jā cáá dē, de nī jinī yā jā ní ncuu cuāhā cuīyā cúhū dē. De nī ncāhān yā jíín dē: ¿A cúnī nū nduvāha nú? ncachī yā.

⁷ De nī ncāhān tēe cúhū: Señor, nduú níhīn sá ni iin tēe squívi sāán inī pila tá cándā ndute. Chi

ndācá vuelta jā cúnī sá quīvi sá, de quívi-ni incā nchivī xihna cā, ncachī dē.

⁸ De nī ncāhān Jesús: Nacōo de naquehen nú camilla nū de caca nú, ncachī yā.

⁹ De tēe ñúcuán nī nduvāha dē-ni. De nī naquehen dē camilla dē, de nī nquijéhé dē jíca dē. De quīvī nátātú cúu quīvī ñúcuán.

¹⁰ De nī ncāhān ndá táhán dē hebreo jíin dē: Quīvī nátātú cúu mitan. De cáchī ley jā má cúu cuiso nú camilla nū.

¹¹ De nī ncāhān tēe nī nduvāha: Tēe jā ní nasāhá vāha nduhū, nī ncāhān dē jíin nī jā naquehen nī camilla ni de caca nī, ncachī dē.

¹² Ñúcuán de nī jíca tūhún ndá dē: ¿Ní tēe nī ncāhān jíin nú jā naquehen nú camilla nū de caca nú?

¹³ De tēe nī nduvāha, nduú jíinī dē ní iin tēe cúu jā ní nasāhá vāha dē. Chi íñī cuāhā nchivī ñúcuán, de Jesús ja cuāhān yā.

¹⁴ De cuéé cā de nī naquetáhán Jesús jíin dē inī templo cāhnú. De nī ncāhān yā: Mitan chi nī nduvāha nú. De mā sāhá cā nū cuāchi, chi tú nduú, de quiji iin tūndóhó xéēn cā sīquī nū, ncachī yā.

¹⁵ Sá de cuāhān tēe ñúcuán de nī ncachī tūhun dē nū ndá táhán dē hebreo jā Jesús cúu jā ní nasāhá vāha yā dē.

¹⁶ De sīquī jā ní nsāhá Jesús tiñu yáhá quīvī nátātú, jā ñúcuán cúu jā ndá tēe hebreo jíinī ūhvī dē yā, de cúnī ndá dē cahñī dē yā.

¹⁷ De nī ncāhān Jesús jíin ndá dē: Maá Tatá nī chi ní cání sáhá yā tiñu váha, de suni sūcuán sáhá maá nī tiñu váha.

18 De sīquī jā ní ncāhān yā sūcuán, de ndá tēe hebreo víhí cā cúnī dē cahnī dē yā. Chi nsūú maá-ni jāá nduú squíncuu yā jā cáhān ley sīquī quīvī nātátú, chi suni jā ní ncāhān yā jā Tatá yā cúu Yāa Dios de sūcuán sáhá inuú yā maá yā jíin Yāa Dios.

Sīquī jā ndíso tíñú Sēhe Yāa Dios

19 De nī ncāhān Jesús: Jāndāā cáhān ni jíin ndá nú: Nduhū jā cúu Sēhe Yāa Dios, ni iin mā cūú sáhá nī jā maá nī, chi sáhá nī maá-ni tíñu jā jíin nī jā sáhá Tatá nī. Chi ndācá jā sáhá Tatá nī, suni sáhá nduhū jā cúu nī Sēhe yā.

20 Chi Tatá nī mánī yā jíin nduhū jā cúu nī Sēhe yā, de stéhēn yā nūū ní ndihi jā sáhá yā. De coo tíñu ñáhnú cā jā stéhēn cā yā nsūú cā jā ní ncuu mitan, jā sáhvi inī ndá nú cunī nū.

21 Chi tá cúu nūū nástécū Tatá nī ndīyi de cutecū tucu ji, saá-ni nduhū jā cúu nī Sēhe yā, suni sáhá nī jā cutecū ní-ni cúu jā cúnī maá nī.

22 De maá Tatá nī, nduú sándaā yā sīquī ni iin nchivī, chi nī jēhe yā tūhun jā sándaā maá nī sīquī ndācá nchivī, chi Sēhe yā cúu nī.

23 De sūcuán de coo yíñúhún ndihi nchivī nūū ni, tá cúu nūū íyó yíñúhún ji nūū Tatá nī. De nchivī jāá nduú íyó yíñúhún nūū ni, túsaá de suni nduú íyó yíñúhún ji nūū maá Tatá nī, Yāa jā ní ntají nduhū vāji nī.

24 Jāndāā cáhān ni jíin ndá nú: Tú iin nchivī chuhun inī ji tūhun cáhān ni, de candíja ji jā Yāa ndāā cúu Yāa jā ní ntají nduhū vāji nī, nchivī ñúcuán cutecū ji níí cání andiví, de mā tánū tāhvī ji. Chi mā cōó cā ji tá cúu ndīyi, chi sa cutecū ji níí cání.

25 Jāndāā cāhān ni jín ndá nú jā quiji quīvī, de mitan de ja nī nquijéhé, jā ndācá nchivī jā cúu tá cúu ndīyi, cuni ndá ji tūhun jā cāhān nduhū, Sēhe Yāā Dios. De nchivī cuetáhví chi cutecū ji ní cání.

26 Chi tá cúu nūū íyó poder maá Tatá nī jā sáhá yā jā técū ndācá-ni, suni súcuán nī jēhe yā poder nūū maá nī jā sáhá nī jā cutecū ndācá-ni.

27 De suni nī nsāhá yā jā ndíso tíñú nī jā sándaā ni sīquī nchivī, chi cúu nī Yāā nī nduu tēe.

28 Mā sáhvi inī ndá nú cani inī nū sīquī tūhun cāhān ni. Chi quiji quīvī jā ndācá ndīyi cuni ji tūhun cāhān ni,

29 de quee ji nūū yíyuhū ji. De ndá ndīyi jā ní nsāhá tíñu váha, natecū ji jā cutecū ji ní cání. De ndá ndīyi jā ní nsāhá tíñu néhén, natecū ji de quīvi ji nūū tñū tāhvī ji.

Jā ní stéhēn yā jā ní ntetíñú Yāā Dios yā

30 Ni iin mā cūú sāhá nī jā maá nī. Chi nāsa ndácu Yāā Dios nūū ni, súcuán sándaā ni tíñu nchivī. De ndāā sándaā ni, chi nduú sáhá nī jā cúnī maá nī, chi sáhá nī jā cúnī maá Tatá nī, Yāā nī ntají nduhū vāji nī.

31 Tú maá nī cāhān jā cúu nī Sēhe Yāā Dios, de cachī nchivī jāá nduú jétíñú tūhun cāhān ni.

32 Sochi íyó incā jā cāhān jā cúu nī Sēhe yā. De jínī ni jā tūhun cāhān yā, chi níhīn tíñú.

33 Ndá máá nú nī ntají nú ndá tēe jā ní jīcā tūhún dē Juan. De Juan chi ndāā nī ncāhān dē tūhun nī.

34 De vísō súcuán de nsūú nduhū cúu jā jínī ñúhún jā stéhēn iin tēe jā Sēhe Yāā Dios cúu nī. Chi ndá máá nú cúu jā jínī ñúhún, tácuā candíja ndá nú de

cācu nú. Jā ñúcuán nī ncāhān ni jā íyó ndāā tūhun nī jā ní nacani Juan.

³⁵ Maá Juan nī ncuu dē tá cúu iin lámpara jā cáyū de cútūu, cúu jā ní nacani dē tūhun nī. De ndá máá nú chi jacū-ni quīvi nī jētahān inī nū jā ní stéhēn dē nūū nū.

³⁶ Sochi íyó jā stéhēn cājí cā jā cúñáhnú nī nsūú cā jā ní ncāhān Juan. Maá tiñu sáhá nī, suu stéhēn cājí jā Tatá nī nī ntají ndija yā nduhū vāji nī, chi tiñu yáhá nī ntetíñú yā nduhū jā sáhá nī.

³⁷ De Tatá nī jā ní ntají yā nduhū vāji nī, suni maá yā cāhān nūū tutū ī jā cúñáhnú nī, vísō nduú ní jíní jín sóho ndá nú jā cāhān yā, de ni nduú ní jíní jínúū nū yā.

³⁸ Sochi nduú ní nchúhun inī ndá nú tūhun jā ní ncāhān Tatá nī, chi nduú cándíja ndá nú nduhū, Yāā jā ní ntají yā.

³⁹ De nánducú vīī ndá nú ndācá tūhun cāhān tutū ī, chi jání inī nū jā ñúcuán nīhīn nū tūhun jā cutecū nū ní cání sáhá. De sīquī maá nī cúu jā cāhān tutū ī.

⁴⁰ Sochi nduú cúnī ndá nú cuetáhví nú nduhū jā quīvi nú ndahá nī tácuā cutecū nū ní cání.

⁴¹ Nduú sáhá nī cuenta tūhun jā cāhān ndá nchivī jā cúñáhnú nī.

⁴² Chi ja jíní ni nāsa cúu ánō ndá nú jāá nduú íyó mānī nū jíní Yāā Dios.

⁴³ Nduhū vāji nī jíní tiñu cúnī Tatá nī, de nduú jétáhví ndá nú nduhū. Sochi tú incā tēe quenda dē jíní tiñu cúní maá dē, de sa tēe ñúcuán ñamā cuetáhví nú dē.

⁴⁴ ¿Nāsa cuu cándíja ndá nú? Chi máni jā cúní ndá nú jā cuñáhnú nú sáhá ndá táhán nú, de nduú

ndúcú nú jā cuñáhnú nú sáhá Yāā Dios, jā íyó mátúhún-ni yā.

⁴⁵ Mā cānī inī ndá nú jā cāhān ni cuāchi sīquī nū nūū Tatá nī. Chi íyó iin jā cāhān cuāchi sīquī nū, suu Moisés, tēe jā ñúhún inī ndá nú jā quendōo ndāā nū jíín ley jā ní ntee dē.

⁴⁶ Chi tú ní ncándíja ndá nú jā ní ntee Moisés, de suni candíja nú nduhū nícu, chi tūhun maá nī cúu jā ní ntee dē.

⁴⁷ Te tú nduú cándíja ndá nú tūhun nī jā ní ntee dē, ¿de nāsa candíja nú tūhun cāhān maá nī túsaá? ncachī yā jíín ndá dē.

6

Jā ní scájī yā ūhūn mil nchivī

(Mt. 14.13-21; Mr. 6.30-44; Lc. 9.10-17)

¹ Ñúcuán de cuāhān Jesús incā lado mar Galilea, jā cúu mar Tiberias.

² De cuāhā ndasí nchivī nī jēcuniquīn ji yā, chi nī jinī ji ndācá tiñu ñáhnú jā stéhēn yā poder yā jā ní nasáhá vāha yā nchivī cúhū.

³ De nī ncaa yā iin yucu, de nī jēcundeē yā ñúcuán jíín ndá tēe scuáha jíín yā.

⁴ De ja nī ncuñatin vico pascua jā núcūhun inī ndá táhán yā hebreo jā ní ncācu ji nūū nchivī nación Egipto.

⁵ De nī nūcūndēhé yā, de nī jinī yā jā vāji cuāhā ndasí nchivī. De nī ncāhān yā jíín Felipe: ¿Ní jondē cueen ó jā cajī ndá nchivī yáhá?

⁶ De súcuán nī ncāhān yā jā jíto túnī yā dē tú nāsa cāhān dē. Chi ja jíín maá yā nāsa sáhá yā.

⁷ De nī ncāhān Felipe jíin yā: Ni mā quēndá ūū ciento denario stāā jā cajī ndá ji vísō jacū-ni, ncachī dē.

⁸ Ñúcuán de nī ncāhān incā tēe scuáha jíin yā, jā cúu Andrés, ñanī Simón Pedro:

⁹ Yáhá íyó iin tēe lulí jā ndíso ji ūhūn stāā cebada jíin ūū tiacá. ¿De ní quenda ñúcuán, chi nchivī cuāhā ndasí cúu? ncachī dē.

¹⁰ Ñúcuán de nī ncāhān Jesús: Cāhān ndá nú jíin nchivī ná cúndeē ji, ncachī yā. De ñúcuán íyó cuāhā itē, de nī jēcundeē ndá ji, de tá ūhūn mil tēe cúu.

¹¹ De nī nquehen Jesús stāā ñúcuán, de xihna cā nī nacuetáhví yā nūū Yāā Dios. De nī jēhe yā nūū ndá tēe scuáha jíin yā, de ndá máá dē nī nsajī dē nūū ndá nchivī ndéē ñúcuán. De suni sūcuán nī nsāhá yā jíin tiacá, de nī nchajī ndá ji nāsaa cúnī ji cajī ji.

¹² De tá nī ndahā chījin ji, de nī ncāhān yā jíin ndá tēe scuáha: Nastútú ndá nú ndá pedazo jā ní nquendōo, tácuca mā náā cuitī.

¹³ De nī nastútú ndá dē, de nī nchitú ūxī ūū tīcá pedazo jā ní nquendōo cā sīquī ndihúhūn stāā cebada.

¹⁴ De jā ní jinī ndá nchivī tiñu ñáhnú jā ní nsāhá Jesús jā stéhēn yā poder yā, de nī ncāhān ji: Jāndāā ndija jā tēe yáhá cúu jā cāhān tutū jā quiji inī ñayíví jā nacani tūhun Yāā Dios, ncachī ndá ji.

¹⁵ De nī jinī Jesús jā cúnī ndá ji sāhá ji fuerza jā cuu yā rey ji nícu. De nī ncujiyo tucu mátúhún yā-ni, nī ncaa yā cuāhān yā nūū sūcún cā yucu.

*Jā ní jica jéhé yā nūū mar
(Mt. 14.22-27; Mr. 6.45-52)*

16 De jā cuácuneē, de ndá tēe scuáha jíin yā nī nuu dē yucu cuāhān dē nūū mar.

17 De nī ndīvi ndá dē inī barco, de nī scáca dē jā quīhīn dē incā lado mar jondē ñuū Capernaum. De jā nī ncuneē, de ncháha ca nenda Jesús nūū ndá dē.

18 Ñúcuán de nī jīquīhi iin tāchī níhin, de jíso ndute mar sáhá.

19 De tá nī ncuu tá cúu ūhūn á iñū kilómetro jíca ndá dē jíin barco, de nī jinī dē jā jíca Jesús nūū mar, de nī ncuñatin yā nūū barco. De nī nchūhú ndá dē.

20 De maá yā nī ncāhān yā jíin dē: Maá nī cúu, de mā cūyūhú ndá nú.

21 De nī ncusiī inī ndá dē jā ná quívi yā inī barco. De nī nsáhá yā jā ñamā-ni nī nquenda barco nūū ñuhun yíchí nūū cuāhān ndá dē.

Jā ní nanducú ndá nchivī Jesús

22 De quívi téen de ndá nchivī jā ní nquendōo incā lado mar, nī jinī ji jā ndá tēe scuáha jíin yā cuāhān dē jíin mátúhún-ni barco jā ní Iyo ñúcuán, jíin jāá nduú ní nquívi Jesús jā quīhīn yā jíin dē.

23 Sá de sava cā barco jā váji ichi ñuū Tiberias, nī nquenda ñatin lugar nūū ní nchajī ndá ji stāā jā ní nacuetáhví maá Jētohō ō jēhē.

24 De jā ní jinī nchivī jāá nduú cā Jesús íyó yā ñúcuán, de ní ndá tēe scuáha jíin yā, de nī nquívi ji ndá barco ñúcuán, de cuāhān ji ñuū Capernaum cuānanducú ji yā.

Jesús cúu stāā jā cutecū ō ní cání

25 De tá nī nquenda ji jondē incā lado mar, de nī nanihīn ji Jesús. De nī jīcā tūhún ji yā: Maestro, ¿ná hora nī nquenda ní yáhá?

26 De nī ncāhān Jesús: Jāndāā cāhān ni jíín ndá nú jā nánducú nú nduhū sīquī jā ní nchajī nū jondē nī ndahā chījin nú, de nsūú sīquī jā ní jinī nū ndācá tiñu ñáhnú jā ní stéhēn ni poder ni.

27 Mā cúndihvī inī nū maá-ni sīquī jā cajī nū jā ñamā nataxīn, chi sa cundihvī inī nū jā nīhīn nū stāā jā cutecū nū níí cání sāhá. De nduhū, Yāā nī nduu tēe, taji nī maá stāā jā cutecū nū níí cání. Chi Tatá nī Yāā Dios nī jani yā nduhū jā sáhá nī súcuán, ncachī yā jíín ndá jí.

28 Ñúcuán de nī jíicā tūhún ji yā: ¿Nāsa sāhá ndá sá tácuā squíncuu sá tiñu cúnī Yāā Dios?

29 De nī ncāhān Jesús: Tiñu jā cúnī Yāā Dios cúu jā candíja ndá nú nduhū, Yāā jā ní ntají yā vāji.

30 Ñúcuán de nī ncāhān ndá jí: ¿Túsaá de nā tiñu ñáhnú sāhá ní cunī ndá sá de candíja sá jā ní ntají yā níhín? ¿Nā tiñu cúu jā sáhá ní?

31 Chi ndá tatā ō janahán nī nchajī dē maná jā ní ncuun ichi andiví jondē nūū ñuhun tíhá, tá cúu nūū yósō nūū tutū ī: Yāā Dios nī jēhe yā stāā nī ncuun ichi andiví nī nchajī ndá jí, cáchī tutū, ncachī ndá jí jíín yā.

32 De nī ncāhān Jesús: Jāndāā cāhān ni jíín ndá nú: Nsūú Moisés ní jēhe stāā ñúcuán nūū ndá dē jā ní ncuun ichi andiví, chi maá Tatá nī nī jēhe. De maá yā jēhe stāā andiví jā cutecū nū níí cání sāhá.

33 Chi stāā jā jēhe Yāā Dios cúu maá Yāā jā ní ncuun ichi andiví, de sáhá yā jā nchivī ñayíví cutecū jí níí cání andiví, ncachī yā.

34 De nī ncāhān ndá jí: Señor, níí cuāha ní stāā ñúcuán cajī ndá sá túsaá.

³⁵ De nī ncāhān Jesús: Maá nī cúu maá stāā jā cutecū nū ní cání sāhá. Nā-ni nchivī quívi ndahá nī, mā cōcón cuitī cā ji. De nā-ni nchivī cándíja nduhū, mā yíchī cuitī cā ji.

³⁶ Sochi ndá ndóhó ja nī ncāhān ni jíin nú jāá nduú cándíja nú nduhū, vísō nī jinī nū nūū ni.

³⁷ Ndācá nchivī jā sáhá Tatá nī jā candíja ji nduhū, maá ji quívi ndahá nī. De jétáhvī nī ndācá ji jā cúnī ji quívi ji ndahá nī, chi mā tají cuitī ni ji.

³⁸ Chi nī nquiji nī jondē andiví tácuā sáhá nī tiñu jā cúnī Yāā jā ní ntají nduhū, de nsūú jā sáhá nī jā cúnī maá nī.

³⁹ De tiñu jā cúnī Tatá nī, Yāā nī ntají nduhū, cúu jā má scuíta nī ni iin nchivī jā jéhe yā nūū ni, chi coto nī ji de nastécū ni ji quívi jīnu ñayíví.

⁴⁰ De Yāā nī ntají nduhū, cúnī yā jā ndācá nchivī jā níhīn ji tūhun nduhū de candíja ji nduhū jā cúu nī Sēhe Yāā Dios, cutecū ji ní cání andiví. Chi nastécū ni ji quívi jīnu ñayíví, ncachī yā.

⁴¹ Ńúcuán de nī nquijéhé ndá táhán yā hebreo cáhān ji contra síquī yā, chi nī ncāhān yā jā maá yā cúu stāā jā ní ncuun ichi andiví.

⁴² De nī ncāhān ji: ¿A nsūú tēe yáhá cúu Jesús sēhe José? De jíinī ō tatá dē naná dē. ¿De nāsa cúu jā cáhān dē jā ní ncuun dē ichi andiví túsaá?

⁴³ De nī ncāhān Jesús jíin ndá ji: Mā cáhān ndá nú síquī ni.

⁴⁴ Ni iin nchivī mā cūú quívi ji ndahá nī de tú mā sáhá Tatá nī jā cuu inī ji quívi ji, chi maá yā nī ntají nduhū vāji nī. De nastécū ni ji quívi jīnu ñayíví.

⁴⁵ De suha yósō nūū tutū jā ní ntee ndá tēe nī nacani tūhun Yāā Dios janahán: Ndācá ji chi stéhēn

Yāa Dios nūū ji, cáchī. Túsaá de ndācá nchivī jā jíni tūhun jā cáhān Tatá nī de jétáhví ji jā stéhēn yā nūū ji, nchivī ñúcuán chi quīvi ji ndahá nī.

46 Ni iin nchivī nduú ní jíni cuitī ji nūū maá Tatá nī. Chi mátúhún-ni nduhū cúu jā ní jinī nūū yā, chi jondē nūū maá yā vāji nī.

47 Jāndāā cáhān ni jíin ndá nú jā nchivī jā candíja jā scácu nī ji, maá ji cutecū ji níí cání.

48 Maá nī cúu stāā jā cutecū nū níí cání sāhá.

49 Ndá tatā nū janahán, nī nchajī dē stāā maná jā ní ncuun ichi andiví jondē nūū ñuhun tíhá, sochi nduú ní nsáhá jā cutecū dē níí cání.

50 De stāā jā cáhān ni jā vāji ichi andiví, chi nā-ni nchivī cajī, de cutecū ji níí cání andiví.

51 De suu maá nī cúu stāā ñúcuán jā ní nquiji ichi andiví jā sáhá jā cutecū nū níí cání. De nchivī jā cajī stāā yáhá, cutecū ji níí cání andiví. De stāā jā cuāha nī cúu yiqui cúñu nī, de cuāha nī tácu nchivī ñayívi cutecū ji níí cání, ncachī yā.

52 Ñúcuán de ndá táhán yā hebreo nī ncāhān ji jíin táhán ji: ¿Nāsa cuu cuāha tēe yáhá yiqui cúñu dē cajī ō? ncachī ji.

53 De nī ncāhān Jesús jíin ji: Jāndāā cáhān ni jíin ndá nú: Tú mā cándíja nú jā yiqui cúñu nduhū, Yāa nī nduu tēe, cúu tá cúu stāā, de níñi ní cúu tá cúu ndute, túsaá de mā cútecū nū níí cání sāhá.

54 Chi ndá nchivī jā candíja jā yiqui cúñu nī cúu tá cúu stāā de níñi ní cúu tá cúu ndute, maá ji cutecū níí cání. De nastécū ni ji quīvī jā jīnu ñayívi.

55 Chi yiqui cúñu nī jíin níñi ní cúu ndija jā sáhá jā cutecū ji níí cání.

56 De ndá nchivī jā candíja jā yiqui cúñu nī jín nīñi ni cúu tá cúu stāa jín ndute jā cutecū ji ní cání sáhá, maá ji íñi nīhin ji jín nī, de íyó nī jín ji.

57 Maá Tatá nī, Yāa técū, nī ntají yā nduhū vāji nī, de técū ni sáhá maá yā. De saá-ni ndá nchivī jā candíja jā cúu nī tá cúu stāa ji jín ndute ji, suni súcuán cutecū ji ní cání sáhá nī.

58 Maá nī cúu stāa jā ní nquiji ichi andiví. De stāa jā cáhān ni nduú cúu tá cúu stāa maná jā ní nchaji ndá tatā nū janahán, chi nduú ní nsáhá jā cutecū ji ní cání. Chi stāa jā cáhān ni, de nchivī jā cajī, cutecū ji ní cání sáhá, ncachī yā.

59 Ndá tūhun yáhá nī stéhēn Jesús nū nchivī jā ní ndutútú inī vehe ī sinagoga ñuū Capernaum.

Tūhun jā cutecū ō ní cání

60 De cuāhā nchivī scuáha jín yā, nī jini ji tūhun yáhá jā ní stéhēn yā, de nī ncāhān ndá ji: Vójín ndasí tūhun yáhá. ¿Nāsa cuu cuetáhvi ó túsaá?

61 De nī jinī Jesús jā cáhān ndá ji jā vójín cúu tūhun yáhá, de nī ncāhān yā: ¿A vójín sáhá tūhun yáhá jín ndá nú?

62 ¿De nāsa sáhá nú de tú cunī nū jā nduhū, Yāa nī nduu tēe, ndaa nī quīnohōn ni nū ní ndeē ni xihna ñúhún?

63 Maá ánō nchivī cúu jā sáhá jā técū ji. Chi yiqui cúñu ji nduú jétíñú cuitī súcuán. De ndá tūhun jā ní ncāhān ni jín nú cúu jā quendōo vāha ánō nū, de cutecū nū ní cání sáhá.

64 Sochi sava nú chi nduú cándíja nú, ncachī yā. Chi jondē jā xihna ñúhún ja jínī Jesús nā nchivī cúu jā má cándíja, jín ní iin dē cúu jā nastúu dē yā.

65 De nī ncāhān cā yā: Jā ñúcuán nī ncāhān nī jíin ndá nú jā má cūú quīvi nī iin nchivī ndahá nī de tú mā sáhá Tatá nī jā cuu inī ji quīvi ji, ncachī yā.

66 De jondē quīvī ñúcuán de cuāhā nchivī scuáha jíin yā, nī sndóo ji yā, de nduú cā ní jíca ji jíin yā.

67 Ñúcuán de nī ncāhān yā jíin ndihúxī ūū tēe scuáha jíin yā: ¿A suni cúnī ndá máá nú quīhīn nū, á naá cúu?

68 De nī ncāhān Simón Pedro: Señor, ¿nā nūū cā quīhīn sá? Chi maá ní cúu jā nácani tūhun jā cutecū sá níí cání sáhá.

69 De nī ncándíja ndá sá de jíinī sá jā maá ní cúu Cristo, Sēhe Yāā Dios, Yāā tēcū, ncachī dē.

70 De nī ncāhān Jesús: De vísō nī nacāji nī ndihúxī ūū ndá nú, de íyó iin nú jā ní nquīvi tāchī inī, ncachī yā.

71 De sūcuán nī ncāhān yā sīquī Judas Iscariote, sēhe Simón. Chi maá dē nastúu dē yā, vísō iin táhán jā úxī ūū tēe scuáha jíin yā cúu dē.

7

Jāā nduú ní ncándíja ndá ñanī Jesús

1 Ñúcuán de jíca nuu Jesús región Galilea. Chi nduú cúnī yā caca nuu yā región Judea, chi ndá táhán yā hebreo jā ndéē ñúcuán, cúnī dē cahnī dē yā.

2 De cuācuñatin vico jā sáhá ndá táhán yā hebreo vehe ramādā jā cundeē ji.

3 De ndá ñanī yā nī ncāhān dē jíin yā: ¿Nūcu maá yáhá-ni íyó nú? Vāha cā quīhīn nū región Judea, tácuā ndá tēe ñúcuán jā cándíja dē ndóhó, suni cunī dē tiñu ñáhnú jā sáhá nú.

4 Chi tú cúnī iin tēe jā cūtē nuu tūhun dē, de mā sāhá yuhū dē tiñu. De tú sáhá nú ndācá tiñu ñáhnú, vāha cā sáhá nú jā cunī ndiviī nchivī túsaá.

5 Súcuán nī ncāhān ndá ñanī yā jíin yā, chi ni ndá máá dē nduú cándíja dē yā.

6 Ñúcuán de nī ncāhān Jesús: Ncháha ca quenda maá quīvī jā quīhīn ni. De ndá máá nú chi nā-ni quīvī de cuu quīhīn nū.

7 Chi mā quītī inī nchivī ñayīví cunī ji ndóhó, de maá nī chi quītī inī ji jíin ji, chi cáhān ni jā maá-ni tiñu néhén sáhá ndá ji.

8 Cuáhán ndá máá nú vico. De maá nī chi mā quīhīn ni mitan, chi ncháha ca quenda maá quīvī jā cánuú quīhīn ni, ncachī yā.

9 Súcuán nī ncāhān yā tūhun yáhá jíin ndá dē, de nī nquendōo yā Galilea.

Jā ní jēhēn Jesús vico vehe ramádā

10 De tá nī ncháha ndá ñanī yā cuāhān dē vico ñúcuán, de sá de suni cuāhān maá yā. De nduú ní jēhēn nijīn yā, chi nduú ní stúu yā maá yā.

11 De ndá táhán yā hebreo nánducú ji yā vico ñúcuán, de cáhān ndá ji: ¿Ní cúu nūū íyó tēe ñúcuán? ncachī ji.

12 De ndasí nī ncāhān nchivī jā síquī yā, chi sava ji cáhān: Tēe vāha cúu dē. De sava cā ji cáhān: Nduú chi stáhvī dē nchivī.

13 De yuhū-ni nī ncāhān ji tūhun yā, chi yúhú ji jā quītī inī ndá táhán ji hebreo.

14 De tá nī ncuu sava vico, de nī nquenda Jesús, nī nquīvī yā templo cāhnú, de nī nquijéhé yā stéhēn yā tūhun.

15 De nī nsāhvi inī ndá táhán yā hebreo níni ji, de nī ncāhān ji: ¿Nāsa jínī tēe yáhá cuāhā tūhun ndíchí? Chi nduú ní jíca dē escuela, ncachī ji.

16 Ñúcuán de nī ncāhān Jesús: Tūhun jā stéhēn ni chi nsūú tūhun maá nī cúu, chi tūhun jā ní jēhe maá Yāa jā ní ntají nduhū cúu.

17 Tú iin nchivī cúnī ji sáhá ji tiñu cúnī Yāa Dios, nchivī ñúcuán chi jīcūhun inī ji á jondē nūū Yāa Dios vāji tūhun stéhēn ni, á tūhun jā jáni inī maá nī cúu.

18 Tēe jā cáhān tūhun jáni inī maá dē, tēe ñúcuán ndúcú dē jā sáhá ñáhnú nchivī dē. De tú iin tēe ndúcú dē sáhá ñáhnú dē Yāa jā ní ntají dē, tēe ñúcuán cúu tēe ndāa, de nduú nā tūhun stáhvī íyó jíin dē.

19 ¿A nsūú jā ní jēhe Moisés ley yā nūū nū jā squíncuu nú? De ní iin nú nduú squíncuu. Chi sa jā cúnī ndá nú cahnī nū nduhū, ¿de nājēhē cúu? ncachī yā.

20 De nī ncāhān ndá nchivī ñúcuán: Tāchī ndóho nú. ¿Ní iin cúnī cahnī ndóhó?

21 De nī ncāhān Jesús: Nī nasáhá vāha nī iin tēe quīvī nátátú, de ndiviī nū nī nsāhvi inī nū nī jinī nū jā quīvī nátátú nī nsáhá nī tiñu ñúcuán.

22 De Moisés nī jēhe dē ley jā cúu circuncidar nūū ndá nú. De sáhá ndá nú circuncidar sūchí yíi nūū únā quīvī jā ní ncacu ji, vísō quīvī nátátú cúu. (Sochi nsūú maá Moisés ní jáquīn ley ñúcuán, chi ja nī íyo nūū ndācá tatā dē.)

23 Túsaá de tú sáhá ndá nú circuncidar vísō quīvī nátátú cúu, tácuā squíncuu nú ley Moisés, ¿de nūcu quítí inī ndá nú jā ní nasáhá vāha ndasí nī iin tēe quīvī nátátú?

24 Mā cānī ñamā inī nū jā cuāchi sáhá nī. Chi sa cani vāha inī nū sīquī ndācá tiñu vāha, ncachī yā.

Jā ní ncachī Jesús ní jondē vāji yā

25 Ñūcuán de sava nchivī Jerusalén nī jīcā tūhún táhán ji: ¿A nsūú tēe yáhá cúu jā nánducú ndá tēe cúñáhnú jā cahnī dē, á naá cúu?

26 De yáhá cáhān nijīn dē nūū chitú, de nduú ni iin jāsī jā sáhá dē. ¿A sanaā de nī ncundaā inī ndá tēe cúñáhnú jā tēe yáhá cúu Cristo jā cáchī tutū jā quiji, á naá cúu?

27 De nduú chi ja jínī ō ní nūū vāji tēe yáhá. De tá quiji Cristo, chi ni iin ó mā cúnī ō ní jondē quiji yā, ncachī ji.

28 Ñúcuán de nī ncāhān jee Jesús jā stéhēn yā tūhun inī templo: Jínī ndá nú nduhū, de jínī nū nā ñūū vāji nī. De vísō súcuán de maá Yāā ndāā cúu jā ní ntají nduhū vāji nī, de nduú vāji nī jā cúnī maá nī. De nduú jínī ndá nú nāsa Yāā cúu yā.

29 De maá nī chi jínī ni yā, chi jondē nūū maá yā vāji nī, de maá yā nī ntají nduhū, ncachī yā.

30 Ñúcuán de nī nducú ndá dē tiin dē yā. De ni iin dē nduú ní ncúu tiin dē yā, chi ncháha ca quenda maá quivī jā tiin dē yā.

31 Sochi cuāhā nchivī nī ncandíja ji yā, de nī ncāhān ji: ¿A nsūú tēe yáhá cúu Cristo, Yāā ndétu ó jā quiji? Chi cuāhā ndasí tiñu ñáhnú sáhá yā jā stéhēn yā poder yā, ncachī ji.

Jā ní ntají ndá dē policía jā tiin dē Jesús

32 De nī jinī ndá tēe fariseo jā súcuán cáhān ndá nchivī tūhun yā. De ndá máá dē jín ndá sūtū

cúñáhnú, nī ntají dē ndá policía jā jíto templo, vāji dē jā tiin dē yā.

³³ De nī ncāhān Jesús: Jacū-ni cā quīvī coo nī jíin ndá nú. Ñúcuán de quīnohōn ni nūū Yāā nī ntají nduhū vāji nī.

³⁴ De nanducú ndá nú nduhū, sochi mā nánihīn nū nduhū. Chi mā cūú cuēē nū nūū cundeē ni, ncachī yā.

³⁵ Ñúcuán de ndá táhán yā hebreo nī jīcā tūhún táhán dē: ¿De ní cúu nūū quīhīn tēe yáhá jā mā nánihīn ō dē? ¿A quīhīn dē nūū ndá táhán ó hebreo jā ní jītē nuu jā ndéē nación Grecia? ¿De á stéhēn dē tūhun nūū nchivī Grecia, á naá cúu?

³⁶ ¿De nā tūhun cúu jā ní ncāhān dē jā nanducú ó dē de mā nánihīn ō dē, jā má cúú cōhōn nūū cundeē dē? ncachī ndá dē.

Sīquī ndute jā cutecū ō níí cání sáhá

³⁷ De quīvī sándīhí vico ñúcuán de íyó vico cáhnú cā. De quīvī ñúcuán nī nacuiñi Jesús, de nī ncāhān jee yā: Tú nā-ni nchivī cúu ndasí inī ji ndācá jā váha jā sáhá nī jēhē ji, jondē tá cúu nūū yíchī ndasí ji ndute, túsaá de ná quívi ji ndahá nī de coho ji ndute, cúu jā nīhīn ji ndācá jā váha ñúcuán.

³⁸ De nchivī jā candíja jā scácu nī ji, chi inī ánō ji cundeē Espíritu Santo, de cuu yā tá cúu iin yūte jā quéne de níí cání jíca ndute. De suu cúu jā sáhá yā jā cutecū ji níí cání, tá cúu nūū cáhān tutū īī, ncachī yā.

³⁹ De súcuán nī ncāhān yā jā nchivī candíja jā scácu yā ji, nīhīn ji Espíritu Santo. Chi ncháha ca quenda maá Espíritu, chi ncháha ca ndaa Jesús quīnohōn yā nūū nduñáhnú yā.

Jā ní ncusín inī nchivī jā síquī yā

⁴⁰ De sava ndá nchivī cuāhā, tá nī jini ji tūhun yáhá, de nī ncāhān ji: Jāndáā jā tēe yáhá cúu jā cáchī tutū jā quiji dē nacani dē tūhun Yāā Dios, ncachī ji.

⁴¹ De sava cā ji nī ncāhān: Tēe yáhá cúu Cristo, Yāā nī ntají Yāā Dios. Sochi sava cā ji nī ncāhān ji: Nduú chi nsúú Galilea quiji Cristo.

⁴² Chi cáchī tutū ī jā chījin tatā rey David cacu Cristo, de cacu yā ñuū Belén, ñuū nūú ní ncacu maá David, ncachī ji.

⁴³ De súcuán nī ncusín inī ndá nchivī jā síquī yā.

⁴⁴ De sava ji cúnī ji tiin ji yā jā chindasī ji yā, de ni iin ji nduú ní ntíin ji yā.

Jāá nduú ní ncándíja ndá tēe cúñáhnú

⁴⁵ Nūcuán de ndá policía jā jíto templo, nduú ní ntíin ndá dē Jesús, de cuānohōn ndá dē nūú ndá tēe fariseo jíin ndá sūtū cúñáhnú. De ndá tēe ñúcuán nī jicā tūhún dē policía: ¿Nūcu nduú ní nguíji ndá nú jíin dē?

⁴⁶ De nī ncāhān ndá policía: Nduú cuitī ni iin tēe cáhān vāha ndasí tá cúu nūú cáhān tēe ñúcuán, ncachī dē.

⁴⁷ De nī ncāhān ndá tēe fariseo: ¿De á suni jondē ndá máá nú nī stáhvī dē, á naá cúu?

⁴⁸ Ni iin táhán nī ndá sūtū cúñáhnú jíin tēe fariseo, nduú cándíja ndá nī tūhun cáhān tēe ñúcuán, ¿de nūcu cándíja ndá máá nú?

⁴⁹ De ndá nchivī cuāhā ñúcuán jāá nduú jícūhun inī ji ley Moisés, chi tñū tāhvī ji, ncachī ndá dē.

⁵⁰ De nī ncāhān Nicodemo, tēe jā ní jēhēn nūú yā iin jacuáā, de suni iin tēe fariseo cúu dē:

⁵¹ CÁCHĪ ley jā má cūú tee ó cuāchi sĭquĭ iin tēe, de tú mā cúnini ó xihna cā nāsa cāhān dē, tácu cucáhnú inĭ ō nā cuāchi nĭ nsāhá dē, ncachĭ dē.

⁵² De nĭ ncāhān ndá dē: De ndóhó, ¿á suni jondē Galilea vāji nú jā cāhān nū jēhē tēe ñúcuán? Nanducú viĭ nū nūū tutū ĩĭ de cunĭ nū jā Galilea nduú quée cuitĭ ni iin tēe nácani tūhun Yāā Dios, ncachĭ ndá dē.

⁵³ De cuānohōn ndá dē tá vehe tá vehe dē.

8

Tūhun ñahan jā ní ncasíquí ndéē tāhán

¹ De nĭ ncaa Jesús cuāhān yā yucu Olivos.

² De jā cuácunijĭn incā quĭvĭ, de nĭ nguenda tucu yā templo. De ndihi nchivĭ nĭ nguenda ji nūū yā. De nĭ jēcundeē yā, de nĭ stéhēn yā tūhun nūū ndá ji.

³ Nūcuán de ndá tēe stéhēn ley janahán jíin ndá tēe grupo fariseo, nĭ nquiji ndá dē jíin iin ñahan jā ní nĭhĭn dē ña jā cásíquí ndéē ña. De nĭ jani dē ña māhñú.

⁴ De nĭ ncāhān dē jíin yā: Maestro, nĭ nĭhĭn ndá sá ñahan yáhá jā cásíquí ndéē ña.

⁵ De ley Moisés ndácu nūū ō jā cuāha ó yūū xĭnĭ ndá ñahan sáhá súcuán tácu cuū ña. De maá ní, ¿nāsa cāchĭ ní?

⁶ De súcuán nĭ ncāhān ndá dē jā jíto túnĭ dē yā tú cuetáhví yā jā cāhān ley ñúcuán, chi tú nduú de cāhān dē cuāchi sĭquĭ yā. De Jesús nĭ jĭquindeyi yā, de nĭ ntee yā nūū ñūhún jíin xĭnĭ ndāhá yā.

⁷ De jā cāhān cāhān ndá dē, de nĭ nūcuĭñĭ yā, de nĭ ncāhān yā jíin dē: Tú ní iin ndá máá nú nduú nā cuāchi nú, de xihna cā ndóhó cuāha yūū xĭnĭ ña túsaá, ncachĭ yā.

⁸ De nī jīquindeyi tucu yā, de nī ntee tucu yā nūñũhún.

⁹ De tá nī jini ndá dē jā sūcuán nī ncāhān yā, de nī jīcūhun inī dē jā suni íyó cuāchi dē. De tá iin tá iin dē nī nquee dē cuāhān dē, de xihna cā tēe ñáhnú cā nī nquee, de jondē nī ndihi. De nī nguendōo maá-ni cā Jesús jíin ñahan jā íñi ñúcuán.

¹⁰ De nī nūcuñi tucu yā, de nduú cā ni iin tēe ñúcuán ní jíni yā, chi maá-ni cā ñahan íñi. De nī ncāhān yā jíin ña: ¿Ní cuāhān ndá tēe jā ní ncāhān cuāchi sīquī nū? ¿A nduú cā ní nénda ni iin dē jā cāhān dē cuāchi sīquī nū?

¹¹ De nī ncāhān ña: Nduú ni iin dē, Señor. Ñúcuán de nī ncāhān Jesús jíin ña: Ni nduhū, mā cāhān ni cuāchi sīquī nū. De cuáhān de mā sāhá cā nū cuāchi, ncachī yā.

Jesús cúu maá luz jā stúu inī ánō nchivī

¹² De incā vuelta nī ncāhān Jesús jíin nchivī: Maá nī cúu tá cúu luz jā stúu inī ánō nchivī ñayiví, jā sáhá nī jā jīcūhun inī ji sīquī Yāa Dios. De nchivī jā candíja nduhū, mā cācá cā ji modo nūñeē, chi sa cunevāha ji luz inī ánō ji jā sáhá jā cutecū ji ní cáni.

¹³ Ñúcuán de nī ncāhān ndá tēe fariseo jíin yā: Ndóhó chi cāhān nū jēhē maá nū, de nduú jétíñú tūhun cāhān nū.

¹⁴ De nī ncāhān yā jíin ndá dē: Vísō cāhān ni jēhē maá nī, de íyó ndāā tūhun cāhān ni. Chi jíni ni ní jondē vāji nī ní jondē quihīn ni. Sochi ndá ndóhó nduú jíni nū ní jondē vāji nī ní jondē quihīn ni.

¹⁵ Ndá ndóhó chi modo nchivī ñayiví sándaā nū sīquī tūhun cāhān ni. De nduhū chi nduú sándaā mátúhún nī-ni sīquī ni iin nchivī.

16 De tú sáhá ndāā ni sīquī jī, de ndāā sándaā ni, chi nduú sáhá mátúhún nī-nī, chi sándaā ni jondē jíín maá Tatá nī, Yāā nī ntají nduhū vāji nī.

17 De yósō nūū tutū ley jā névāha ndá nú jā tú inuú cáhān ūū testigo, de cánuú cuetáhví nú jā cáhān dē, chi íyó ndāā tūhun cáhān dē.

18 Túsaá de nduhū cúu iin jā cáhān ndāā ni jēhē ni. De incā jā cáhān ndāā jēhē ni cúu maá Tatá nī, Yāā nī ntají nduhū, ncachī yā.

19 De nī ncāhān ndá dē jíín yā: ¿Ní cúu nūū ndēē Tatá nú túsaá? De nī ncāhān yā: Nduú jíín ndá nú ní iin cúu nduhū ni Tatá nī. De tú jā jíín nū nduhū, de suni cunī nū Tatá nī nícu.

20 Ndá tūhun yáhá nī ncāhān Jesús jā stéhēn yā inī templo nūū íyó ndá jātūn nūū sócō nchivī xūhún. De nduú ní ntíin ni iin dē yā, chi ncháha ca quenda quíivī jā tiin dē yā.

Jā ní ncāhān yā jā má cúu quíhīn jī nūū cundeē yā

21 De nī ncāhān tucu Jesús jíín ndá dē: Nduhū chi quíhīn ni, de nanducú ndá nú nduhū, de mā nánihīn nū nduhū, chi quendōo cuāchi nú sīquī nū tá cuū nū. De jā ñúcuán mā cúu cuēē nū nūū quíhīn ni, ncachī yā.

22 Ñúcuán de ndá tēe hebreo nī ncāhān dē jíín táhān dē: ¿A cahñī tēe yáhá maá dē, de á suu ñúcuán cúu jā cáhān dē jā má cúu cōhōn nūū quíhīn dē, á naá cúu? ncachī ndá dē.

23 De nī ncāhān yā: Ndá máá nú chi ñayíví yáhá vāji nú, sochi nduhū chi jondē andiví vāji nī. Ndá máá nú cúu nchiví ñayíví yáhá, de nduhū chi nsūú tēe ñayíví yáhá cúu nī.

24 Jā ñúcuán cúu jā ní ncāhān ni jā quendōo cuāchi nú sīquī nū tá cuū nū. Chi tú mā cándíja nú jā maá nī cúu Cristo, de quendōo ndija cuāchi nú sīquī nū tá cuū nū, ncachī yā.

25 De nī jīcā tūhún ndá dē yā: ¿Túsaá de ní iin cúu nú? De nī ncāhān yā: Ja nī ncachī ni nūū nū jondē jā xíhna ñúhún ní iin cúu nī.

26 De íyó cuāhā cā tūhun jā cuu cāhān ni jín nū de sáhá ndāā ni sīquī nū. Sochi mā cāhān ni, chi inī ñayíví yáhá cāhān ni maá-ni tūhun jā ní jini nī nī ncāhān Yāā nī ntají nduhū vāji nī. De maá-ni tūhun ndāā cāhān yā, ncachī yā.

27 De nduú ní jícūhun inī ndá dē jā cāhān yā tūhun Tatá yā andiví.

28 Jā ñúcuán nī ncāhān cā yā: Tá nī nchāha jā ní jata caa ndá nú nduhū, Yāā nī nduu tēe, yīcā cruz, ñúcuán de cunī nū ní iin cúu nī. De cunī nū jāā nduú nā cuá sáhá nī jā cúnī maá nī, chi cāhān ni maá-ni tūhun jā ní stéhēn Tatá nī nūū ni.

29 Chi maá Tatá nī, Yāā nī ntají nduhū, íyó yā jín nī. De nduú sndóo mátúhún yā nduhū, chi níni sáhá nī tiñu jā jétahān inī maá yā, ncachī yā.

30 De jā ní ncāhān yā tūhun yáhá, de cuāhā nchiví nī ncandíja ji yā.

Sīquī ní-ni nchiví cúu sēhe Yāā Dios jín sēhe tāchí cúñáhnú

31 Ñúcuán de nī ncāhān Jesús jín ndá táhān yā hebreo jā ní ncandíja ji yā: De tú cuiñi nīhin nú jín tūhun stéhēn ni nūū nū, de cuu ndija nú nchiví scuáha jín nī.

32 De jícūhun inī nū tūhun ndāā, de tūhun ndāā sáhá jā nduu libre nū nūū maá jā yíhí nú ndahá.

³³ De nī ncāhān ndá ji jíin yā: Nduú yíhí cuitī ni ndahá ni iin, chi tatā Abraham cúu ndá nī. ¿De nūcu cāhān nū jā nduu libre ni túsaá?

³⁴ De nī ncāhān Jesús: Jāndāā cāhān ni jíin ndá nú jā ndācá nchivī jā sáhá cuāchi, nduú íyó libre ji, chi yíhí ji chījin cuāchi jā sátíñú cāhá ji nū.

³⁵ De nchivī jā sátíñú cāhá, chi nduú cúu ji iin táhán nchivī vehe nū sátíñú ji. Sochi iin sēhe chi sa cúu ndija ji táhán nchivī vehe ji.

³⁶ Túsaá de maá nī jā cúu Sēhe Yāā Dios, tú sáhá nī jā má sátíñú cāhá nú cā nū cuāchi, túsaá de nduu libre ndija ndá nú, de cuu nú sēhe yā.

³⁷ De jíin ni jā tatā Abraham cúu ndá nú, de vísō súcuán de cúnī ndá nú cahnī nū nduhū, chi nduú jétáhvī nú tūhun cāhān ni.

³⁸ Nduhū chi cāhān ni tūhun jā ní stéhēn Tatá nī nū ni. De ndá ndóhó chi sáhá nú tiñu jā ní ncāhān tatá ndá máá nú, tāchī cúñáhnú, ncachī yā.

³⁹ De nī ncāhān ndá ji: Tatā Abraham cúu ndá nī. De nī ncāhān Jesús: Tú jā candíja ndá nú tá cúu nū ní ncandíja Abraham, tácuu cuu ndija nú tatā dē, ñúcuán de tiñu váha jā ní nsáhá dē suni sáhá ndá máá nú nícu.

⁴⁰ De mitan chi cúnī ndá nú cahnī nū nduhū, vísō nī ncāhān ni jíin nú ndācá tūhun ndāā jā ní stéhēn Tatá nī nū ni. De Abraham chi nduú ní nsáhá cuitī dē tá sáhá ndá máá nú.

⁴¹ Chi inuú-ni sáhá ndá nú tá sáhá maá tatá nú, ncachī yā. Ñúcuán de nī ncāhān ndá ji: Ndá máá nī chi nduú cúu nī sēhe ndáhvī jāá nduú tatá. Chi íyó iin-ni tatá nī, de Yāā Dios cúu yā.

⁴² Ñúcuán de nī ncāhān Jesús: Tú Yāā Dios cúu ndija tatá nú, de coo manī nū jíin nī nícu. Chi jondē

nū Yāā Dios nī nquee nī vāji nī. De nduú vāji nī jā cúnī maá nī, chi maá yā nī ntají nduhū.

⁴³ ¿De nājehē cúu jāá nduú jícūhun inī ndá nú tūhun cáhān ni túsaá? Suu sīquī jāá nduú cúnī nū chuhun inī nū tūhun cáhān ni.

⁴⁴ Ndá máá nú chi tatá nú cúu tächī cúñáhnú. De cúnī ndá nú sáhá nú tiñu jā cúnī tatá nú ñúcuán. Maá tächī cúñáhnú nī jahñi ndīyi jondē jā xihna ñúhún. De nduú cuitī nā tūhun ndāā íñi jíin, de nduú cuitī nā tūhun ndāā cáhān. De cáhān tächī cúñáhnú tūhun stáhví sīquī jā súcuán cáá maá. Chi maá tächī cúu jā ndíso tūhun stáhví, de nī squijéhé ndihi tūhun stáhví.

⁴⁵ Sochi nduhū chi cáhān ni tūhun ndāā, de jā ñúcuán cúu jāá nduú cándíja ndá nú nduhū.

⁴⁶ De ni iin nú mā níhīn nū cuāchi sīquī ni, chi nduú cuitī nā cuāchi nī. De maá-ni tūhun ndāā cáhān ni, ¿de nūcu nduú cándíja ndá nú nduhū?

⁴⁷ Ndá nchivī jā cúu sēhe Yāā Dios, chi chúhun inī ji tūhun Yāā Dios. De ndá ndóhó chi nduú cúu nú sēhe Yāā Dios, de jā ñúcuán nduú cúnī nū chuhun inī nū, ncachī yā jíin ndá dē.

Iyó Jesús jondē ncháha ca coo Abraham

⁴⁸ Ñúcuán de nī ncāhān ndá táhán yā hebreo: Ndāā cáhān ndá nī jā cáneē nū tá cúu nchivī Samaria, de ndóho nú tächī.

⁴⁹ De nī ncāhān Jesús: Nduú ndóho nī tächī, chi iyó yíñúhún nī nū Tató nī. De ndá ndóhó chi nduú iyó yíñúhún nú nū ni.

⁵⁰ Nduhū chi nduú ndúcú nī jā cuñáhnú nī. Iyó iin jā sáhá jā cúñáhnú nī, de maá yā sándaā sīquī tūhun cáhān ndá nú.

51 Jāndāā cáhān ni jíín nú, tú ní nchivī squíncuu tūhun cáhān ni, de mā cúū cuitī ji, ncachī yā.

52 De ndá tēe hebreo nduú ní jícūhun inī dē, de nī ncāhān dē: Mitān de nī ncucáhnú inī ndá nī jā ndóho ndija nú tāchī. Chi Abraham jíín ndá tēe nī nacani tūhun Yāā Dios jondē janahán, nī jīhī ndá dē. De ndóhó chi cáhān nū, tú ní iin squíncuu tūhun cáhān nū, de mā cúū cuitī ji, cáchī nū.

53 ¿De á cúñáhnú cā maá nú nsūū cā tatā ō Abraham, á naá cúu? Chi nī jīhī dē, de suni nī jīhī ndá tēe nī nacani tūhun yā. ¿De ní iin cā sáhá nú maá nú túsaá? ncachī ndá dē.

54 De nī ncāhān Jesús: Tú nduhū sáñáhnú nī maá nī, de nduú níhīn tíñú. Maá Tatá nī cúu jā sáñáhnú nduhū. De cáhān ndá nú jā maá yā cúu Yāā Dios maá nú.

55 De vísō súcuán de nduú jíínī nū nāsa Yāā cúu yā. De nduhū chi jíínī ni yā. De tú cáhān ni jāá nduú jíínī ni yā, de cuu nī tēe stáhvī tá cúu ndá máá nú. De nduú chi jíínī ndija nī yā, de squíncuu nī tūhun cáhān yā.

56 De tatā ō Abraham nī ncusiī inī dē jā cunī dē quivī quenda nī. De ja nī jinī dē, de nī jinī ni jā ní ncusiī ndasí inī dē, ncachī yā.

57 Nūcuán de nī ncāhān ndá tēe hebreo jíín yā: Va ncháha ca coo nú ūū xico ūxī cuīyā, ¿de nāsa cúu jā cáhān nū jā ní jinī nū nūū Abraham? ncachī dē.

58 De nī ncāhān Jesús: Jāndāā cáhān ni jíín ndá nú jā jondē ncháha ca cacu Abraham de ja íyó nī, ncachī yā.

59 Nūcuán de nī nquehen ndá dē yūū jā cuāha dē yā. Sochi nī nquee yuhū yā-ni, nī ncháha yā māhñú ndá dē, de nī nquee yā inī templo cuāhān yā.

9

Jā ní nasāhá vāha yā iin tēe nī ncacu cuáá

¹ De jā jíca Jesús cuāhān yā, de nī jinī yā nūū iin tēe nī ncacu cuáá.

² De ndá tēe scuáha jíin yā nī jīcā tūhún dē yā: Maestro, ¿nūcu nī ncacu cuáá tēe yáhá? ¿A cuāchi tatá dē naná dē cúu, á cuāchi maá dē cúu?

³ De nī ncāhān Jesús: Nsūū cuāchi maá dē, ni nsūū cuāchi tatá dē naná dē cúu jā ní ncacu dē súcuán, chí sa nī ncacu dē súcuán tácuca cunī nchivī tiñu ñáhnú jā sāhá Yāa Dios jíin dē.

⁴ Juni cúu inī ñayiví tá nūū cúu nduú, de cánuú sāhá nī tiñu Yāa jā ní ntají nduhū. Chí quiji tiempo jā cuu tá nūū cúu jacuáá, jāá nduú cā nā tiñu cuu sāhá ni iin.

⁵ Juni ndēē ni inī ñayiví, de cúu nī luz jā cútūu inī ánō nchivī ñayiví, tácuca jīcūhun inī ji sīquī Yāa Dios, ncachī yā.

⁶ De tá nī ncuu nī ncāhān yā súcuán, de nī jati yā ntesí yā nūū ñūhún, de nī nsāhá yā ndēhyū jíin ntesí yā, de nī ntee yā sīquī tīnūú tēe cuáá.

⁷ De nī ncāhān yā jíin dē: Cuáhán nūū pila Siloé de naquete nú tīnūú nú, ncachī yā. De tūhun Siloé cáhān: Ndute jā ní scáca ndá dē nī nquenda. Ñúcuán de cuāhān dē, de nī naquete dē tīnūú dē, de nī ndunijīn-ni, de cuānohōn dē.

⁸ Ñúcuán de ndá nchivī ndēē ñatin jíin dē, jíin ndá nchivī jā ní jinī jā ní ncuu dē tēe cuáá, nī jīcā tūhún táhán ji: ¿A nsūū tēe yáhá cúu jā jícān caridad jā ndēē yáhá?

⁹ De sava ji nī ncāhān: Suu dē cúu. De sava cā ji nī ncāhān: Nsūú dē cúu, sochi súcuán cáá dē. De maá dē chi nī ncāhān dē: Suu nī cúu.

¹⁰ Ñúcuán de nī jīcā tūhún ndá ji: ¿De nāsa cúu jā ní nune tīnūú nú túsaá?

¹¹ De nī ncāhān dē: Tēe nání Jesús nī nsāhá dē ndēhyū, de nī ntee dē tīnūú nī, de nī ncāhān dē jíín nī: Cuáhán nūū pila Siloé de naquete nú tīnūú nú. De nī jēhēn nī, de nī naquete nī, de nī nune-nī tīnūú nī, ncachī dē.

¹² Ñúcuán de nī jīcā tūhún ji dē: ¿Ní cúu nūū íyó tēe ñúcuán? ncachī ji. Nduú jíín nī, ncachī dē.

Jā ní stíchī ndá tēe fariseo tēe nī ncacu cuáá

¹³ Ñúcuán de nī jēsiáha ndá ji tēe nī ncacu cuáá nūū ndá tēe fariseo.

¹⁴ De quīvī nátātú cúu jā ní nsāhá Jesús ndēhyū jā ní nacune yā tīnūú dē.

¹⁵ De ndá tēe fariseo nī jīcā tūhún tucu dē nāsa nī nune tīnūú dē. De nī ncāhān dē: Nī ntee dē ndēhyū sīquī tīnūú sá, de nī naquete sá, de nī ndunijīn-nī tīnūú sá, ncachī dē.

¹⁶ Ñúcuán de nī ncāhān sava tēe fariseo: Tēe ñúcuán chi nsūú jondē nūū Yāa Dios vāji dē, chi nduú nēe iī dē quīvī nátātú. Sochi sava cā dē nī ncāhān: ¿Nāsa cuu sāhá tēe ñúcuán ndá tiñu ñáhnú de tú tēe íyó cuáchi cúu dē? De nī ncusín inī ndá dē sīquī yā.

¹⁷ De nī jīcā tūhún tucu ndá dē tēe nī ncacu cuáá: Ndóhó, ¿nāsa cáhān nū sīquī tēe jā ní nacune tīnūú nú túsaá? De maá dē nī ncāhān dē: Iin tēe nácani tūhun Yāa Dios cúu dē, ncachī dē.

18 Sochi ndá tēe hebreo ñúcuán nduú ní ncándíja dē jā ní iyo cuáá tēe ñúcuán de nī ndunijīn tīnūú dē. De nī ncana ndá dē tatá naná tēe cuáá.

19 De nī jīcā tūhún ndá dē: ¿A yáhá cúu sēhe nú jā ní ncacu cuáá cáchī nū? ¿Túsaá de nāsa nī ndunijīn tīnūú dē mitan?

20 De nī ncāhān tatá dē jīn naná dē: Suu sēhe nī cúu tēe yáhá jā ní ncacu cuáá.

21 Sochi nduú jīnī ni nāsa nī ndunijīn tīnūú dē mitan, de ni nduú jīnī ni ní tēe nī nacune tīnūú dē. Cātūhún ndá nú maá dē, chi ja ñáhnú dē, de ná cáchī maá dē.

22 Súcuán nī ncāhān tatá dē jīn naná dē, chi yúhú dē ndéhé dē ndá táhán dē tēe hebreo. Chi ja nī nsāhá ndāā ndá tēe ñúcuán jā tú ní iin nchivī cachī jī jā Jesús cúu Cristo, Yāā nī ntají Yāā Dios, de tava dē jī jā má cūú cā quīvi jī inī vehe īī sinagoga.

23 Jā ñúcuán nī ncāhān tatá dē jīn naná dē: Cātūhún ndá nú maá dē, chi ja ñáhnú dē.

24 Ñúcuán de ndá tēe hebreo nī ncana tucu dē tēe nī iyo cuáá. De nī ncāhān dē jīn: Cachī cājí nú nūū ni jā cunī jínūū Yāā Dios. Chi jīnī ndá nī jā tēe íyó cuāchi cúu tēe nī nacune tīnūú nú.

25 Ñúcuán de nī ncāhān dē: Nduú jīnī sá tú íyó cuāchi dē, á naá cúu. De íyó iin jā jīnī sá, cúu jā tēe cuáá nī ncuu sá, de mitan chi nī ndunijīn tīnūú sá, ncachī dē.

26 De nī jīcā tūhún tucu ndá dē: ¿Nāsa nī nsāhá dē jīn nú? ¿Nāsa nī nacune dē tīnūú nú túsaá?

27 De nī ncāhān dē: Ja nī ncachī tūhun sá nūū ndá ní, de nduú cúnī ní cuetáhvī ní. ¿De nūcu cúnī ndá ní jā cachī tucu sá nūū ní? ¿De á suni cúnī ndá ní candíja ní dē, á naá cúu?

28 Ñúcuán de nī ncāhān nēhén ndá jín dē, sá de nī ncāhān cā: Maá nú chi cándíja nú tē ñúcuán, sochi ndá maá nī chi cándíja nī Moisés.

29 De jínī ndá nī jā ní ncāhān Yāa Dios jín Moisés. Sochi tē ñúcuán, ni nduú jínī ni ní jondē vāji dē.

30 De nī ncāhān tē nī iyo cuáá: Sáhvi inī sá jā cáhān ndá ní jāa nduú jínī ní jā vāji dē nū Yāa Dios, vísō nī nacune dē tīnūú sá.

31 De jínī ō jā Yāa Dios nduú níni yā jā jícān táhvī nchivī íyó cuāchi. Chi níni yā jā cáhān ndá maá-ni nchivī jā chíñúhún nū yā de sáhá ji jā cúnī yā.

32 De ní tiempo vāji ó, de nduú ní jínī cuitī ō jā nácune iin tē tīnūú incā tē nī ncacu cuáá.

33 De tú nsúú jondē nū Yāa Dios vāji tē ñúcuán, de mā cūú cuitī sáhá dē iin tiñu súcuán, ncachī dē.

34 De nī ncāhān ndá tē hebreo: Ndóhó chi íyó ndasí cuāchi nú jondē quivī nī ncacu nú, ¿de á maá nú stēhēn nū ni, á naá cúu? ncachī dē. De nī ntavā ndá dē tē ñúcuán yātā vehe ī sinagoga.

Sīquī nchivī jā íyó cuáá ánō

35 De nī nīhīn Jesús tūhun jā ní ntavā ndá dē tē ñúcuán. De nī naquetáhán yā jín dē, de nī ncāhān yā: ¿A cándíja nú Sēhe Yāa Dios?

36 De nī ncāhān dē: Señor, ¿ní iin cúu yā tácuca candíja sá yā?

37 De nī ncāhān Jesús: Ja nī jinī nū nū yā, de suu cúu nduhū jā cáhān ni jín nú, ncachī yā.

38 Ñúcuán de nī jēcuñī jītí dē nū yā, de nī ncāhān dē: Cándíja sá jā maá ní cúu Jētohō sá.

39 De nī ncāhān Jesús: Vāji nī inī ñayiví yáhá jā sáhá ndāā ni sīquī nchivī. Chi nchivī íyó cuáá ánō, ndunijīn inī ánō ji jā jīcūhun inī ji sīquī ni. De nchivī

jā jāni inī ji jā jícūhun inī ji, sochi nduú, chi sa nducuaá ánō ji, ncachī yā.

⁴⁰ De sava tēe fariseo jā inī jín yā, tá nī jini dē tūhun yáhá, de nī ncāhān ndá dē: ¿De á jāni inī nū jā suni tēe nduú jícūhun inī cúu ndá máá nī túsaá?

⁴¹ De nī ncāhān Jesús: Tú jā cúu ndá nú tēe nduú jícūhun inī, de mā cōó cuāchi nú. De sīquī jā ní ncāhān ndá nú jā jícūhun inī nū, sochi nduú jétáhvī nú, jā ñúcuán cúu jā cundeē cuāchi nú sīquī nū, ncachī yā.

10

Tūhun yátá sīquī tīcāchí

¹ De nī ncāhān cā yā: Jāndáā cáhān ni jín ndá nú, tá yíhí ndá tīcāchí inī corral jā névāha cáhnú nchivī, de tú iin tēe nduú quívi dē ichi viéhé corral, chi sa incā lado corral cáa dē quívi dē, tēe ñúcuán cúu jācuíhná, chi vāji jā sacuíhná.

² Sochi tēe quívi ichi viéhé, tēe ñúcuán cúu pastor jā jító tīcāchí.

³ De tēe jító viéhé, nácune dē jā quívi tēe ñúcuán. De tīcāchí dē nácunī tī tāchī dē. De cána dē síví tīcāchí maá dē, de távā dē tī.

⁴ De tá nī ntavā dē ndihi tīcāchí maá dē, de yósō nūú dē nūú tī cuāhān dē. De ndá tīcāchí chi níquīn tī dē, chi nácunī tī tāchī dē.

⁵ De mā cúniquīn tī yātā incā tēe, chi sa cunu tī cunī tī dē, chi nácunī tī jāá nsūú jētohō tī cúu.

⁶ Tūhun yátá yáhá nī ncāhān Jesús jín nchivī, de nduú ní jícūhun inī ji nā tūhun cúu jā ní ncāhān yā.

Jesús cúu maá pastor vāha

⁷ Ñúcuán de nī ncāhān cā Jesús jíin nchivī: Jāndāā cāhān ni jíin ndá nú: Maá nī cúu tá cúu viéhé corral nūū quívi ndá nchivī jā cúu tá cúu tīcāchí nī.

⁸ Ndācá tēe jāá nduú ní ntájí Yāā Dios, jā ní nguiji ndá dē jondē ncháha ca quenda nī, cúu ndá dē tá cúu jācuíhná, chi nduú ní stéhēn dē tūhun ndāā. De nchivī jā cúu tá cúu tīcāchí nī, nduú ní jétáhví ji ndá dē.

⁹ Maá nī cúu tá cúu viéhé. De nchivī jā jíin maá nī quívi ji, scácu nī ji. De cúu ji tá cúu tīcāchí jā ndívi ndá tī nūū yíhí vāha tī, de quée tucu tī nūū cajī vāha tī.

¹⁰ Tēe cuíhná chi maá-ni jā vāji dē jā sacuíhná dē tīcāchí, de cahni dē, de snāā dē tī. De nduhū chi vāji nī tácuā cutecū nchivī cúu tá cúu tīcāchí nī, de jondē ndetū ndasí coo ji ní cání.

¹¹ Maá nī cúu maá pastor vāha. De pastor vāha chi jító vāha dē tīcāchí dē, visō jondē cuū dē jā jéhē tī.

¹² Sochi iin tēe jā quéhen yāhvi, nsūú pastor tī cúu dē, chi nsūú tīcāchí maá dē cúu tī. De tú jíin dē jā vāji yíhí, de sndóo dē tīcāchí, de jínu dē cuāhān dē. De yíhí chi tīin tī tīcāchí, de sáhá tī jā jítē nuu tīcāchí.

¹³ De tēe quéhen yāhvi chi jínu dē cuāhān dē síquī jā tīcāchí tátū cúu jā jító dē, de jā ñúcuán nduú cúndáhví inī dē tī.

¹⁴ Maá nī cúu maá pastor vāha. De jíin ni ndācá nchivī jā cúu tá cúu tīcāchí nī, de ndá máá ji jíin ji nduhū.

¹⁵ De yáhá cúu tá cúu jā Tatá nī jíin yā nduhū, de maá nī jíin ni Tatá nī. De cuū ni jā síquī nchivī cúu tīcāchí nī.

¹⁶ De suni íyó cā nchivī cúu tīcāchí nī, de síin síin nchivī cúu ndá ji. De cánuú jā suni quīcuēca nī ndá

nchivī ñúcuán. De cuetáhvī ji tūhun jā cáhān ni. De cundeē cāhnú-ni ndihi nchivī cándíja, de coo iin-ni pastor ji.

¹⁷ De Tatá nī mánī ndasí yā jíin nī sīquī jā jéhe nī maá nī jā cuū ni jā jéhē nchivī, de natecū tucu nī.

¹⁸ Ni iin mā cūú cahni nduhū, chi maá nī cúu jā jéhe tūhun jā cuū ni. Jā cáchī maá nī de cuū ni, de jā cáchī maá nī de natecū ni, chi súcuán íyó poder ni. Súcuán nī ncāhān Tatá nī jā sāhá nī, ncachī yā.

¹⁹ De jā ní jini ndá táhán yā hebreo tūhun yáhá, de nī ncusíin tucu inī ji.

²⁰ De cuāhā ji nī ncāhān: ¿Nūcu níni ndá nú tūhun jā cáhān dē? Chi ndóho dē táchī, de nī ntívī xīnī dē.

²¹ Sochi sava gā ji nī ncāhān: Nsūú súcuán cáhān tēe ndóho táchī, tá cúu nūū cáhān tēe yáhá. De iin tēe ndóho táchī, ¿á cuu nacune dē tīnūú tēe cuáá? ncachī ndá ji.

Jā ní ncuyichī inī ndá ji Jesús

²² De tiempo vījin cúu, de ciudad Jerusalén násāhá ndá nchivī vico jā núcūhun inī ji quīvī jā ní ncuhiī templo cāhnú.

²³ De jíca nuu Jesús inī templo, inī corredor jā nání Salomón.

²⁴ De ndá táhán yā hebreo nī ncutútú ji nūū yā, de nī ncāhān ji: ¿Nāsaa cā quīvī sāhá nú jā má cúcāhnú inī ndá nī? Chi tú maá nú cúu Cristo, de cachī cājí nú nūū ndá nī.

²⁵ De nī ncāhān Jesús: Ja nī ncachī tūhun nī nūū ndá nú, de nduú ní ncándíja nú. Ndācá tiñu jā ní ntetiñú Tatá nī nduhū jā sāhá nī, ñúcuán cúu jā stéhēn cājí jā maá yā nī ntají nduhū.

26 De nduú cándíja ndá nú, chi nsúú tīcāchí nī cúu nú, tá cúu nūú ní ncāhān ni jíin nú.

27 Ndá nchivī jā cúu tīcāchí nī, chi nácunī ji jā maá nī cúu jā cáhān jíin ji. De jíin ni ji, de níquīn ndá ji nduhū.

28 De cutecū ji níí cání sáhá nī, de mā tánū tāhvī cuitī ji. De ni iin mā cūú nacandeeē ji inī ndahá nī.

29 Maá Tatá nī nī squívi yā ji ndahá nī. De cúñáhnú cā maá yā nsúú cā ndācá cā. De ni iin mā cūú nacandeeē ji inī ndahá yā.

30 Maá nī jíin Tatá nī, chi iin-ni cúu nī, ncachī yā.

31 Nǐcuán de ndá táhán yā hebreo nī nquehen tucu dē yūú jā cuāha dē yā.

32 De nī ncāhān yā jíin dē: Nī stéhēn ni cuāhā tiñu váha nūú nū jā ní nsáhá nī jíin poder Tatá nī. ¿De á sīquī jā ní nsáhá nī ndá tiñu váha cúu jā cuāha nú yūú nduhū, á naá cúu? ncachī yā.

33 De nī ncāhān ndá dē: Nsúú sīquī jā ní nsáhá nú tiñu váha cúu jā cuāha nī yūú ndóhó, chi sīquī jā cáhān nū tūhun nāvāha jā quītī inī Yāā Dios, chi cáchī nū jā inuú cúu nú jíin Yāā Dios. Chi tēe-ni cúu nú, de sáhá nú jā inuú cúu nú jíin Yāā Dios, ncachī ndá dē.

34 De nī ncāhān Jesús: Yósō nūú tutū ley jā névāha ndá nú jā ní ncāhān Yāā Dios: Tá cúu yāā cúu ndá nchivī cándíja, cáchī Yāā Dios, cáchī tutū.

35 De jíin ō jā má cūú cáhān ō jāā nduú cáhān ndāā tutū ī. Chi nī ncāhān yā jā ndá nchivī jā ní ncandíja tūhun yā, cúu ji tá cúu yāā. De víhí cā cúu nduhū.

36 ¿Túsaá de nūcu cáhān ndá nú jā tūhun nāvāha cúu jā ní ncāhān ni jā Sēhe Yāā Dios cúu nī? Chi maá

Yāa Dios nī jani yā nduhū sīquī tiñu īī, de nī ntají yā nduhū vāji nī inī ñayīví.

³⁷ Tú nduú sáhá nī tiñu sáhá Tatá nī, túsaá de mā cándíja ndá nú nduhū.

³⁸ Sochi tú sáhá nī, de vísō nduú cándíja nú nduhū, de cándíja nú sīquī ndá tiñu sáhá nī. De súcuán de cucáhnú inī nū jā iin-ni cúu Tatá nī jíin nī, de iin-ni cúu nī jíin Tatá nī, ncachī yā.

³⁹ Ñúcuán de ndúcú tucu ndá dē tiin dē yā. Sochi nī ndoñúhún yā-ni nūū ndá dē cuāhān yā.

⁴⁰ De cuānohōn yā yūte Jordán ichi nūū quenda ncandī, nūū ní iyo Juan nī scuénduté dē. De nī ndeē yā ñúcuán.

⁴¹ De nī nguenda cuāhā nchivī nūū yā, de nī ncāhān ndá jí jíin táhān jí: Ndāa chi vísō nduú ní nsáhá Juan ni iin tiñu ñáhnú, de nī ncundaā ndihi tūhun jā ní ncāhān dē sīquī nāsa sáhá tēe yáhá, ncachī jí.

⁴² De cuāhā nchivī ñúcuán nī ncandíja jí yā.

11

Jā ní jīhī Lázaro

¹ De nī iyo iin tēe cúhū, nání dē Lázaro. De maá dē jíin cuāha dē María jíin Marta, cúu ndá dē nchivī ñuū Betania.

² De María jā cúu cuāha Lázaro, suu ña cúu jā ní nchihī aceite perfume jēhē Jētohō ō, de nī nasíchī ña jíin ixi xínī ña.

³ De ndūū cuāha dē ñúcuán nī ntetínú ña tūhun cuāhān nūū Jesús: Señor, tēe jā mānī ní jíin, cúhū dē, cáchī ña, ncachī mozo.

⁴ De tá nī jini Jesús tūhun, de nī ncāhān yā: Cuēhē yáhá chi nsūú cuēhē jā cuū dē cúu. Chi sa sáhá Yāa

Dios jā cunī nchivī nāsa cúñáhnú yā. Chi nduhū, Sēhe Yāa Dios, jín cuēhē yáhá de stéhēn ni jā suni cúñáhnú maá nī, ncachī yā.

⁵ De mānī Jesús jín Marta jín cūhū ña jín Lázaro.

⁶ De vísō súcuán de tá nī nīhīn yā tūhun jā cūhū dē, de nī nquendōo yā ūū cā quivī nūū ndéē yā.

⁷ Ñúcuán de nī ncāhān yā jín ndá tēe scuáha jín yā: Ná cóhōn quīnohōn ō región Judea.

⁸ De nī ncāhān ndá tēe scuáha jín yā: Maestro, cáta ñatin-ni quivī cúu jā ndúcú ndá táhán ó hebreo cuāha dē yūū ní. ¿De á cúnī ní quīhīn tucu ní ñúcuán, á naá cúu? ncachī dē.

⁹ De nī ncāhān Jesús: Mā cūú cahnī nchivī nduhū de tú ncháha ca quenda maá quivī cuū ni. Chi jā íyó nī ñayiví yáhá cúu tá cúu jā íyó ūxī ūū hora iin nduú. De jā sáhá nī jā cúnī Yāa Dios, de súcuán cúu nī tá cúu tēe jā jíca nduú, de nduú scáchihi dē jēhē dē, chi nijīn nūū dē ñayiví yáhá.

¹⁰ Sochi tēe jāá nduú sáhá jā cúnī Yāa Dios, chi modo jā jíca dē jacuāā, de modo jā scáchihi dē jēhē dē, chi nduú cútūu inī ánō dē, ncachī yā.

¹¹ Ñúcuán de nī ncāhān tucu yā: Amigo ō Lázaro quíxīn dē, de quīhīn ni jā sndóto nī dē, ncachī yā.

¹² Ñúcuán de ndá tēe scuáha nī ncāhān dē: Señor, tú quíxīn dē de jínī ō jā nduvāha dē.

¹³ Sochi Jesús chi súcuán nī ncāhān yā jā ní jīhī dē. De jáni inī ndá tēe scuáha jā quíxīn ndija dē.

¹⁴ Ñúcuán de nī ncāhān cājí yā: Ja nī jīhī Lázaro.

¹⁵ De cúsiī inī ni jāá nduú ní íyo nī ñúcuán, tácuva vāha cā candíja ndá nú tá cunī nū tiñu ñáhnú jā sáhá nī. Túsaá de ná cóhōn nūū ndīyi ñúcuán, ncachī yā.

16 Ñúcuán de Tomás, tēe cúu cuátī, nī ncāhān dē jíín ndá táhán dē jā scuáha jíín yā: Suni ná cóhōn tácuca cuū ō jíín yā, ncachī dē.

Jesús cúu jā sáhá jā natecū de cutecū ní cání

17 De tá nī nquenda Jesús, de jíín yā ja nī ncuu cūmī quīvī jā ní ncuyuhū Lázaro.

18 De ñatin-ni íyó ñuū Betania jíín ñuū Jerusalén, chí tá ūū kilómetro yósává.

19 De Marta jíín María, nī nquenda cuāhā táhán ña hebreo jā cáhān jíi tūhun ndeé inī jíín ña jā ní jíhī cuāha ña.

20 De tá nī nīhīn Marta tūhun jā váji Jesús, de nī nquee ña cuātahān ña yā. De María chí nī ndōo ña vehe.

21 De nī ncāhān Marta jíín Jesús: Señor, tú ní íyo ní yáhá, de mā cúu cuāha sá nícu.

22 De vísō súcuán de jíín sá jā ndācá jā cācān ní nūū Yāā Dios, de sáhá yā, ncachī ña.

23 De nī ncāhān Jesús jíín ña: Natecū cuāha nú, ncachī yā.

24 De nī ncāhān Marta: Jíín sá jā natecū dē quīvī jā natecū ndācá ndīyi jondē quīvī jíinu ñayīvī.

25 De nī ncāhān Jesús: Maá nī cúu Yāā jā sáhá jā natecū nchivī jíín jā cutecū jíi ní cání. Nchivī cándíja jā scácu nī jíi, vísō ná cúu jíi, de natecū jíi.

26 De nchivī jā técu de candíja jíi nduhū, cutecū jíi ní cání andiví. ¿A cándíja nú tūhun yáhá? ncachī yā.

27 De nī ncāhān ña: Señor, cándíja sá jā maá ní cúu Cristo Sēhe Yāā Dios, jā cáchī tutū jā quijí inī ñayīvī, ncachī ña.

Jā ní jacu Jesús nūū yíyuhū Lázaro

28 De tá nī ncāhān ña sūcuán, de cuāhān ña-ni, cuācana yuhū ña cūhū ña María: Maá Maestro nī nquenda yā, de cána yā ndóhó, ncachī ña.

29 De jā ní jini María tūhun yáhá, de ñamā nī nacuiñī ña, de cuāhān ña nūū yā.

30 De ncháha ca quīvi Jesús ñuū, chi nī nquendōo yā nūū ní jētahān Marta yā.

31 De nchivī hebreo jā ndéē inī vehe jíin María jā cáhān ji tūhun ndeé inī jíin ña, nī jinī ji jā ñamā nī nacuiñī ña cuāhān ña. De nī jēcuniquīn ndá ji ña, chi jáni inī ji jā cuáhān ña cuacu ña jondē nūū yíyuhū ndīyi.

32 Ñúcuán de nī nquenda María nūū íyó Jesús, de nī jēcuiñī jítí ña nūū jéhē yā, de nī ncāhān ña: Señor, tú ní ndéē ní yáhá, de mā cūū cuāha sá nícu, ncachī ña.

33 De nī jinī Jesús jā jácu ña jíin jā jácu ndá nchivī jā vāji jíin ña. De nī ncucuécá ndasí inī yā, de nī ntahúhvī inī yā jā cúndáhvī inī yā ji.

34 De nī jicā tūhún yā ña: ¿Ní cúu nūū ní nchiyuhū ndá nú dē? De nī ncāhān ña jíin yā: Ná cóhōn de cunī ní, Señor, ncachī ña.

35 De nī jacu Jesús.

36 Ñúcuán de nī ncāhān ndá nchivī hebreo jíin táhān ji: Cūndēhé nācā mānī ndasí nī īyo dē jíin ndīyi ñúcuán.

37 De sava ji chi nī ncāhān ji: Tēe yáhá jā ní nacune dē tīnūú tēe cuáá, ¿á mā cūū sáhá dē jā má cúū Lázaro nícu? ncachī ji.

Jā ní nastécū yā Lázaro

38 De nī ntahúhvī ndasí tucu inī Jesús, de nī nquenda yā nūū yíyuhū ndīyi. De iin yavī cava cúu, de yúyávī ñúcuán ndásī iin yūū.

39 De nī ncāhān yā: Sāhá jíyo ndá nú yūū jīñā, ncachī yā. De Marta, cuāha ndīyi ñúcuán, nī ncāhān ña: Señor, ja jéhēn xicō dē, chi ja nī ncuu cūmī quīvī yíyuhū dē.

40 De nī ncāhān Jesús jíin ña: ¿A nsūú ja nī ncāhān ni jíin nú jā tú candíja nú de cunī nū jā cúñáhnú ndasí Yāa Dios jíin poder yā? ncachī yā.

41 Ñúcuán de nī nsāhá jíyo ndá dē yūū jā ndásī yúyávī ndīyi. De nī nūcūndēhé-ni Jesús ichi andiví, de nī ncāhān yā: Tatá, ná cútahvī sá nūū ní jā sáhá ní jā jícān sá.

42 De jíinī sá jā níinī sáhá ní jā jícān sá. De jā quendōo vāha nchivī íinī yáhá cúu jā súcuán cáhān sá, tácuca ná cándíja jí jā maá ní nī ntají sāán.

43 De tá nī ncāhān yā súcuán, de nī ncāhān jee yā: Lázaro, quee quiji nú, ncachī yā.

44 De nī nquee-ni tēe jā ní jīhī, de ñúsúcún ndahá dē síhin dē jíin tira sahma. De nūū dē ñúsúcún iin sahma. De nī ncāhān Jesús jíin ndá nchivī: Nandají ndá nú sahma ñúsúcún dē, tácuca cuu caca dē, ncachī yā.

*Jā ní scáni táhán ndá dē tūhun jā cahñī dē Jesús
(Mt. 26.1-5; Mr. 14.1-2; Lc. 22.1-2)*

45 Ñúcuán de cuāhā nchivī hebreo jā ní nquenda nūū María, nī ncandíja jí Jesús, chi nī jinī jí tiñu jā ní nsāhá yā.

46 Sochi sava jí cuāhān jí nūū ndá tēe fariseo, de nī ncachī tūhun jí nāsa nī nsāhá Jesús.

47 Ñúcuán de ndá tē fariseo jíin ndá sūtū cúñáhnú nī ndutútú dē junta jíin ndá cā tē cúñáhnú. De nī ncāhān ndá dē: ¿Nāsa sāhá ó? Chi tē ñúcuán sáhá ndasí dē tiñu ñáhnú.

48 De tú cuāha ó tūhun jā sāhá cā dē súcuán, de ndiviī nchivī candíja ji dē. De quiiji ndá tē nación Roma jā cúñáhnú, de canī dē templo cāhnú ó, de scútē nuu dē nchivī nación ndācá ó, ncachī ndá dē.

49 De iin táhán dē jā nání Caifás, jā cúu maá sūtū cúñáhnú cā cuīyā ñúcuán, nī ncāhān dē: Ndá ndóhó chi nduú jíinī cuitī nū,

50 ni nduú jíicūhun inī nū jā vāha cā jā cuū iin tē jā jéhē nchivī nación ndācá ó nsūú cā jā naā ndiviī ō, ncachī dē.

51 De nduú ní ncāhān dē tūhun yáhá jā jáni inī maá dē. Chi síquī jā cúu dē sūtū cúñáhnú cā cuīyā ñúcuán, de nī nsāhá Yāa Dios jíin dē jā ní nacani dē tūhun jā cuū Jesús jā jéhē nchivī nación hebreo.

52 De nsūú maá-ni jā jéhē nación hebreo, chi suni jā jéhē ndiviī nchivī jā cúu sēhe Yāa Dios jā ní jíitē nuu ndācá nación, tácuā inuú-ni cuu ndá jí.

53 De jondē quīvī ñúcuán de ndācá tē hebreo jā cúñáhnú, nī scáni táhán ndá dē tūhun jā cahnī dē Jesús.

54 De jā ñúcuán nduú cā ní jíca nijīn yā nūū ndá táhán yā hebreo, chi nī nquee yā región Judea, de cuāhān yā iin ñuū nání Efraín, nūū íyó ñatin ñuhun tíhá. De ñúcuán nī ndeē yā jíin ndá tē scuáha jíin yā.

55 De nī ncuñatin vico pascua jā násāhá ndá nchivī hebreo. De cuāhā nchivī ndācá ñuū ñúcuán cuāhān jí Jerusalén, tácuā squíncuu jí jā cāhān ley jā

cuchi ji ndundoo ji nū Yāā Dios, de sá de quijéhé vico pascua.

⁵⁶ De nánducú ndá ji Jesús, de jícā tūhún táhán ji inī templo: ¿Nāsa jáni inī ndá nú? ¿A quiji dē vico, á nduú? ncachī ji.

⁵⁷ De ndá sūtū cúñáhnú jín ndá tēe fariseo nī ndacu dē tiñu jā tú ní iin nchivī jínī ji ní nūú íyó yā, de ná cáchī tūhun ji, tácuva tiin ndá dē yā.

12

*Jā ní nchihi María perfume jēhē Jesús
(Mt. 26.6-13; Mr. 14.3-9)*

¹ De cúmanī iñū cā quivī de coo vico pascua. De nī jēhēn tucu Jesús ñuū Betania nūú ndéē Lázaro, tēe jā ní jīhī de nī nastécū yā dē.

² De nī nsáhá ndá ji iin vico jā cuxíní ji jín yā jā íyó yíñúhún ji jín yā. De Marta nī jani ña cōhō. De Lázaro yájī dē stāā jín yā nūú mesa jín ndá cā nchivī.

³ Ñúcuán de María nī nquenda ña jín tá sava litro aceite perfume jā cúu ndinuhun itā nardo, jā yāhvi ndasí ndéē. De nī nchihi ña jēhē Jesús, de nī nasíchī ña jín ixi ña. De ní inī vehe nī nchitú xicō perfume.

⁴ Ñúcuán de nī ncāhān Judas Iscariote sēhe Simón, iin tēe scuáha jín yā, de suu dē cúu jā nastúu dē yā:

⁵ ¿Nūcu nduú ní ncúyāhvi perfume yáhá jā ūnī ciento denario, de cuāha ó nūú nchivī ndāhví nícu?

⁶ Súcuán nī ncāhān dē, nsūú jā cúndáhví ndija inī dē nchivī ndāhví, chi sa jā cúu dē tēe cuíhná.

Chi maá dē nées itīn xūhún, de quéhen cuíhná dē jā jáquīn ndá tēe ñúcuán.

⁷ Sá de nī ncāhān Jesús: Mā stáhān nū ña. Chi jā ní nsāhá ña yáhá cúu jā ní nsāhá tūha ña nduhū jōndē quīvī jā quiyuhū ni.

⁸ Chi níí cání ndéē nchivī ndāhvī jíín nú, sochi nduhū chi mā cúndeē ni cā jíín nú, ncachī yā.

Jā ní scáni táhán ndá dē tūhun jā cahnī dē Lázaro

⁹ De cuāhā nchivī hebreo nī jini ji tūhun jā ndéē yā ñūū Betania. De nī nquenda ndá ji, de nsūú maá-ni jā cúnī ji cūndēhé ji nūū Jesús, chi suni cúnī ji cūndēhé ji nūū Lázaro, tēe jā ní nastécū yā.

¹⁰ Ñúcuán de ndá sūtū cúñáhnú nī scáni táhán dē tūhun jā suni cahnī dē Lázaro.

¹¹ Chi jā síquī Lázaro de nī ncujiyo cuāhā táhán dē hebreo nūū dē, de cándíja ji Jesús.

Jā ní nquīvi Jesús Jerusalén

(Mt. 21.1-11; Mr. 11.1-11; Lc. 19.28-40)

¹² De incā quīvī, de ndá nchivī cuāhā jā ní nquenda vico pascua, nī jini ji tūhun jā vāji Jesús Jerusalén.

¹³ De nī jahnū ji ndahá ñūū, de nī nquee ji cuātahān ji yā. De nī ncana jee ndá ji: Cúñáhnú ndasí Yāā Dios. Vāha ndasí Yāā cúu Yāā jā vāji jíín tiñū maá Jētohō ō Yāā Dios. Vāha ndasí Yāā cúu Rey maá ó nchivī Israel, ncachī ji.

¹⁴ De nī nīhīn Jesús iin burro, de nī jēcōsō yā tī, tá cúu nūū cáhān tutū ī:

¹⁵ Nchivī Jerusalén jā suni nání Sión, mā cúyūhú ndá nú.

Yáhá cūndēhé nú jā vāji Rey nū,
de yósō yā iin burro.

Cáchī tutū.

¹⁶ De quīvī ñúcuán de ndá tēe scuáha jíin yā nduú ní jícuhun inī dē jā sūcuán quée ndaā ndācá jā yósō nūū tutū ī. De jondē tá nī nduñáhnú Jesús jā cuánohōn yā andiví, de sá de nī nūcūhun inī dē ndá tūhun jā yósō sīquī yā, jíin jā sūcuán nī nsāhá ndá dē jíin yā.

¹⁷ De ndá nchivī jā ní īyo jíin yā tá nī ncana yā Lázaro nūū yíyuhū dē, de nī nastécū yā dē, nī nacani ji tūhun nāsa nī nsāhá yā.

¹⁸ Jā ñúcuán cúu jā ní nquee nchivī cuāhā, nī jētahān ji yā, chi nī jini ji tūhun jā ní nsāhá yā tiñu ñáhnú jā ní stéhēn yā poder yā.

¹⁹ Ñúcuán de nī ncāhān ndá máá tēe fariseo: Mitan de ja nī jinī ō jā má cūú cuitī cā casī ō. Chi ndéhé ó jā ndiviī cuitī nchivī cuāhān ji jíin dē, ncachī ndá dē.

Nchivī nación Grecia nánducú ji Jesús

²⁰ De sava nchivī nación Grecia, suni nī nguenda ji Jerusalén vico pascua jā chiñúhún ji Yāā Dios.

²¹ De nī nguenda ndá ji nūū Felipe, tēe ñuū Betsaida ndáñuū Galilea. De nī ncāhān ji jíin dē: Señor, cúnī ndá sá cāhān sá jíin Jesús, ncachī ji.

²² De nī jēhēn Felipe, nī ncachī tūhun dē nūū Andrés. De ndúū dē cuācachī tūhun dē nūū Jesús.

²³ De nī ncāhān Jesús jíin dē: Ja nī nguenda quīvī jā nduñáhnú maá Yāā nī nduu tēe.

²⁴ De ndāā cāhān ni jíin ndá nú, iin nūnī trigo tú mā níncava nūū ñūhún jā quiyuhū, túsaá de coo mátúhún-ni. Sochi tú quiyuhū, de nacayā cuāhā ndasí. De suni sūcuán cánuú jā cuū ni de quiyuhū ni, tácuā coo cuāhā nchivī jā nduu ji sēhe Yāā Dios.

²⁵ De nā-ni nchivī tú nduú jéhe ji tūhun cundoho ji jā síquī nduhū, de tānū tāhvī ji. De nchivī jā jéhe ji tūhun cundoho ji jā síquī nduhū inī ñayīví yáhá, cutecū ji ní cání andiví.

²⁶ De tú ní nchivī cúnī ji satíñú ji nūū ni, de ná cúniquīn ji nduhū. De nūū cundeē maá nī, suni ñúcuán cundeē nchivī satíñú nūū ni. De nchivī jā satíñú nūū ni chi sáhá Tatá nī jā cuñáhnú ji.

Jā ní ncāhān Jesús jā cuū yā

²⁷ De mitan de cúcuécá ndasí inī ni sáhá tūndóhó jā quiji síquī ni. ¿De nāsa cāhān nī? ¿A cāhān nī jíin Tatá nī: Scácu ní sāán nūū tūndóhó jā quiji síquī sá, cachī nī? Mā cūú, chi jā síquī ñúcuán cúu jā ní nquiji nī ñayīví.

²⁸ Tatá, stéhēn ní jā cúñáhnú ndasí ní jíin poder ní, ncachī yā. Ñúcuán de ichi andiví nī ncāhān iin tūhun: Ja nī stéhēn nī jā cúñáhnú nī, de stéhēn tucu nī incā vuelta, ncachī yā.

²⁹ De nī jini ndá nchivī íñí ñúcuán, de nī ncāhān ji jā taja cána. De sava cā ji nī ncāhān: Iin ángel Yāā Dios nī ncāhān jíin yā.

³⁰ De nī ncāhān Jesús jíin ji: Nduú ní ncāhān Yāā Dios tūhun yáhá jā síquī nduhū, chi sa síquī ndá máá nú tácu cunī nū jā ní ncāhān yā jíin nī.

³¹ Mitan cúu jā sándaā Yāā Dios síquī cuāchi nchivī ñayīví yáhá. Mitan cúu jā scúnu yā jānēhén jā tátúnī inī ñayīví yáhá.

³² De nduhū, tá jīnu cundita caa nī cuū ni inī ñayīví, de sáhá nī jā cuu inī ndá nchivī quīvi ji ndahá nī, ncachī yā.

³³ Súcuán nī ncāhān yā jā stéhēn yā nāsa modo cuū yā.

³⁴ De nī ncāhān nchivī jíin yā: Nī jini ndá sá tūhun jā cáhān tutū ley Yāā Dios jā névāha ó, jā Cristo cutedū yā ní cání. ¿De nūcu cáhān ní jā Yāā nī nduu tēe, cánuú cundita caa yā cuū yā? ¿Ní iin cúu maá Yāā nī nduu tēe túsaá? ncachī ji.

³⁵ Ńúcuán de nī ncāhān Jesús: Jacū-ni cā quivī cundee ní jíin ndá nú jā cúu nī luz jā cúnijīn inī ánō nū. Túsaá de mitan juni iyó cā luz ní jíin nú, de caca nú jíin, chi iin sanaā-ni de cuāhān nī, de quendōo nú modo nūū neē. Chi nchivī jíca modo nūū neē, nduú jíin ji ní cúu nūū quíhīn ji.

³⁶ Túsaá de juni ndéē cā ní jíin nú, de candíja nú nduhū jā cúu nī luz, tácuā nduu nú nchivī jíca jíin luz, ncachī yā. Súcuán nī ncāhān yā ndá tūhun yáhá, de cuāhān yā-ni, de nduú cā ní stéhēn yā maá yā nūū ji.

Jāā nduú ní ncándíja nchivī hebreo jā cúu yā Cristo

³⁷ De vísō cuāhā tiñu ñáhnú nī nsāhá Jesús jā stéhēn yā poder yā nūū nchivī, de nduú ní ncándíja ji yā.

³⁸ Chi cánuú quee ndaā tūhun jā ní ncāhān Isaías, tēe nī nacani tūhun Yāā Dios janahán: Tátā Yāā Dios, nduú ní ncándíja ndá nchivī tūhun jā ní nacani sá, de nduú ní ncándíja ji tiñu ñáhnú jā ní stéhēn ní poder ní nūū ji.

Ncachī Isaías.

³⁹ Jā Ńúcuán nduú ní ncúu candíja ndá ji, chi nī ncāhān tuču Isaías:

⁴⁰ Nī nsāhá Yāā Dios modo jā cuáá ánō ndá ji, jíin jā cúnīhin inī ji, tácuā coo modo jā má cūní ndá ji,

de ni mā jícūhun inī ji,
ni mā násāma inī ji quīvi ji nūū ni,
jā nasāhá vāha nī ánō ji nūū cuáchi ji.
Ncachī Cristo, cáchī tutū.

⁴¹ Ndá tūhun yáhá nī ncāhān Isaías, chi ja nī jinī dē nāsa cúñáhnú ndasí Jesús, de nī ncāhān dē nāsa coo quīvi jā quiji yā.

⁴² De vísō súcuán de cuāhā nchivī hebreo chi nī ncandíja ji yā, de suni jondē jín sava tēe tátúnī. Sochi nduú ní ncáchī ndá dē jā cándíja dē yā, chi sīquī jā yúhú dē tēe fariseo. Chi tú súcuán de mā cuáha cā ndá tūhun jā quīvi dē vehe īi sinagoga.

⁴³ Chi ndá tēe tátúnī cúsiī cā inī dē jā cuñáhnú dē sāhá nchivī, nsūū cā jā cuñáhnú dē sāhá Yāa Dios.

Tūhun jā cáhān Jesús cúu jā sāhá ndāa sīquī nchivī

⁴⁴ De nī ncāhān jee Jesús: Nchivī cándíja nduhū, de nsūū mátúhún-ni nduhū cándíja ji, chi suni cándíja ji jondē maá Tatá nī, Yāa nī ntají nduhū.

⁴⁵ De nchivī jínī nūū ni, suni jínī ji nūū Yāa nī ntají nduhū.

⁴⁶ Maá nī jā cúu luz jā cúnijīn inī ánō nchivī, nī nquiji nī inī ñayīví tácuā ndá nchivī cándíja nduhū, mā cācá ji modo nūū neē.

⁴⁷ De tú iin nchivī jínī ji tūhun cáhān ni, de tú nduú jétáhvī ji, de nsūū nduhū cúu jā sāhá ndāa sīquī ji. Chi nduú vāji nī jā nacunehen nī cuāchi sīquī nchivī ñayīví, chí sa jā scácu nī ji.

⁴⁸ De nchivī jā squéne yichī nduhū, de nduú jétáhvī ji tūhun cáhān ni, íyó iin jā sāhá ndāa sīquī ji. Suu ndācá tūhun jā ní ncāhān ni, tūhun ñúcuán cúu jā nacunehen cuāchi sīquī ji quīvi jīnu ñayīví.

49 Chi nduú cáhān ni jā cúu inī maá nī, chi Tatá nī, Yāa nī ntají nduhū, maá yā nī ndacu nūū ni nāsa cáhān ni jíín nāsa stéhēn ni.

50 De jíínī ni jā tūhun ndácu Tatá nī sáhá jā cutecū nchivī ní cání. Túsaá de ndá tūhun jā cáhān ni, chi maá-ni tūhun jā ní ncachī Tatá nī cúu, ncachī yā.

13

Jā ní naquete yā jēhē ndá tēe scuáha

1 De jañíni incā quivī de quijéhé vico pascua. De ja jíínī Jesús jā ní nquenda quivī jā quee yā ñayiví yáhá quīnohōn yā nūū Tatá yā. De nííní cúndáhví inī yā nchivī maá yā jā íyó inī ñayiví. De mitan jā ní ndihi quivī jā íyó yā ñayiví, de sáhá yā iin tiñu jā stéhēn cājí yā jā cúndáhví inī yā jí.

2 De tāchī cúñáhnú ja nī scúu inī ánō Judas Iscariote sēhe Simón, jā mitan nastúu dē yā.

3 De jíínī Jesús jā vāji yā jōndē nūū Yāa Dios, de quīnohōn yā nūū Yāa Dios. De jíínī yā jā ní nsáhá Tatá yā jā cúñáhnú yā sīquī ndihi-ni.

4 De cúxíní yā jíín ndá tēe scuáha jíín yā, de nī nacuiñí yā. De nī stáá yā sahma níjin yā, de nī juhnī yā iin toalla chījin yā.

5 De nī nchuhun yā ndute inī iin tījēhēn. De nī nquijéhé yā náquete yā jēhē ndá tēe scuáha. De násíchí yā jíín toalla jā núhnī chījin yā.

6 De nī nquenda yā nūū Simón Pedro. De nī ncāhān Pedro jíín yā: Señor, ¿á sa maá ní naquete ní jēhē sá?

7 De nī ncāhān Jesús: Nduú jíicūhun inī nū jā sáhá nī mitan, de cúcuéé cā de jíicūhun inī nū.

⁸ De nī ncāhān Pedro jíin yā: Mā náquete cuitī ní jēhē sá. De nī ncāhān Jesús: Tú mā náquete nī jēhē nū, de mā cūú coo inuú inī nū jíin nī.

⁹ De nī ncāhān Simón Pedro: Señor, tú súcuán cúu de nsūú mátúhún-ni jēhē sá, chi saá-ni ndahá sá jíin xīnī sá naquete ní, ncachī dē.

¹⁰ De nī ncāhān Jesús jíin dē: Tēe jā cáta nī jichi, nduú jíni ñúhún ndundoo ní dē, chi maá-ni jēhē dē, chi ja íyó ndoo ní dē. De ndá ndóhó, chi ja nī ndundoo nú. Sochi nsūú ndihi ndá nú íyó ndoo, ncachī yā.

¹¹ Chi ja jíinī yā ní iin dē cúu jā nastúu dē yā, de jā ñúcuán nī ncāhān yā: Nsūú ndihi ndá nú íyó ndoo.

¹² De tá nī ncuu nī naquete yā jēhē ndá dē, de nī naquehen yā sahma níjin yā, de nī nūcundeē yā nūū mesa. De nī ncāhān yā: ¿A jíicūhun inī ndá nú nā cuá cúu jā ní nsāhá nī jíin nú?

¹³ Cáhān ndá nú jā Maestro nū jíin Jētohō nū cúu nī, de ndāā cáhān ndá nú, chi suu cúu ndija nī.

¹⁴ Túsaá de vísō Maestro nū jíin Jētohō nū cúu nī, de nī naquete nī jēhē ndá nú, de suni súcuán cánuú jā naquete ndá máá nú jēhē táhán nú.

¹⁵ Chi tiñu yáhá nī nsāhá nī jā stéhēn ni nūū nū jā suni súcuán cánuú sāhá nú maá nú mozo nūū táhán nú, tá cúu nūū ní nsāhá nī maá nī mozo nūū ndá nú.

¹⁶ Jāndāā cáhān ni jíin nú jā iin mozo nduú cúñáhnú dē nūū patrón dē, de tēe jíca tiñu nduú cúñáhnú dē nūū tēe jā ní ntají dē. Túsaá de ndá máá nú cúu mozo ni, de suni súcuán cánuú sāhá nú maá nú nūū táhán nú tá cúu nūū ní stéhēn ni nūū nū.

17 De tú nī jīcūhun inī ndá nú ndá tūhun yáhá, de nācā ndetū tāhvī nū tú squíncuu nú.

18 Sochi nduú cáhān nī jā ndihi nú ndetū, chi ja jínī nī ndá nú jā ní nacāji nī. De cánuú quee ndāā tūhun yáhá jā cáhān tutū īī: Tēe yájī stāā jínī nī, nī ndicó cóo dē sīquī ni, cáchī tutū.

19 De mitan de ja cáchī tūhun nī nū nū ndācá jā coo jondē ncháha ca coo, tácuā tá coo, de candíja nú jā maá nī cúu Yāā nī ntají Yāā Dios.

20 Jāndāā cáhān nī jínī ndá nú jā nā-ni nchivī cuetáhví ji ndācá jā tají nī, de nduhū cuetáhví ji. De nchivī jétáhví nduhū, suni jétáhví ji Yāā nī ntají nduhū vāji nī, ncachī yā.

Jā ní ncachī yā jā nastúu Judas yā

(Mt. 26.20-25; Mr. 14.17-21; Lc. 22.21-23)

21 De tá nī ncāhān Jesús ndá tūhun yáhá, de nī ncucuécá ndasí inī yā. De nī ncāhān cājí yā: Jāndāā cáhān nī jínī ndá nú jā iin nú nastúu nduhū, ncachī yā.

22 Ñúcuán de ndá tēe scuáha jínī yā, nī nūcūndēhé nūū tāhán dē, jáni inī ndá dē ní iin dē cúu jā ní ncāhān yā.

23 De iin tēe scuáha jā mānī cā yā jínī, ndēē dē xiín yā nūū mesa jā cúxíní ndá dē jínī yā.

24 De nī nsáhá Simón Pedro seña nūū dē jā ná cātūhún dē yā ní iin dē cúu jā ní ncāhān yā.

25 De tēe ñúcuán nī scáyí dē maá dē nūū Jesús, de nī jicā tūhún dē yā: Señor, ¿ní iin dē cúu? ncachī dē.

26 De nī ncāhān Jesús: Ná chūndaji nī stāā de cuāha nī nūū iin dē, de suu tēe ñúcuán cúu, ncachī yā. De nī nchundaji yā stāā, de nī jēhe yā nūū Judas Iscariote sēhe Simón.

²⁷ De tá nī nquehen dē stāā ñúcuán, de nī nquīvi-ni Satanás inī ánō dē. Ñúcuán de nī ncāhān Jesús jíin dē: Tiñu jā sáhá nú, de ñamā sáhá nú, ncachī yā.

²⁸ De ni iin tēe yájī stāā jíin yā, nduú ní jíicūhun inī dē nūcu cáhān yā sūcuán jíin dē.

²⁹ Chi sava dē jáni inī dē jā ní ncāhān yā jíin Judas jā cueen dē jā jíni ñúhún yā vico, á jā cuāha dē jacū xūhún nū nchivī ndāhvī. Chi maá dē ndíso itīn xūhún.

³⁰ De tá nī nchajī dē stāā ñúcuán, de nī nquee dē-ni cuāhān dē. De ja nī ncuāā.

Jā ní ndacu yā tiñu jée

³¹ Ñúcuán de tá cuāhān Judas, de nī ncāhān Jesús: Mitan de nduhū, Yāā nī nduu tēe, stéhēn ni nāsa cúñáhnú nī, de suni jíin nduhū de cunī nchivī nāsa cúñáhnú Yāā Dios.

³² De tú jíin nduhū cunī nchivī nāsa cúñáhnú Yāā Dios, túsaá de suni stéhēn Yāā Dios nāsa cúñáhnú nduhū jā cúu nī Sēhe yā. De ñamā-ni stéhēn yā.

³³ Séhē, nduú cā nahán cundeē ni jíin ndá nú. De nanducú nú nduhū, de tá cúu nū ní ncāhān ni jíin ndá táhán ó hebreo, suni sūcuán cáhān ni jíin ndá nú mitan jā mā cúu cuēē nū nū quíhīn ni.

³⁴ De mitan de ndácu nī iin tiñu jée nū ndá nú, jā cundáhvī inī nū táhán nú. Tá cúu nū cúndáhvī inī ni ndá máá nú, suni sūcuán cundáhvī inī nū táhán nú.

³⁵ De tú cundáhvī inī nū táhán nú, de sūcuán de cunī ndācá nchivī jā cúu nú tēe scuáha jíin nī, ncachī yā.

*Jā ní ncachī yā jā yūhú Pedro cachī dē jā jíni dē yā
(Mt. 26.31-35; Mr. 14.27-31; Lc. 22.31-34)*

³⁶ De nī ncāhān Simón Pedro jíin yā: Señor, ¿ní cúu nūū quíhīn ní túsaá? De nī ncāhān Jesús: Nūū quíhīn ni chi mā cūú cuniquīn nū nduhū mitan, de cúcuéé cā de cuēē nū.

³⁷ De nī ncāhān Pedro: Señor, ¿nūcu mā cūú cuniquīn sá níhīn mitan? Nduú yúhú sá vísō cuū sá jā jēhē ní, ncachī dē.

³⁸ De nī ncāhān Jesús: ¿A jáni inī nū jā má cúyūhú nú cuū nū jā jēhē ni? Jāndāā cāhān ni jíin nú jā jondē ncháha ca cana lohló, de ūnī vuelta cuyūhú nú de cāhān nū jāá nduú jíinī nū nduhū, ncachī yā.

14

Jesús cúu ichi jā jīnū ō nūū Tatá yā

¹ De nī ncāhān cā yā: Mā cúcuéécā inī ndá nú sīquī ndācá tūndóhó. Candíja nú jā sáhá Yāā Dios jēhē nū, de suni candíja nú jā sáhá nī jēhē nū.

² Chi nūū ndéē Tatá nī, íyó cuāhā vehe jā cundeē ndá nú. De tú nsūú súcuán íyó, de ja nī ncachī tūhun nī nūū nū nícu. Túsaá de quíhīn ni sáhá tūha nī nūū cundeē ndá nú.

³ De jā quíhīn ni sáhá tūha nī, de ndiji nī quinacueca nī ndá nú cōhōn, tácuca suni cundeē nū nūū cundeē maá nī.

⁴ De ja jíinī ndá nú ní jondē quíhīn ni, de ja jíinī nū nāsa cuēē nū ñúcuán, ncachī yā.

⁵ De nī ncāhān Tomás jíin yā: Señor, nduú jíinī ndá sá ní jondē quíhīn ní, ¿de nāsa cunī sá ichi cuēē sá ñúcuán túsaá?

⁶ De nī ncāhān Jesús jíin dē: Maá nī cúu ichi jā jīnū nū andiví, de maá nī cúu tūhun ndāā jíin tūhun jā cutecū nū níí cání. De ni iin mā cūú jīnū nūū Tatá nī de tú nduú nduhū.

⁷ De tú ja nī jinī nū nduhū, de suni ja nī jinī nū Tatá nī túsaa. De mitan de ja jínī ndá nú yā, chi ja nī jinī nū nūū ni, ncachī yā.

⁸ De nī ncāhān Felipe jíin yā: Señor, stéhēn ní Tatá ní nūū sá, de ná cúvāha inī ndá sá, ncachī dē.

⁹ De nī ncāhān Jesús: Felipe, ja nī ncuu cuāhā quivī jíca nī jíin ndá nú, ¿de á ncháha ca cunī nū ní iin cúu nduhū? Tēe jā ndéhé nūū ni, suni ndéhé dē nūū Tatá nī. ¿Túsaa de nūcu cáhān nū jā stéhēn ni Tatá nī nūū nū?

¹⁰ ¿A nduú cándíja nú jā iin-ni cúu nī jíin Tatá nī, de Tatá nī iin-ni cúu yā jíin nī? Ndācá tūhun jā cáhān ni jíin nú, nsūú tūhun maá nī cúu. Chi Tatá nī jā iin-ni cúu yā jíin nī, maá yā sáhá ndācá tiñu jā sáhá nī.

¹¹ Candíja ndá nú jā iin-ni cúu nī jíin maá Tatá nī, de Tatá nī iin-ni cúu yā jíin nī. De tú nduú cúu candíja ndá nú, sochi candíja nú maá sīquī ndācá tiñu sáhá nī.

¹² Jāndāā cáhān ni jíin ndá nú, tú ní iin nchivī candíja ji nduhū, de tiñu ñáhnú jā sáhá nī yáhá, suni sáhá ji. De ñáhnú cā tiñu sáhá ji nsūú cā yáhá, chi quīnohōn ni nūū ndéē Tatá nī.

¹³ De ndācá nā-ni cúu jā cācān nū nūū Tatá nī sīquī jā cándíja nú jā cúu nī Sēhe yā, de sáhá nī jā cācān nū, de sūcuán stéhēn ni jā cúñáhnú ndasí Tatá nī.

¹⁴ Chi níní sáhá nī ndācá nā-ni cúu jā cācān nū sīquī jā cándíja nú nduhū.

Jā ní nquee yuhú yā jā tetíñú yā Espíritu Santo

¹⁵ De tú mānī ndá nú jíin nī, de squíncuu nú tiñu ndácu nī nūū nū.

16 De cācān táhvī ni nūū Tatá nī, de tetíñú yā incā Yāā jā chindeé chituu ndá ndóhó, de sáhá yā jā coo siī inī nū. De Yāā ñúcuán cúu maá Espíritu Santo jā stéhēn tūhun ndāā, de coo yā jíín nú ní cání.

17 De nchivī ñayīví mā cūū cuetáhvī ji yā, chi nduú cúu cūndēhé ji nūū yā, ni nduú cúu cunī ji nāsa Yāā cúu yā. Sochi ndá máá nú chi ja jíín nū nāsa Yāā cúu yā, chi ndéē yā jíín nú, de cundeē yā inī ánō nū ní cání.

18 Mā sndóo uun nī ndá nú, chi ndiji nī nūū nū.

19 Jacū-ni cā quīvī de mā cūní cā nchivī ñayīví nūū ni. Sochi ndá máá nú chi cunī nū nūū ni, chi cutecū ni ní cání, de jā ñúcuán suni cutecū ndá máá nú.

20 De quīvī ñúcuán de cunī nū jā iin-ni cúu nī jíín Tatá nī, de ndá máá nú suni iin-ni cúu nú jíín nī jā ndéē ni inī ánō nū.

21 Tú nā-ni nchivī ñúhún inī ji tiñu ndácu nī, de squíncuu ji, suu nchivī ñúcuán cúu jā mānī ndija jíín nī. De nchivī jā mānī jíín nī, suni coo manī Tatá nī jíín ji. De saá-ni nduhū coo manī ni jíín ji, de stéhēn ni maá nī nūū ji jā íyó nī jíín ji, ncachī yā.

22 De nī ncāhān Judas jíín yā (de nsūú tēe cúu Iscariote): Señor, ¿nūcu stéhēn ní maá ní nūū ndá máá sá, de nūū nchivī ñayīví chi nduú?

23 De nī ncāhān Jesús: Nchivī jā mānī jíín nī, chi squíncuu ji tūhun jā cāhān ni. De coo manī Tatá nī jíín ji. De Tatá nī jíín maá nī quiji nī coo nī jíín ji.

24 De nchivī jāá nduú mānī jíín nī, chi nduú squíncuu ji jā cāhān ni. De tūhun níni ndá nú jā cāhān ni, nsūú tūhun maá nī cúu, chi tūhun maá Tatá nī jā ní ntají nduhū cúu.

²⁵ Ndācá tūhun yáhá cáhān ni jíín nú juni ndēē ni cā jíín nú.

²⁶ De Tatá nī chi tetíñú yā Espíritu Santo, quiiji nūcuñī nūū ni. De maá yā chindeé chituu yā ndá ndóhó, de sáhá yā jā coo siī inī nū. De stéhēn yā ndācá tūhun nūū nū, de nacachī yā ndācá jā ní ncāhān ni jíín nú.

²⁷ De jā quíhīn ni, de sáhá nī jā coo ndeé coo siī inī ndá nú. Tá cúu nūū íyó ndeé íyó siī inī maá nī, suni sūcuán coo ndeé coo siī inī ndá nú sáhá nī. De jā sáhá nī jā coo ndeé coo siī inī nū, nduú quítáhán jíín tūhun ndeé inī jā cáhān nchivī ñayíví. Mā cúcuécá inī ndá nú sīquī ndācá tūndóhó, de ni mā cúyūhú nú.

²⁸ Ja nī jini ndá nú jā ní ncāhān ni jā quíhīn ni, de ndiji nī coo tucu nī jíín nú. De tú íyó mánī vāha nú jíín nī, de cusī inī nū jā ní ncāhān ni jā quínohōn ni nūū Tatá nī. Chi cúñáhnú cā Tatá nī nsūú cā nduhū.

²⁹ Ja nī ncachī tūhun nī nūū nū ndācá tūhun yáhá jondē ncháha ca coo, tácuá tá ja nī ncuu, de candíja ndá nú nduhū.

³⁰ Mā cáhān ni cuāhā cā jíín ndá nú, chi ja vāji jānēhén jā tátúnī inī ñayíví yáhá. De ni iin mā cúú sáhá sīquī ni nícu.

³¹ Sochi mitan de ná cóo tá cúu nūū ní ndacu Tatá nī nūū ni, tácuá cunī nchivī ñayíví jā mánī ni jíín Tatá nī, de sáhá nī tiñu jā ní ndacu yā. Nacuiñī ndá nú ná cóhōn túsaá, ncachī yā.

15

Jesús cúu tá cúu yoho yūcū uva

¹ De nī ncāhān cā yā: Maá nī cúu tá cúu yoho yūcū uva ndāā, de Tatá nī cúu tá cúu tēe jā jito yoho yúcū.

² De ndá máá nú chi cúu nú tá cúu ndahá yúcū, de tú nduú jéhe nú ndīhā de candeē yā ndóhó. De tú cúu ndá nú modo ndahá jā jéhe ndīhā, de naquehendē yā nasāhá ndoo yā ndóhó modo jā cúu nú ndahá ñúcuán, tácuā cuāha nú cuāhā cā ndīhā.

³ De ndá máá nú chi ja nī ndundoo ánō nū jín tūhun nī stéhēn ni nūū nū, tá cúu nūū ndúndoo ndahá uva.

⁴ De cuiñi nīhin nú jín nī, de suni maá nī coo nī jín nú. Iin ndahá yúcū mā cūú cuāha ndīhā jā maá-ni, de tú nduú tīn yīcā yoho. De saá-ni ndá ndóhó, mā cūú sāhá nú tiñu váha de tú mā cuiñi nīhin nú jín nī.

⁵ Maá nī cúu yoho yúcū ñúcuán, de ndá máá nú cúu ndahá nī. Nchivī jā íñi nīhin jín nī, de íyó nī jín ji, maá ji cúu tá cúu ndahá jā ndéē cutú jín yoho yúcū jā jéhe cuāhā ndīhā. Chi tú nduú íñi nīhin nú jín nī, de nduú cuitī nā tiñu váha cuu sāhá nú.

⁶ Nchivī jāá nduú íñi nīhin jín nī, candeē yā ji modo iin ndahá yúcū uva, de yīchī. De cuu ji modo ndahá yúcū uva jā ndutútú de cāyū nūū ñúhūn.

⁷ Tú íñi nīhin ndá nú jín nī, de tú ñúhūn inī nū ndá tūhun cāhān ni, ñúcuán de cācān nū nā-ni cúu jā cúnī nū, de sāhá nī jā cācān nū.

⁸ De tú sāhá ndá nú cuāhā tiñu váha, tá cúu nūū jéhe ndahá yúcū cuāhā ndīhā, súcuán stéhēn nū jā cúu ndija nú nchivī scuáha jín nī, de súcuán cunī nchivī jā cúñáhnú ndasí Tatá nī.

⁹ De tá cúu nūū mānī Tatá nī jín nī, suni súcuán mānī ni jín ndá nú. Túsaá de mā siáā nū tūhun jā mānī ni jín nú.

¹⁰ Tú squíncuu nú tiñu nī ndacu nī nūū nū, de níní coo manī ni jíín nú, tá cúu nūū squíncuu maá nī tiñu nī ndacu Tatá nī nūū ni, de níní íyó mānī yā jíín nī.

¹¹ Súcuán nī ncāhān ni jíín ndá nú tácu coo siī inī nū tá cúu nūū íyó siī inī ni, chi jondē cusiī ndasí inī nū.

¹² De yáhá cúu tiñu jā ndácu nī nūū ndá nú: Jā cundáhvī inī nū táhán nú, tá cúu nūū cundáhvī inī ni ndá máá nú.

¹³ Tú iin tēe cuū dē jā jéhē amigo dē, túsaá de nduú cā nā cuá cúmanī cā sáhá dē jā cundáhvī inī dē amigo dē.

¹⁴ De ndá máá nú cúu amigo ni de tú squíncuu nú ndá tiñu jā ndácu nī nūū nū.

¹⁵ Mā cáhān cā ni mozo jíín ndá nú, chi iin mozo nduú cáchī tūhun patrón nūū ji nāsa jáni inī dē sáhá dē. Chi sa amigo cáhān ni jíín ndá nú, chi ja nī ncachī tūhun nī nūū nū ndācá tūhun jā ní ncāhān Tatá nī jíín nī.

¹⁶ Maá nī nī nacāji ndá ndóhó jā scácu nī ndóhó, de nsúú ndá máá nú nī nacani inī xihna cā jā cuniquīn nū nduhū. De nī jani nī ndá ndóhó jā caca ndaā nū de scándíja nú cuāhā nchivī jā cuu ji sēhe nī níí cání. De súcuán de ndihi jā cācān nū nūū Tatá nī siquī jā cándíja nú nduhū, sáhá yā jā cācān nū.

¹⁷ De yáhá cúu tiñu jā ndácu nī nūū nū: Jā cundáhvī inī nū táhán nú.

Jā quítī inī nchivī ñayíví nūū Jesús jíín nūū nchivī cándíja

¹⁸ De tú quítī inī nchivī ñayíví jíín ni ndá nú, de ja jíín nū jā xihna cā nūū maá nī nī nquítī inī ji.

19 De tú jā cúu cā nū cuenta ñayīví, de coo manī nchivī ñayīví jíin nú nícu, tá cúu nūū mānī ji jíin táhán ji. Sochi nī nacāji nī ndá ndóhó jā má sáhá cā nū tá sáhá nchivī ñayīví. De jā ñúcuán cúu jā quítī inī ji nūū ndá nú, chí nduú cā cúu nú cuenta ñayīví.

20 Nūcūhun inī ndá nú tūhun jā ní ncāhān nī jíin nú: Tú nduú íyó yíñúhún nchivī nūū patrón, de nā oncā cúu nūū mozo dē. Tú nī jinī ūhvī ji nduhū, de suni súcuán cunī ūhvī ji ndá ndóhó jā cúu nú mozo ni. De tú nī jetáhvī ji tūhun stéhēn ni, de suni cuetáhvī ji tūhun stéhēn ndá nú.

21 De ndācá tiñu yáhá sáhá ji jíin ndá nú jā síquī nduhū, chí nduú jíinī ji Yāā jā ní ntají nduhū vāji nī.

22 Tú nduú ní nguíji nī jā nacani nī tūhun nūū ndá ji, de mā cōó cuāchi ji nícu. De mitan de mā cūú cā cāhān ji jāá nduú jíinī ji jā íyó cuāchi ji.

23 Nchivī jā quítī inī jíinī nduhū, suni nūū Tatá nī quítī inī ji.

24 Tú nduú ní nsáhá nī tiñu ñáhnú nūū ji jā ni iin tēe nduú sáhá dē súcuán, de mā cōó cuāchi ji nícu. De mitan de ja nī jinī ji tiñu ñúcuán, de vísō súcuán de quítī inī ji nūū ni jíin nūū Tatá nī.

25 De súcuán sáhá ji tácuá quee ndāā tūhun jā yósō nūū tutū ley Yāā Díos jā névāha ji: Nī nguítī inī ji nūū ni, vísō nduú nā cuāchi nī, cáchī.

26 De tetíñú nī maá Yāā jā chindeé chituu ndá ndóhó de sáhá yā jā coo sī inī nū. De Yāā ñúcuán cúu maá Espíritu Santo jā stéhēn tūhun ndāā, de quiji yā jondē nūū Tatá nī, de nacani cájí yā tūhun nī.

27 De saá-ni ndá máá nú nacani nú tūhun nī, chí ja íyó nú jíin nī jondē tá nī nquijéhé nī nacani nī tūhun.

16

¹ Ndá tūhun yáhá nī ncāhān ni jín ndá nú tácuā mā náyūhú nú tá quiji tūndóhó.

² Chi tavā ji ndá nú jā má cuáha cā ji tūhun cundeē nū ndācá vehe īi sinagoga. De quenda quīvī jā cahni ji ndóhó, de cani inī ji jā iin tiñu váha nī nsáhá ji nū Yāa Dios.

³ De súcuán sáhá ji jín nú, chi nduú jínī cuitī ji maá Tatá nī de juni maá nī.

⁴ De nī ncāhān ni ndá tūhun yáhá jín nú, tácuā tá quenda quīvī jā súcuán coo, de nūcūhun inī nū jā súcuán nī ncāhān ni jín nú.

Tiñu jā sáhá Espiritu Santo

De nduú ní ncáhān ni ndá tūhun yáhá jín nú jondē jā xihna ñhún, chi íyó maá nī jín ndá nú.

⁵ De mitan chi quīnohōn ni cundeē ni jín Yāa nī ntají nduhū vāji nī. De ni iin nú nduú jícā tūhún nduhū ní nū quíhīn ni.

⁶ Chi sa jā cúcuécá ndasí inī nū jā ní ncāhān ni súcuán.

⁷ Jāndāā cāhān ni jín nú: Jā váha ndá ndóhó cúu jā quíhīn ni. Chi tú mā quíhīn ni, de mā quījī Yāa jā chindeé chituu ndá ndóhó de sáhá yā jā coo siī inī nū. Sochi tá quíhīn ni, de tetíñú nī yā quiji yā nū nū.

⁸ De tá quenda yā, de stéhēn yā nū nchivī ñayiví jā íyó cuāchi ji, jín nāsa quīvi ji ichi ndāā, jín jā sáhá ndāā Yāa Dios sīquī cuāchi ji.

⁹ Stéhēn yā jā íyó cuāchi ji, chi nduú cándíja ji nduhū.

¹⁰ De stéhēn yā nāsa quīvi ji ichi ndāā, chi maá nī quīnohōn ni nū Tatá nī, de mā cūnī cā nū nū ni.

11 De stéhēn yā sīquī jā sāhá ndāā Yāā Dios cuāchi nchivī, chi ja nī ncundaā jā tātū tāhvī maá jānēhén jā cúñáhnú inī ñayīví yáhá.

12 De íyó cuāhā cā tūhun jā cúnī ni cāhān ni jíin ndá nú, de mā cūú jīcūhun inī nū mitan.

13 De tá quenda maá Espíritu jā stéhēn tūhun ndāā, suu maá yā stéhēn ndācá tūhun ndāā nūū nū. Chi mā cāhān yā jā maá yā, chi cāhān yā ndācá jā níni yā jā cāhān Yāā Dios. De stéhēn yā sīquī ndācá tiñu jā coo.

14 De stéhēn yā jā cúñáhnú nī, chi nacachī tūhun yā nūū nū ndācá tūhun ja nī ncāhān ni, de sāhá yā jā jīcūhun inī nū.

15 Ndihi nāsa cúñáhnú Tatá nī, suni sūcuán cúñáhnú maá nī. Jā ñúcuán cúu jā ní ncāhān ni jā Espíritu Santo nacachī tūhun yā nūū nū ndācá tūhun ja nī ncāhān ni, de sāhá yā jā jīcūhun inī ndá nú.

Vísō cúcuécá inī nū, sochi ndusī inī nū

16 Iin lulī-ni cā de mā cūnī cā ndá nú nūū ni. De suni iin lulī-ni cā de nacunī tucu nú nūū ni, chi quīnohōn ni nūū ndéē Tatá nī, ncachī yā.

17 Ñúcuán de sava tēe scuáha jíin yā, nī jīcā tūhún táhán dē: ¿Nā tūhun cúu yáhá jā ní ncāhān yā jíin ó? Chi cāchī yā jā iin lulī-ni cā de mā cūnī cā ō nūū yā, de suni iin lulī-ni cā de nacunī tucu ó nūū yā, chi sīquī jā quīnohōn yā nūū ndéē Tatá yā.

18 ¿Nā tūhun cúu yáhá jā ní ncāhān yā, iin lulī-ni cā? Nduú jīcūhun inī ō nā cuá cúu jā cāhān yā, ncachī ndá dē.

19 De nī jinī Jesús jā cúnī ndá dē cātūhún dē yā. De nī ncāhān yā jíin dē: ¿A jíicā tūhún táhán ndá nú nā cuá cúu jā ní ncāhān ni jā iin lulī-ni cā de mā

cūnī cā nū nūū ni, de suni iin lulī-ni cā de nacunī tucu nū nūū ni?

²⁰ Jāndāā cāhān ni jín nū jā cuacu ndá nū de cucuécá inī nū, sochi nchivī ñayīví chi sa cusī inī ji. De vísō cucuécá inī ndá nū, sochi ndusiī inī nū jā cunī tucu nū nūū ni.

²¹ Iin ñahan tá cuācuñatin scácu ña, de téhndē chījin ña, chi ja nī nquenda hora jā scácu ña. De tá ja nī ncacu sūchí lúlí, de nduú cā nāhān ña jā ní ndoho ña, chi cúsī inī ña jā ní ncacu sēhe ña.

²² De suni sūcuán cúu jā ndóho ndá nū mitan, chi cúcuécá inī nū jín nī. Sochi iin lulī-ni cā de nacunī tāhān tucu ó, de cusī ndasí inī nū. De ni iin mā cásī jā cusī inī nū.

²³ De quīví ñūcuán de nduú nā cuá cācān cā ndá nū nūū ni. Chi jāndāā cāhān ni jín nū jā nūū maá Tatá nī cācān nū, de sāhá yā ndihi jā jícān ndá nū, sīquī jā cándíja nū nduhū.

²⁴ Jondē mitan de ncháha ca cācān nū nūū Tatá nī jā jín sívī nī. De mitan de quijéhé nū cācān nū jín sívī nī, de nīhīn nū, tácuā cusī ndasí inī nū.

Ja nī ncandēē yā poder ndihi jāñēhén jā íyó inī ñayīví

²⁵ Ndá tūhun yáhá nī ncāhān yātá nī jín ndá nū. De quiji quīví jā má cāhān yātá cā ni jín nū, chi sa cachī tūhun cájí nī nūū nū sīquī Tatá nī.

²⁶ De quīví ñūcuán chi cācān ndá nū nūū Tatá nī sīquī jā cándíja nū nduhū. De nduú cāhān ni jín nū jā cācān táhvī ni jēhē nū nūū Tatá nī.

²⁷ Chi maá Tatá nī ja cúndáhvī inī yā ndá nū sīquī jā íyó mānī nū jín nī, de nī ncandíja nū jā jondē nūū maá yā vāji nī.

28 Nī nquee nī jondē nū Tatá nī, de nī nquenda nī inī ñayíví. De mitan de quee nī inī ñayíví, de quīnohōn tucu nī nū Tatá nī, ncachī yā.

29 De nī ncāhān ndá tē scuáha jíin yā: Mitan de cāhān cājí ní, de nduú cā cāhān yātá ní.

30 Mitan de jíin ndá sá jā jíin ní ndiviī cuitī, de nduú cā jíin ñúhún jā cātúhún ndá sá níhín. Jā ñúcuán cúu jā cándíja sá jā vāji ní jondē nū Yāa Dios, ncachī ndá dē.

31 De nī ncāhān Jesús jíin dē: ¿A jondē mitan de cándíja ndá nú, á naá cúu?

32 De quiji quívī, de ja nī nquenda, jā cūtē nuu ndá nú quīnohōn nū tá vehe tá vehe nú, de sndóo ndá nú mátúhún-ni cā nduhū. Sochi nsūú jā quendōo mátúhún nī, chi Tatá nī íyó yā jíin nī.

33 Ndācá tūhun yáhá nī ncāhān ni jíin ndá nú tácuá coo ndeé coo siī inī nū síquī jā cándíja nú nduhū. Inī ñayíví chi cánuú cunī ndá nú tūndóhó. De vísō sūcuán de ná cóo siī inī nū, chi ja nī ncandēē ni poder ndācá jānēhén jā íyó inī ñayíví, ncachī yā.

17

Jā ní jīcān táhvī yā jēhē nchivī cándíja

1 De tá nī ncuu nī ncāhān Jesús ndá tūhun yáhá, de nī nūcūndēhé yā ichi andiví, de nī ncāhān yā: Tatá, ja nī nquenda quívī jā cundoho sá. Mitan de stéhēn ní jā cúñáhnú sá jā cúu sá Sēhe ní, tácuá suni maá sá stéhēn sá jā cúñáhnú maá ní.

2 Chi nī nsāhá ní jā ndíso tíñú sá síquī ndācá nchivī, tácuá ndācá nchivī jā ní jēhe ní nū sá, cutecū ji ní cání sāhá sá.

³ De suha cúu tūhun cutecū ji ní cání: Suu jā cunī ji níhín jā mátúhún ní cúu Yāā ndāā, jíín jā cunī ji sāán jā cúu sá Jesucristo, Yāā nī ntají ní.

⁴ Ja nī stéhēn sá nūū nchivī ñayīví jā cúñáhnú ní, de ja nī nsínu sá tiñu jā ní ndacu ní nūū sá.

⁵ De mitan, Tatá, sáhá ní jā nduñáhnú tucu sá jondē nūū ndéē ní, tá cúu nūū cúñáhnú sá jíín ní jondē ncháha ca jēcāva ñayīví.

⁶ Nchivī jā ní nacāji ní inī ñayīví, nī jēhe ní ji nūū sá, de nī stéhēn sá nūū ji nāsa Yāā cúu ní. Cuenta maá ní cúu ji, de nī jēhe ní ji nūū sá. De nī jetáhví ndá ji tūhun ní, de nī squíncuu ji.

⁷ De mitan de jíín ji jā jondē nūū maá ní vāji ndācá jā íyó jíín sá.

⁸ Chi ndācá ndá tūhun jā ní ncāhān ní jíín sá, nī ncachī tūhun sá nūū ndá ji, de nī jetáhví ji. De nī jíín ji jā ní nquee ndija sá jondē nūū maá ní, de nī ncandíja ji jā maá ní nī ntetíñú sāán.

⁹ De jícān táhvī sá jēhē ndá máá ji. Nduú jícān táhvī sá jēhē nchivī ñayīví jāá nduú cándíja, chí sa jēhē maá nchivī jā ní jēhe ní nūū sá, chí cuenta maá ní cúu ji.

¹⁰ Chi ndācá ji jā yíhí ndahá maá sá, suni cuenta maá ní cúu. De ndācá ji jā cúu cuenta maá ní, suni cuenta maá sá cúu. De stéhēn ndá ji nāsa cúñáhnú sá.

¹¹ De mā cúndeē cā sá inī ñayīví. Sochi ndá máá ji chí quendōo ji inī ñayīví, de maá sá chí cuēē najee sá cundeē sá jíín ní. Tatá, cúu ní Yāā ī Yāā íyó ndoo. De jíín poder ní coto ní ndācá nchivī jā ní jēhe ní nūū sá, tácuá inuú ná cóo inī ndá ji, tá cúu nūū íyó maá ó.

12 De tá nī īyo sá jíin ji inī ñayíví, de jíin poder ní nī jito sá ji. Ndá nchivī jā ní jēhe ní nūū sá, nī jito ñuncúún sá ji. De nduú ní jēhe sá tūhun jā naā ní iin ji, chí mátúhún-ni tēe jā cúu dē tēe tǎnū tǎhvī, tácuá quee ndāā tūhun yósō nūū tutū īī.

13 De mitan de cuēē najeē sá nūū ní, de juni íyó cā sá inī ñayíví de cáhān sá ndá tūhun yáhá jíin ji, tácuá ná cúsiī ndasí inī ji tá cúu nūū cúsiī inī maá sá.

14 Nī ncachī tūhun sá tūhun ní nūū ndá ji. De nī nquītī inī nchivī ñayíví nūū ji, chí nduú cā cúu ji cuenta ñayíví, tá cúu nūū cúu maá sá jāá nduú cúu sá cuenta ñayíví.

15 De nduú jícān tǎhvī sá jā tavā ní ji inī ñayíví, chí sa jā coto ní ji nūū tǎchī cúñáhnú.

16 Nsūú cuenta ñayíví cúu ndá ji, tá cúu nūū cúu maá sá jāá nsūú cuenta ñayíví cúu sá.

17 Jíin tūhun ndāā ní de sáhá ní jā ná cóo ndoo coo īī ji nūū ní. Ndá tūhun cáhān maá ní cúu tūhun ndāā.

18 De tá cúu nūū ní ntetíñú ní sǎán nī nquiji sá inī ñayíví, suni súcuán tétíñú sá ndá ji nacani ji tūhun ní nūū nchivī ñayíví.

19 De jā jēhē ndá ji cúu jā sócō sá maá sá cuū sá, tácuá suni maá ji coo ndoo coo īī ji nūū ní jā jíin tūhun ndāā.

20 De nsūú iin-ni jēhē ndá nchivī yáhá jícān tǎhvī sá, chí suni jēhē ndá cā nchivī jā candíja ji sǎán tá cunini ji tūhun jā nacani ndá máá ji.

21 De jícān tǎhvī sá jā inuú ná cóo inī ndá ji. Tá cúu nūū iin-ni cúu ní jíin sá, Tatá, de iin-ni cúu sá jíin maá ní, suni súcuán ná cóo inuú ndá ji jíin ó.

De cúnī sá jā inuú ná cóo inī ji, tácuá candíja nchivī ñayīví jā maá ní nī ntetíñú ní sāán.

²² Nī nsāhá ñáhnú sá ndá ji tá cóo nūū ní nsāhá ñáhnú ní sāán, tácuá inuú ná cóo inī ji, tá cóo nūū íyó inuú maá ó.

²³ De íyó inuú sá jíín ndá ji, de suni íyó inuú ní jíín sá, de súcuán de inuú cuitī coo inī ndá ji. Ñúcuán de cunī nchivī ñayīví jā maá ní nī ntetíñú sāán, jíín jā mánī ndasí ní jíín ndá ji, tá cóo nūū mánī ní jíín sá.

²⁴ Tatá, maá ní nī jēhe ní ji nūū sá. De cúnī sá jā cundeē ji jíín sá nūū cundeē sá, tácuá cunī ji nāsa vii cúñáhnú sá nī nsāhá ní. Chi íyó mánī ndasí ní jíín sá jondē ncháha ca jēcāva ñayīví de jondē mitan.

²⁵ Yāā ndāā cóo ní, Tatá, de nchivī ñayīví nduú jíín ji níhín, de maá sá chi jíín sá níhín. De ndá nchivī yáhá chi jíín ji jā maá ní nī ntetíñú sāán.

²⁶ Nī stéhēn sá nūū ndá ji nāsa Yāā cóo ní. De stéhēn cā sá súcuán nūū ji, tácuá ná cóo manī ndasí ji jíín táhán ji, tá cóo nūū íyó mánī ndasí ní jíín sá, de tácuá cundeē sá inī ánō ji, ncachī yā.

18

Jā ní ntiin ndá dē Jesús

(Mt. 26.47-56; Mr. 14.43-50; Lc. 22.47-53)

¹ De tá nī ncuu nī ncāhān Jesús ndá tūhun yáhá, de nī nquee yā jíín ndá tēe scuáha jíín yā, cuāhān yā incā lado yuū Cedrón. De ñúcuán íyó iin huerto nūū ní nguīvi yā jíín ndá tēe scuáha jíín yā.

² De Judas, tēe jā nastúu dē yā, suni jíín dē lugar ñúcuán, chi cuāhā vuelta nī ndutútú Jesús ñúcuán jíín ndá tēe scuáha jíín yā.

³ De nī nquenda dē ñúcuán jíin iin grupo soldado jíin jacū policía jā jíto templo, jā ní ntají ndá sūtū cúñáhnú jíin ndá tēe fariseo. De ndíso ndá dē espada, de nēe dē linterna jíin iti.

⁴ De Jesús ja jíinī yā ndācá tūndóhó jā váji sīquī yā. De nī nquenda yā ichi núū ndá dē, de nī ncāhān yā: ¿Nā tēe nánducú ndá nú?

⁵ De nī ncāhān ndá dē jíin yā: Jesús tēe ñuū Nazaret. De nī ncāhān yā: Maá nī cúu. De Judas, tēe jā nástúu dē yā, suni íñi dē jíin ndá tēe ñúcuán.

⁶ De jā súcuán nī ncāhān yā, maá nī cúu, de nī jica yátá ndá dē, de nī jicó cáva ndá dē-ni.

⁷ Ñúcuán de nī jicā tūhún tucu yā dē: ¿Nā tēe nánducú ndá nú? Jesús tēe ñuū Nazaret, ncachī ndá dē.

⁸ De nī ncāhān Jesús: Ja nī ncachī ni jā maá nī cúu. De tú nduhū nánducú ndá nú, de maá nī-ni tiin nú, de ndá tēe yáhá ná quíhīn dē, ncachī yā.

⁹ Súcuán nī ncuu tácu quee ndā tūhun jā ní ncāhān yā jíin Tatá yā: Nduú ní jéhe sá tūhun jā naā ni iin tēe jā ní jéhe ní núū sá, ncachī yā.

¹⁰ De Simón Pedro ndíso dē iin espada. De nī ntavā dē, de nī jehndē dē sōho lado cuáhá iin tēe nání Malco. De tēe ñúcuán cúu mozo maá sūtū cúñáhnú.

¹¹ De nī ncāhān Jesús jíin Pedro: Nachuhun espada nū inī cubierta. ¿A nduú cánuú jā cundoho nī tūndóhó yáhá jā ní nsáhá ndā Tatá nī jā cundoho nī? ncachī yā.

*Jā ní ññi Jesús núū sūtū cúñáhnú
(Mt. 26.57-58; Mr. 14.53-54; Lc. 22.54)*

12 Ñúcuán de ndá soldado jíin capítan dē, jíin ndá policía tēe hebreo, nī ntiin ndá dē Jesús, de nī juhñī dē yā.

13 De xihna cā vehe Anás cuāhān ndá dē jíin yā. De tatá chíso Caifás cúu Anás. De Caifás cúu maá sūtū cúñáhnú cā cuīyā ñúcuán.

14 De suu dē nī ncachī nūū ndá táhān dē hebreo jā cánuú jā cuū iin tēe jā jéhē nación dē.

*Jā ní ncachī Pedro jāá nduú jíinī dē yā
(Mt. 26.69-70; Mr. 14.66-68; Lc. 22.55-57)*

15 De Simón Pedro jíin incā tēe scuáha, níquīn ndūū dē Jesús cuāhān dē yātā yā. De incā tēe scuáha ñúcuán chí jíinī táhān dē jíin sūtū cúñáhnú. Jā ñúcuán cúu jā ní nquīvi dē jíin Jesús inī patio vehe sūtū cúñáhnú.

16 Sochī Pedro nī nquendōo dē yātā viéhé patio. De maá tēe scuáha jā jíinī táhān jíin sūtū cúñáhnú, nī nquee dē nī ncāhān dē jíin ñahan jíto viéhé, de nī squívi dē Pedro inī patio.

17 Ñúcuán de ñahan jíto viéhé, nī jíicā tūhún ña Pedro: ¿A nsūú iin tēe scuáha jíin tēe jā íñī nūū sūtū ñúcuán cúu nú? ncachī ña. Nsūú cúu nī, ncachī dē.

18 De ndá mozo jíin ndá policía ñúcuán nī stáhān ndá dē ñuhūn jíin tīcāyi, chí vījin sáhá. De íñī ndá dē násaā dē. De suni íñī Pedro, násaā dē jíin ndá tēe ñúcuán.

*Jā ní stíchī sūtū cúñáhnú Jesús
(Mt. 26.59-66; Mr. 14.55-64; Lc. 22.66-71)*

19 De sūtū cúñáhnú ñúcuán nī stíchī dē Jesús nā tēe cúu ndá tēe jā scuáha jíin yā, jíin nā tūhun cúu jā stéhēn yā.

20 De nī ncāhān yā: Níní nī ncāhān ni nūū íyó chitú nchivī, de nī jini ndihi nchivī. De níní nī stéhēn ni tūhun inī ndá vehe ī sinagoga jín inī templo cāhnú nūū ndútútú ndivī táhán ó hebreo. De ni iin tūhun nduú ní ncāhān yuhū ni.

21 ¿De nūcu jícā tūhún nú nduhū? Cātūhún nú ndá nchivī jā ní jini tūhun nī ncāhān ni, de maá ji cachī nāsa nī ncāhān ni. Chi jíní ndá ji nāsa nī ncāhān ni.

22 De jā ní ncāhān Jesús súcuán, de iin policía jito templo jā íñí ñúcuán, nī ncani dē nūū yā. De nī ncāhān dē jín yā: ¿A súcuán cāhān nū jín sūtū cúñáhnú, á naá cúu?

23 De nī ncāhān Jesús: Tú nī ncāhān ni iin tūhun nēhén, de cachī nā tūhun nēhén cúu jā ní ncāhān ni. Sochi tú nduú ní ncāhān ni iin tūhun nēhén, ¿de nūcu cáni nú nduhū? ncachī yā.

24 Ñúcuán de Anás jā cúu sūtū cúñáhnú, nī ntají dē yā, núhnī yā cuāhān yā nūū Caifás, tēe cúu sūtū cúñáhnú cā.

*Jā ní ncachī tucu Pedro jāá nduú jíní dē yā
(Mt. 26.71-75; Mr. 14.69-72; Lc. 22.58-62)*

25 De juni súcuán cúu, de íñí Pedro násaā dē yúñúhūn. De nī ncāhān ndá ji jín dē: ¿A nsūú iin tēe scuáha jín tēe ñúcuán cúu nú? De maá dē nduú ní ncáchí dē: Nsūú nduhū cúu, ncachī dē.

26 Ñúcuán de iin mozo sūtū cúñáhnú jā cúu táhán tēe jā ní jehndē Pedro sōho, nī ncāhān jín dē: ¿A nsūú maá nú cúu jā ní jíní ni jín dē inī huerto?

27 De Pedro nduú ní ncáchí tucu dē. De nī ncanani lohló.

Jā ní t̄ni Jesús nūū Pilato

(Mt. 27.1-2, 11-14; Mr. 15.1-5; Lc. 23.1-5)

²⁸ Ñúcuán de nī nquee ndá dē jíin Jesús inī vehe Caifás, de cuāhān dē jíin yā palacio tēe nación Roma jā cúu gobernador. De ja cuācunijīn. De ndá nchivī hebreo nduú ní nquívi ji inī palacio, tácuā mā stíví ji ley ji jā cáhān jā má quívi ji inī vehe nchivī jāá nsūū hebreo cúu. Chi tú súcuán de mā cūú cuxíní ji vico pascua jā coo quívi téēn.

²⁹ Ñúcuán de nī nquee Pilato, tēe cúu gobernador, nī ncāhān dē jíin ndá ji: ¿Nā cuāchi cáhān ndá nú sīquī tēe yáhá?

³⁰ De nī ncāhān ji: Tú nsūú tēe nēhén cúu tēe yáhá, de mā quisiáha ndá sá dē nūū ní nícu, ncachī ji.

³¹ De nī ncāhān Pilato: Cuáhán ndá máá nú jíin dē, de sáhá ndāā nū sīquī dē jíin ley jā névāha ndá nú. De nī ncāhān ndá nchivī hebreo ñúcuán: Ndá sāán nchivī hebreo, nduú nā permiso jā cahnī sá ni iin nchivī.

³² Súcuán nī ncāhān ndá ji tácuā quee ndaā tūhun jā ní ncachī Jesús jā quívi yā ndahá ndá tēe Roma de cahnī dē yā yīcā cruz.

³³ De nī ndīvi Pilato inī palacio, de nī ncana dē jā ná quíji Jesús. De nī jīcā tūhún dē yā: ¿A maá nú cúu Rey nchivī hebreo, á naá cúu?

³⁴ De nī ncāhān Jesús jíin dē: ¿A jīcā tūhún nú nduhū jā súcuán jáni inī maá nú, á jā ní ncachī nchivī hebreo nūū nū?

³⁵ De nī ncāhān Pilato: Nsūú tēe hebreo cúu nī jā cunī ni. Chi nchivī nación maá nú jíin ndá sūtū cúñáhnú nī nchihi ndá dē ndóhó ndahá nī. ¿Nā cuá cúu jā ní nsáhá nú túsaá? ncachī dē.

³⁶ De nī ncāhān Jesús: Nsūú jā tátúnī ni modo tá cúu nūū tátúnī ndá rey ñayīví yáhá. Chi tú jā nchivī ñayīví ní nsáhá jā cúu nī rey, ñúcuán de ndá tēe níquīn nduhū canāá dē tácuā mā quívi nī ndahá ndá táhán nī hebreo nícu. Sochi nsūú nchivī ñayīví yáhá cúu jā tátúnī ni nūū mitan, ncachī yā.

³⁷ Ñúcuán de nī ncāhān Pilato jíin yā: ¿De á iin rey cúu nú jā súcuán? De nī ncāhān Jesús: Rey cúu nī, tá cúu nūū cáhān nū. Nī nquiji nī nī ncacu nī inī ñayīví yáhá tácuā nacani nī tūhun ndāā. De ndācá nchivī jā jétáhvī tūhun ndāā, chi níni jī tūhun cáhān nī, ncachī yā.

³⁸ De nī ncāhān Pilato: ¿Nāsa cunī ō ní iin cúu maá tūhun ndāā? ncachī dē.

Jā ní ncundaā jā cuū yā

(Mt. 27.15-31; Mr. 15.6-20; Lc. 23.13-25)

De tá nī ncāhān dē tūhun yáhá, de nī nquee tucu dē nūū nchivī hebreo. De nī ncāhān dē jíin jī: Nduú cuitī nā cuāchi níhīn ni sīquī dē.

³⁹ De íyó costumbre ndá máá nú jā vico pascua de siáā ni iin tēe yíhí vecāa nūū nū. ¿De á nduú cúnī ndá nú jā siáā ni Rey ndá nú nchivī hebreo? ncachī dē.

⁴⁰ Ñúcuán de ndivī jī nī ncana jee tucu jī: Mā siáā ní tēe jíñā, chi Barrabás siáā ní, ncachī jī. De tēe cuíhná cúu Barrabás.

19

¹ Ñúcuán de nī ncāhān Pilato jā ná tíin ndá soldado Jesús, de canī dē yā jíin cuarta ñīi.

² De nī nsáhá ndá dē iin corona iñu, de nī nchuhun dē xīnī yā. De nī nchuhun dē yā iin sahma cuahá ndíhí jā cúu sahma rey.

³ De nī jēcuñī dē nū yā, de nī ncāhān sácá ndá dē: Nācā vāha rey cúu Rey nchivī hebreo. De nī ncani ndá dē nū yā.

⁴ Ñúcuán de nī nquee Pilato incā vuelta, de nī ncāhān dē jíin nchivī: Yáhá cūndēhé nú jā távā ni dē nū ndá nú, tácuā cunī nū jāá nduú nā cuāchi níhīn ni sīquī dē.

⁵ De nī nquee Jesús, ñúhún yā corona iñu jíin sahma cuahá ndíhí ñúcuán. De nī ncāhān Pilato jíin ji: Yáhá cūndēhé ndá nú nū dē.

⁶ De tá nī jinī ndá sūtū cúñáhnú jíin ndá policía nū yā, de nī ncanā jee ndá dē: Cata caa ní dē yīcā cruz, ná cúu dē. De nī ncāhān Pilato: Túsaá de natiin ndá máá nú dē de cahnī nū dē. Chi nduhū nduú nā cuāchi níhīn ni sīquī dē.

⁷ De nī ncāhān ndá nchivī hebreo ñúcuán: Névāha ndá sá iin ley, de sīquī ley ñúcuán cánuú jā cuū dē, chi sáhá dē maá dē jā Sēhe Yāā Dios cúu dē.

⁸ De tá nī jini Pilato tūhun yáhá, de víhí cā nī nchūhú dē.

⁹ De nī ndīvi tucu dē inī palacio, de nī jīcā tūhún dē Jesús: ¿Ní jondē vāji nú? Sochi nduú ní ncāhān cuitī Jesús jíin dē.

¹⁰ Ñúcuán de nī ncāhān Pilato jíin yā: ¿Nūcu nduú cáhān nū jā cáhān ni? ¿A nduú jíinī nū jā ndíso tíñú nī jā cahnī ni ndóhó yīcā cruz, de suni ndíso tíñú nī jā siáā ni ndóhó quīhīn nū?

¹¹ De nī ncāhān Jesús: Tú nduú ní nsáhá Yāā Dios jā ndíso tíñú nú, de nduú nā cuá cuu sáhá nú sīquī ni. De jā ñúcuán cúu jā tēe jā ní nquisiáha nduhū nū nū, xēēn cā coo cuāchi sīquī dē nsūú cā sīquī maá nú, ncachī yā.

¹² De sá de jondē hora ñúcuán de ndúcú ndéé Pilato jā siáā dē yā. Sochi ndá nchivī hebreo chi cána jee ji: Tú siáā ní tēe jīñā, túsaá de nduú cúu ní amigo rey Roma jā ndácu tiñu. Chi ndācá tēe jā sáhá dē rey maá dē, túsaá de cúu dē enemigo sīquī rey ñúcuán, ncachī ji.

¹³ De tá nī jini Pilato tūhun yáhá, de nī ndacu dē tiñu jā ná quée Jesús inī vehe quiiji yā. De nī jēcundeē dē silla nūū cúndaā tiñu, nūū maá-ni yūū nī jēcāva, de lugar ñúcuán nání Gabata yuhú hebreo.

¹⁴ De cuacuu cahūxī ūū, de jañíni quivī ñúcuán quijéhé vico pascua. De nī ncāhān Pilato jíin ndá nchivī hebreo: Yáhá íñi maá rey nū.

¹⁵ De nī ncana jee ji: Cata caa ní dē yīcā cruz, chi cánuú jā cuū dē, ncachī ji. De nī ncāhān Pilato jíin ji: ¿A jā cata caa nī rey nū yīcā cruz, á naá cúu? De nī ncāhān ndá sūtū cúñáhnú: Nduú nā incā rey névāha ndá sá, chi maá-ni rey Roma jā tátúnī nūū sá.

¹⁶ Ñúcuán de Pilato nī nacuāha dē yā nūū ndá ji jā ná cúu yā yīcā cruz. De nī ntiin ji Jesús cuāhān ji jíin yā.

*Jā níjata caa ndá dē yā yīcā cruz
(Mt. 27.32-44; Mr. 15.21-32; Lc. 23.26-43)*

¹⁷ De nī nquee Jesús, ndíso yā cruz yā, cuāhān ndá dē jíin yā iin lugar nūū nání Yiqui Xínī, de yuhú hebreo nání Gólgota.

¹⁸ De ñúcuán nī jata caa ndá dē yā yīcā cruz. De suni nī jata caa dē ūū tēe nūū ūū cā cruz, iin iin dē iin lado yā, de maá Jesús māhñú.

19 De suni nī ndacu Pilato jā ná cúndeē tūhun xīnī cruz yā, jā cáhān: Tēe yáhá cúu Jesús ñuū Nazaret, Rey nchivī hebreo, cáchī.

20 De cuāhā nchivī hebreo nī ncahvi ji tūhun yáhá, chi maá ñatin yuhú ñuū cúu nūū ní jata caa dē yā. De tūhun yáhá yósō jín yuhú hebreo jín griego jín latín.

21 De ndá sūtū cúñáhnú nūū nchivī hebreo, nī ncāhān dē jín Pilato: Mā tēé ní jā cúu dē Rey nchivī hebreo, chi sa tee ní jā maá dē nī ncāhān jā cúu dē Rey nchivī hebreo.

22 De nī ncāhān Pilato: Mā násāma nī jā ní ntatúnī ní jā cundeē.

23 De ndá soldado ñúcuán, tá nī ncuu nī jata caa dē Jesús yīcā cruz, de nī nquehen dē sahma yā, de nī jehndē dē nī nduu cūmī parte, de iin iin parte nī ncuu iin iin soldado. De suni nī nquehen dē camisa yā. De camisa ñúcuán nduú ní nquícú, chi nī ncunu níí.

24 De nī ncāhān ndá dē: Mā quéhndē ō, chi vāha cā ná sáhá ó suerte sīquī, de cúndēhé ó ní iin ó nīhīn, ncachī dē. De súcuán nī nquee ndaā tūhun yósō nūū tutū ī jondē janahán jā cáhān Jesús: Nī nquehen dē sahma nī cuu ndá máá dē. De nī nsáhá dē suerte sīquī camisa ní. Cáchī tutū. Súcuán cúu jā ní nsáhá ndá soldado ñúcuán.

25 De ñatin nūū íyó cruz nūū ndíta caa Jesús íñí naná yā jín cūhū ña María ñasíhí Cleofas, jín María ñuū Magdala.

26 De nī ndēhé Jesús nūū naná yā jín nūū tēe scuáha jín yā jā mánī cā yā jín, chi suni íñí dē ñúcuán. De nī ncāhān yā jín naná yā: Naná, jondē mitan de maá dē nūcuñí dē cuu dē sēhe ní.

27 Sá de nī ncāhān yā jíin tēe scuáha ñúcuán: Jondē mitan de cuu ña modo naná nú, ncachī yā. De jondē hora ñúcuán nī ncana dē ña jā cundee ña vehe dē jā coto dē ña.

Jā ní jīhī Jesús

(Mt. 27.45-56; Mr. 15.33-41; Lc. 23.44-49)

28 Ñúcuán de nī jinī Jesús jā ní jīnu ndācá tiñu jā cánuú cundoho yā. De tácuá quee ndaā tūhun cáhān tutū īī, de nī ncāhān yā: Yíchī ni ndute, ncachī yā.

29 De ñúcuán íyó iin tīndōhō jā ñúhún chitú vina-gre íyá. De nī nchundaji ndá dē iin cāchī nūū vinagre ñúcuán, de nī ntee dē xīnī iin ndahá ñutun hisopo, de nī ntee dē yuhú yā jā coho yā.

30 De tá nī jīhi yā vinagre, de nī ncāhān yā: Ja nī jīnu, ncachī yā. De nī jēcuīta-ni xīnī yā, de nī jīhī yā-ni.

Jā ní nquiní soldado lanza yīcā yā

31 De quīvī téen coo vico pascua. De ndá tēe hebreo nduú cúnī dē jā cundita caa ndá ndīyi ñúcuán yīcā cruz quīvī nátātú. Chi quīvī nátātú jā cúu vico pascua, īī ndasí cā nsūú cā ndá cā quīvī nátātú. De nī ncāhān dē jíin Pilato jā ná ndácu dē jā tāhnū sīhin ndá tēe ndíta caa, de ná cújiyo dē yīcā cruz.

32 De nī nquenda ndá soldado, de nī jāhnū dē sīhin iin tēe jā ndíta caa jíin yā, de saá-ni incā dē.

33 De tá nī nquenda ndá dē nūū Jesús, de nī jinī dē ja nī jīhī yā. Jā ñúcuán cúu jāá nduú ní jāhnū ndá dē sīhin yā.

34 Sochi iin soldado chi nī nquiní dē lanza yīcā yā, de nī nquee-ni nīñī jíin ndute.

35 De nduhū jā tēe tutū yáhá, nī jinī ni jā sūcuán nī ncuu, de nácani ndaā ni tūhun nāsa nī ncuu. De jínī ni jā íyó ndāā tūhun cáhān ni, tácuá suni candíja ndá máá nú.

36 Chi sūcuán nī ncuu tácuá quee ndaā tūhun jā cáhān tutū īi: Mā cáhnū dē ni iin yiqui yā, cáchī.

37 De suni incā tūhun cáhān tutū īi: Iin quīvī de cūndēhé ndá ji nūū Yāa jā ní nquini ji lanza, cáchī.

Jā ní nchiyuhū dē Jesús

(Mt. 27.57-61; Mr. 15.42-47; Lc. 23.50-56)

38 De nī ncuu ndācá tiñu yáhá. De íyó iin tēe ñuū Arimatea jā nání José, de cúu dē tēe cándíja Jesús. Sochi cándíja yuhū dē, chi yúhú dē táhán dē hebreo. De nī ncāhān ndāhvī dē jín Pilato jā ná cuáha dē tūhun jā quehen dē yiqui cúñu Jesús. De nī jēhe Pilato tūhun. Ñúcuán de cuāhān José, de nī snúu dē yiqui cúñu Jesús.

39 De suni nī nguenda Nicodemo, tēe jā ní nquiji nūū Jesús iin jacuāā. De ndíso dē tá ōcō ūxī kilo sūja ũguā jā ní nsacā nuu jín yūcū áloe.

40 De ndúū dē nī nquehen dē yiqui cúñu Jesús, de nī nchusúcún dē jín tira sahma jā ní nquīvi yūcū jā jéhēn āsīn ñúcuán, tá cúu nūū íyó costumbre maá nchivī hebreo jā chūhū ji ndīyi.

41 De ñatin nūū ní jīhī Jesús íyó iin huerto. De nūū huerto ñúcuán ndēe iin yavī jā ní ncaān jeé yīcā iin cava, nūū ncháha ca quiyuhū ndīyi.

42 De ñúcuán nī nchiyuhū ndá dē Jesús, chi íyó ñatin yavī ndīyi ñúcuán. Chi ja ñatin quijéhé quīvī nátātú dē jā cúu dē nchivī hebreo, de cáhān ley jā má cúu chiyuhū dē ndīyi tá quijéhé quīvī ñúcuán.

20

Jā ní natecū Jesús

(Mt. 28.1-10; Mr. 16.1-8; Lc. 24.1-12)

¹ De jānehēn quīvī domingo nī nquenda María ñuū Magdala nūū ní nchiyuhū Jesús, de cáta yíneē cā. De nī jinī ña jā ní ncujiyo yūū jā ndásī yuhú yāvī ndīyi.

² Ñúcuán de jínu ña cuāhān ña nūū Simón Pedro jíin nūū incā tēe scuáha jā ní Iyo mānī cā Jesús jíin. De nī ncāhān ña jíin dē: Nī ntavā ndá dē Jētohō ō nūū ní nchiyuhū yā, de nduú jíin ō ní cúu nūū ní jēchūhun dē yā, ncachī ña.

³ De nī nquee Pedro jíin incā tēe ñúcuán, cuāhān ndúū dē cuāndēhé dē yavī ndīyi.

⁴ De jínu iin ncáá ndúū dē. De incā tēe scuáha ñúcuán, nihin cā nī jinu dē nsūū cā Pedro. De xihna cā dē nī nquenda yavī ndīyi.

⁵ De nī jaquīn núū dē, nī ndēhé dē inī yavī. De nī jinī dē jā ndá tira sahma cáá maá-ni cā. Sochi nduú ní nquívi dē.

⁶ De sá de nī nquenda Simón Pedro jā níquīn dē vāji dē. De nī nquīvi dē nūū ní nchiyuhū Jesús. De suni nī jinī dē jā tira sahma cáá maá-ni cā.

⁷ De nī jinī dē sahma jā ní ñusúcún xīnī Jesús, nduú cáá jíin tira sahma, chi nī natuū de cáá síin.

⁸ Ñúcuán de suni nī nquīvi incā tēe scuáha jā ní nquenda xihna cā nūū ní nchiyuhū yā. De nī jinī dē nāsa íyó, de nī ncandíja dē jā ní natecū yā.

⁹ Chi tá ncháha ca quenda dē yavī ndīyi, de nduú ní jícūhun inī dē tūhun cáhān tutū īī, jā cánuú natecū yā tá ja nī jīhī yā.

¹⁰ Ñúcuán de ndúū tēe scuáha ñúcuán, cuānohōn dē vehe dē.

Jā ní nenda yā nūū María ñuū Magdala
(Mr. 16.9-11)

¹¹ De María íñí ña jácu ña nūū ní nchiyuhū yā. De juni jácu ña, de nī jaquīn nūū ña, nī ndēhé ña inī yavī ndiyi.

¹² De nī jinī ña ūū ángel, ñúhún yā sahma cuijín. De iin yā ndéē ichi xínī, de incā yā ndéē ichi nūū jéhē nūū ní ncāa yiqui cúñu Jesús.

¹³ De nī ncāhān yā jíín ña: Tíhī, ¿nūcu jácu nú? De nī ncāhān ña: Nī ntavā ndá dē Jētohō sá, de nduú jíín sá ní cúu nūū ní jēchūhun dē yā.

¹⁴ De tá nī ncāhān ña súcuán, de nī ndicó cóto ña, de nī jinī ña nūū Jesús jā íñí yā ñúcuán. Sochi nduú ní nácunī ña jā maá yā cúu.

¹⁵ De nī ncāhān yā jíín ña: Tíhī, ¿nūcu jácu nú? ¿Ní iin nánducú nú? ncachī yā. De maá ña jáni inī ña jā tēe jíto huerto cúu yā. De nī ncāhān ña jíín yā: Señor, de tú maá ní nī nsāhá jíyo ní yā, de cachī ní ní cúu nūū ní nchuhun ní yā, de ná quínāquēhen sá yā, ncachī ña.

¹⁶ De nī ncāhān Jesús jíín ña: María, ncachī yā. De tá nī ncāhān yā súcuán, de nī nacunī ña yā, de nī ndicó cóto ña, de nī ncāhān ña jíín yuhú hebreo: Raboní, ncachī ña. De tūhun ñúcuán cáhān: Maestro.

¹⁷ De nī ncāhān Jesús jíín ña: Mā quēhé nú nduhū, chi ncháha ca ndaa nī quīnohōn ní nūū Tatá nī. De cuáhán nūū ndá hermano nī, tēe nī scuáha jíín nī, de cachī nū nūū dē jā ndaa nī quīnohōn ní nūū Tatá nī, jā suni Tatá ndá máá nú cúu. De cúu yā Yāā Dios maá nī jíín Yāā Dios ndá máá nú, ncachī yā.

18 Ñúcuán de María ñuū Magdala, cuāhān ña, de nī ncachī tūhun ña nūū ndá tēe scuáha jā ní jinī ña nūū maá Jētohō ō jín jā ní ncāhān yā ndá tūhun yáhá jín ña.

*Jā ní nenda yā nūū ndá tēe scuáha jín yā
(Mt. 28.16-20; Mr. 16.14-18; Lc. 24.36-49)*

19 De jā ní ncuāā maá quivī domingo ñúcuán, de ñíí tútú ndá tēe scuáha inī iin vehe. De ndásī viéhé, chi yúhú ndá dē ndá táhán dē hebreo jā cunī ūhvī ji dē. De nī nquenda-ni Jesús, nī jēcuñī yā māhñú ndá dē, vísō ndásī viéhé, de nī ncāhān yā jín dē: Coó ndeé coo siī inī ndá nú, ncachī yā.

20 De tá nī ncāhān yā súcuán, de nī stéhēn yā ndahá yā jín yīcā yā nūū ndá tēe scuáha. De nī ncusiī inī ndá dē jā ní jinī dē nūū maá Jētohō ō.

21 Ñúcuán de nī ncāhān tucu Jesús: Coó ndeé coo siī inī ndá nú. De tá cúu nūū ní ntají Tatá nī nduhū inī ñayiví, suni súcuán tají nī ndá ndóhó nacani nú tūhun nī nūū nchivī, ncachī yā.

22 Ñúcuán de nī ntivī táchí yā nūū ndá dē. De nī ncāhān yā: Mitán de nī nīhīn ndá nú Espíritu Santo.

23 De ndácá nchivī jā cune cáhnú inī nū nūū cuáchi ji, túsaá de coo tūhun cáhnú inī nūū cuáchi ji. De tú mā cúne cáhnú inī nū nūū cuáchi ji, de mā cōó tūhun cáhnú inī nūū cuáchi ji, ncachī yā.

Jā ní nenda yā nūū Tomás

24 De Tomás, tēe jā ní ncacu cuátī, iin táhān jā úxī ūū tēe scuáha jín yā, nduú ní íyo dē quivī jā ní nenda nijīn Jesús nūū ndá cā tēe scuáha.

25 Ñúcuán de sava cā ndá tēe scuáha, nī ncāhān dē jín Tomás: Nī jinī ndá nī nūū maá Jētohō ō. De nī ncāhān Tomás: Tú mā cūní nī nūū ní ntacuēhé

ndahá yā nī nsāhá ndūyu cāa, de tú mā chīhí nī xīnī ndāhá nī nūū ní nchīhi ndūyu cāa, de tú mā chīhí nī ndahá nī yīcā yā, de mā cándíja cuitī ni, ncachī dē.

²⁶ De nūū únā quīvī, de ndá tēe scuáha íyó tūtú tucu dē inī iin vehe. De íyó Tomás jíin dē. Nūcuán de nī nquenda tucu Jesús, nī jēcuīñi yā māhñú ndá dē, vísō ndásī viéhé. De nī ncāhān yā jíin dē: Coondeé coo siī inī ndá nú.

²⁷ De nī ncāhān yā-ni jíin Tomás: Chihi xīnī ndāhá nú inī ndahá nī yáhá de cunī nū. De chihi nú ndahá nú yīcā ni nūū ní ntacuēhé. De mā cāní síquí cā inī nū, chi sa candíja nú, ncachī yā.

²⁸ Nūcuán de nī ncāhān Tomás jíin yā: Aī, Jētohō maá sá jíin Yāā Dios maá sá cúu ní, ncachī dē.

²⁹ De nī ncāhān Jesús jíin dē: Tomás, jondē nī jinī nū nduhū, de nī ncandíja nú. De nācā ndetū ndá nchivī jā candíja ji nduhū vísō nduú ní jíin ji nduhū, ncachī yā.

Nājēhē nī ntee Juan libro yáhá

³⁰ De suni nī nsāhá Jesús cuāhā cā tiñu ñáhnú jā ní stéhēn yā poder yā nūū ndá tēe scuáha jíin yā, jāá nduú yósō nūū tutū yáhá.

³¹ Sochi ndá tiñu yáhá nī ntee nī tácuca candíja ndá nú jā Jesús cúu Cristo, maá Sēhe Yāā Dios. De jā candíja nú yā, de cutecū nū ní cāní sāhá yā.

21

Jā ní nenda yā nūū ūjā tēe scuáha jíin yā

¹ De nī ncuu jacū quīvī, de incā vuelta nī nenda Jesús nūū ndá tēe scuáha jíin yā, jā íyó dē yuhú mar Tiberias. De súcuán cúu jā ní stéhēn yā maá yā nūū dē:

² Iyó tútú Simón Pedro, jíin Tomás, tēe nī ncacu cuatī, jíin Natanael, tēe ñuū Caná ndáñúū Galilea, jíin nduū sēhe Zebedeo, jíin ūū cā tēe scuáha.

³ De nī ncāhān Simón Pedro jíin ndá dē: Ná quítīin nī tiacá. De nī ncāhān ndá dē: Suni cōhōn jíin nú. De cuāhān ndá dē, de nī nguīvi dē iin barco. Sochi nduú ní nīhīn cuitī ndá dē tī jacuāā ñúcuán.

⁴ De tá cuācunijīn, de íñí Jesús yuhú mar. Sochi ndá tēe scuáha, nduú ní nácunī dē jā maá yā cúu.

⁵ Ñúcuán de nī ncāhān yā jíin ndá dē: Lílū, ¿á nī nīhīn ndá nú tiacá cajī ō? Nduú cuitī, ncachī ndá dē.

⁶ Ñúcuán de nī ncāhān yā jíin dē: Chuhun ñunu nú ichi lado cuáhá barco, de nīhīn nū tī. De nī nchuhun ndá dē ñunu, de nduú cā ní ncúu cuitī natavā dē, jā ní nguīvi cuāhā ndasí tiacá.

⁷ Ñúcuán de tēe scuáha jā mānī cā Jesús jíin, nī ncāhān dē jíin Pedro: Maá Jētohō ō cúu tēe jā ní ncāhān ō jíin, ncachī dē. De tá nī jini Simón Pedro jā maá Jētohō ō cúu, de nī nūcūhun dē sahma dē, chi nī ntavā dē jā sátíñú dē. De nī ndava dē-ni nūū mar, cuāhān dē nūū yā.

⁸ De ndá cā tēe scuáha ñúcuán, vāji dē jíin barco yuhú nduté, stáá dē ñunu ñúhún chitú tiacá. Chi nduú jíca íyó dē jíin ñuhun yíchí, chi tá ciento-ni metro cúu.

⁹ De tá nī nquee ndá dē inī barco, de nī jinī dē jā ndúhā tīcāyi ñuhūn, de cáá stāā jíin iin tiacá jā ní nchohō.

¹⁰ De nī ncāhān Jesús jíin ndá dē: Cuáquēhen ndá nú jacū tiacá jā cáta ntiin nú, ná scásūn ō, ncachī yā.

¹¹ De nī nquīvi Simón Pedro inī barco, de nī stáá dē ñunu, nī nquenda dē jíin nū ñuhun yíchí. De ñúhún chitú tiacá náhnú, iin ciento ūū xico ūxī ūnī tī cúu. De vísō iin súcuán tī ñúhún, de nduú ní ntéhdē ñunu.

¹² De nī ncāhān Jesús jíin ndá dē: Nehēn ndá nú ná cájī ō stāā. De nī iin ndá tēe scuáha ñúcuán nduú ní ncúndeé inī dē jā cātúhún dē yā tú ní iin cúu yā. Chi ja jíin ndá dē jā maá Jētohō ō cúu yā.

¹³ De nī ntandē Jesús yuhú ñúhún, de nī nquehen yā stāā, de nī jēhe yā nūū ndá dē, de saá-ni tiacá.

¹⁴ Yáhá cúu vuelta ūnī jā ní nenda Jesús nūū ndá tēe scuáha jíin yā, tá nī natecū yā.

Jā ní natúhún Jesús jíin Simón Pedro

¹⁵ De tá nī ncuu nī nchasi inī dē, de Jesús nī jīcā tūhún yā Simón Pedro: Simón sēhe Jonás, ¿á mānī cā nū jíin nī nsúu cā ndá cā tēe yáhá? De nī ncāhān dē: Señor, ja jíin ní jā mānī sá jíin ní. De nī ncāhān yā jíin dē: Túsaá de coto nú ndá nchivī cúu tá cúu tīcāchí lúli nī, ncachī yā.

¹⁶ De nī jīcā tūhún yā dē vuelta ūū: Simón sēhe Jonás, ¿á mānī nū jíin nī? De nī ncāhān dē jíin yā: Ja jíin ní jā mānī sá jíin ní. De nī ncāhān yā: Coto nú ndá nchivī cúu tá cúu tīcāchí nī túsaá.

¹⁷ De nī jīcā tūhún tucu yā dē vuelta ūnī: Simón sēhe Jonás, ¿á mānī nū jíin nī? De nī ncucuécá inī Pedro jā ní jīcā tūhún yā dē vuelta ūnī tú mānī dē jíin yā. De nī ncāhān dē: Maá ní jíin ní ndihi, de jíin ní jā mānī sá jíin ní, Señor. De nī ncāhān yā: Túsaá de coto nú ndá nchivī cúu tá cúu tīcāchí nī.

¹⁸ De jāndāā cāhān nī jíin nú jā jondē tá suchí nú de nī nquehen maá nú sahma nú, de nī jica nú ní

jondē nī ncuu inī maá nú. Sochi tá yii nú, de nsūú jā cúu inī maá nú, chi incā nchivī cueca ji ndóhó nūū nduú cúu inī nū quihīn nū, de scāā nū ndúū ndahá nú jā cuū nū.

¹⁹ Tūhun yáhá nī ncāhān yā jā ní stéhēn yā jā cundita caa dē yīcā cruz cuū dē, de jā súcuán cuetáhvi dē cúu jā stéhēn dē jā cúñáhnú ndasí Yāā Dios. Ñúcuán de nī ncāhān cā yā: Cuniquīn nduhū jā sáhá nú tiñu nī ndacu nī nūū nū, ncachī yā.

Tūhun tēe scuáha jā mānī cā yā jíin

²⁰ De nī jicó cóto Pedro, de nī jinī dē nūū tēe scuáha jā mānī cā Jesús jíin, níquīn dē vāji dē yātā. Tēe ñúcuán cúu jā ní ndeē xiin Jesús tá nī ncuxíní ndá dē jíin yā, de nī jīcā tūhún dē yā: Señor, ¿ní iin dē cúu jā nastúu dē níhín?

²¹ De jā ní jinī Pedro nūū tēe ñúcuán, de nī jīcā tūhún dē Jesús: Señor, ¿de tēe yáhá, nāsa coo dē?

²² De nī ncāhān Jesús: Tú cúnī ni jā cutecū dē jondē quivī nenda nī, de ndóhó mā cúndihvī inī nū. Maá nú chi cuniquīn nū nduhū jā sáhá nú tiñu nī ndacu nī nūū nū, ncachī yā.

²³ Ñúcuán de tūhun yáhá nī jītē nuu nūū ndācá hermano, jā tēe scuáha ñúcuán mā cúū dē. Sochi nduú ní ncāhān Jesús jā má cúū dē, chi sa nī ncāhān yā: Tú cúnī ni jā cutecū dē jondē quivī nenda nī, de ndóhó mā cúndihvī inī nū.

²⁴ De tēe scuáha ñúcuán jā mānī cā Jesús jíin, suu cúu nduhū jā nācani tūhun ndācá tiñu yáhá, de suu nī tēe ndācá tūhun yáhá. De jíiní ndá nú jā íyó ndāā tūhun nācani nī.

²⁵ De suni íyó cuāhā ndasí cā tiñu jā ní nsáhá Jesús. De tú tee ó tá iin tá iin, de mā quēndá ní

ñayīví jā cuhun tutū jā cosō tūhun ñúcuán, jáni inī
ni. De nī ncuu. Amén.

Nuevo Testamento en mixteco de Ocotepec New Testament in Mixtec, Ocotepec (MX:mie:Mixtec, Ocotepec)

copyright © 1977 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mixtec, Ocotepec

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mixteco, Ocotepec [mie], Mexico

Copyright Information

© 1977, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mixtec, Ocotepec

© 1977, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022

61c6fffd-2562-5253-8242-3993f51527e9